T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALAN 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDEKİ TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK EBEVEYN TECRÜBELERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve EREN

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Programı

ŞUBAT, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALAN 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDEKİ TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK EBEVEYN TECRÜBELERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve EREN
(Y1912.410029)

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mine AKKAYNAK

ŞUBAT, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Çocukların COVID-19 Pandemisi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Ebeveyn Tecrübelerinin İncelenmesi" adlı çalışmamda, tezin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar olan bütün süreçlerde bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterildiği gibi olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. 15/02/2023

Merve EREN

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez sürecimde bana rehberlik eden ve akademik gelişimime katkı sağlayan değerli danışman hocam Dr. Mine AKKAYNAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitiminde tanıştığım, sahip olduğu bilgi donanımı, entelektüel yaşam felsefesi ve enerjisine hayran kaldığım, el verdiği öğrencilerinden biri olarak kendimi şanslı hissettiğim sevgili hocam merhume Dr. Aylin SÖZER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans sürecinde verdiği akademik eğitim ve paylaştığı deneyimler sayesinde bana yol gösteren kıymetli hocalarım; Dr. Ali Yiğit KUTLUCA'ya ve Dr. Çiçek Dilek BAKANAY'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın uygulama aşaması için gönüllülük esasında mülâkat yapmayı kabul eden, görüşme sorularına cevap veren, ses kaydına rıza gösteren ve tez sürecimde bana başarılar dileyen tüm ebeveynlere müteşekkirim.

Hayatımda önemli bir yere sahip olan ve yüksek lisans sürecinde bana her zaman güvenen, yüzümü güldüren canım arkadaşlarım; Anastasia Naz GÜRSOY'a, Gamze KOÇAK'a, Uzm. Melike KALKAN'a, Uzm. Perizat ABBASİ PEHLİVAN'a ve meslek hayatımın bana kazandırdığı canım arkadaşım Hatice Kübra AYDIN'a çok teşekkür ederim.

Beni bugüne dek şefkat ve özveriyle yetiştiren, yaşamımın her anında hep yanımda olan, ve yüksek lisans sürecinde bana motivasyon desteği veren annem Sadife EREN'e, babam Sıtkı EREN'e, ablam Hafize EREN YALÇIN'a; beni öz kardeşi gibi benimseyen ve manevi desteğiyle yanımda olan abim Adem YALÇIN'a, akademik bilgi ve birikimleriyle bana ışık tutan ve samimiyetini yakından hissettiğim ablam Dr. Derya YALÇIN DOĞAN'a, en içten minnet ve sevgilerimi sunarım.

Canım Ailem'e ve Kahramanmaraş Depremi'nin (06.02.2023) acısını yaşayan herkese ithaf ederim.

Şubat, 2023 Merve EREN

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALAN 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDEKİ TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK EBEVEYN TECRÜBELERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn tecrübelerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada nitel verilerin toplanması amacıyla örneklem, amaçlı örneklem türlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak araştırmanın örneklemini oluşturan 10 ebeveyn ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşme sonrası elde edilen verilerin analizi için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken temalar ve her tema için kategoriler oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular neticesinde, ebeveynler pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuklarına çeşitli etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Pandemi öncesindeki teknoloji kullanımının pandemi sürecinde, zamanlama, teknolojik araç ve uygulama tercihleri, gelişim alanlarına bağlı olarak değiştiğini belirtmişlerdir. Pandemi sürecinde çocuklarının teknoloji kullanımında birtakım sorunlarla karşılaşan ebeveynler, faydacı çözüm önerilerinde bulunduğunu belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarının genellikle mobil teknolojik cihazları; nadiren mobil olmayan teknolojik cihazları tercih ettiğini belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarının, eğitici ve eğlendirici amaçla teknolojiyi kullandığını ve zamanlamanın günde yarım saat ile iki saat aralığında olduğunu belirtmiştir. Ebeveynler okul öncesi eğitimi alan 36-72 ay arası çocuklarının pandemideki teknoloji kullanımına dair tecrübelerini belirtmiştir. Bu tecrübelere göre sınırlandırma, süre esnekliği ve zengin içeriğin olmasını destekleyen ebeveynler, zaman zaman bu tavsiyelere kendilerinin dahi

uymadığını ve zorlandığını belirtmiştir. Ebeveynler çocuğunun teknoloji kullanımında en çok ilgisini çeken faktörün, aslında en çok kullandığı teknolojik uygulama olan oyun ile örtüştüğünü belirtmiştir. Ebeveynler çocuğunun pandemideki teknoloji kullanımının, ebeveyn ve çevre ile olan ilişkisine olumlu iletişim ve davranış değişikliği olarak yansıdığını belirtmiştir. Ancak çocuğun çevre ile ilişkisindeki sosyalleşme sorununa ebeveyni ile ilişkisinde rastlanmamıştır. Ebeveynler pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının karantina ile normalleşme arasında kıyasını yaparken her iki evrede de esnek ve kontrollü olunduğunu fakat sosyal hayata yönelimin yalnızca normalleşmede yaşandığını belirtmiştir. COVID-19 pandemisinin okul öncesi eğitimi alan 36-72 ay aralığındaki çocuğun teknoloji kullanımını etkilediği ve buna bağlı olarak çocuğun teknoloji kullanımındaki eylemler, tercihler, ilgisini çeken faktörler ve insan ilişkilerinde değişikliklerin yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, okul öncesi eğitimde teknoloji, COVID-19 pandemisi, pandemide teknoloji kullanımı, ebeveyn, ebeveyn tecrübeleri

ANALYSING PARENTS' EXPERIENCES ON THE USE OF TECHNOLOGY DURING THE COVID-19 PANDEMIC OF 36-72 MONTHS-OLD CHILDREN WITH PRE-SCHOOL EDUCATION

ABSTRACT

The aim of this study is to analyse the parental experiences on technology use of 36-72 month-old children in pre-school education during the COVID-19 pandemic. The case study model, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of the parents of 36-72 month old children who received pre-school education in the 2021-2022 academic year in Istanbul. In order to collect qualitative data in the research, the sample was selected by the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling types. Using the semi-structured interview form prepared by the researcher, in-depth interviews were conducted with 10 parents who constituted the sample of the research. Content analysis technique was used to analyse the data obtained after the interview. While analysing the data, themes and categories were created for each theme. As a result of the findings obtained in the research, parents stated that the use of technology during the pandemic process has various effects on their children. They stated that the use of technology before the pandemic changed depending on the timing, technological tool and application preferences, development areas during the pandemic process. Parents who encountered some problems in their children's use of technology during the pandemic process stated that they offered utilitarian solutions. Parents stated that their children generally prefer mobile technological devices and rarely non-mobile technological devices. They also stated that their children use technology for educational and entertaining purposes and the timing is between half an hour and two hours a day. Parents expressed their views on the use of technology in the pandemic by a preschool student aged 36-72 months. According to these views, parents who support limitation, time flexibility and rich content stated that even they do not comply with these recommendations

from time to time and find it difficult. Parents stated that the most interesting factor in their child's use of technology coincides with the game, which is actually the most used technological application. Parents stated that their child's use of technology during the pandemic was reflected in the relationship with the parent and the environment as positive communication and behavioral change. However, the problem of socialisation in the child's relationship with the environment was not encountered in his relationship with his parents. When comparing the use of technology during the pandemic process between quarantine and normalisation, the parents stated that they were flexible and controlled in both phases, but that the orientation to social life was experienced only in normalisation. It has been concluded that the COVID-19 pandemic affects the technology use of the 36-72 month-old child who receives pre-school education, and accordingly, the child's actions, preferences, factors that interest him, and changes in human relations.

Keywords: Preschool education, technology in preschool education, COVID-19 pandemic, technology use in the pandemic, parents, parental experiences

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ ..... **i**

ÖNSÖZ ..... **iii**

ÖZET ..... **v**

ABSTRACT ..... **vii**

İÇİNDEKİLER ..... **ix**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xiii**

ÇİZELGELER LİSTESİ ..... **xv**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xvii**

I. GİRİŞ **1**

A. Araştırmanın Önemi 4

B. Araştırmanın Amacı 7

C. Problem Cümlesi 8

D. Varsayımlar 9

E. Sınırlılıklar 9

F. Tanımlar 9

II. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE **11**

A. Okul Öncesi Eğitimi ve Önemi 11

B. Okul Öncesi Eğitimde Ailenin Rolü 17

C. Teknoloji Kullanımı 19

D. Dijital Vatandaşlık 22

1. Dijital Yerli, Dijital Göçmen ve Dijital Melez 22

2. Dijital Ebeveyn 24
E. COVID-19 Pandemisi ve Etkileri 25
F. Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı 28
1. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Pandemide Sık Kullandığı Teknolojik Cihazlar 30
2. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Pandemideki Teknoloji Kullanımının Gelişim Alanlarına Etkisi 33
3. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Pandemideki Teknoloji Kullanımı ile Aile İlişkisi 35
G. COVID-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Yapılmış Araştırmalar 37
1. Yapılmış Ulusal Araştırmalar 37
2. Yapılmış Uluslararası Araştırmalar 41
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 47
A. Araştırmanın Modeli 47
B. Çalışma Grubu 47
C. Veri Toplama Aracı 49
1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme 50
D. Verilerin Toplanması 51
E. Verilerin Analizi 52
F. Geçerlik ve Güvenirlik 53
IV. BULGULAR 55
A. Pandemi Sürecinde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Tecrübelere Dair Bulgular 55
1. Ebeveynin Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çocuğunun Teknoloji Kullanımına Etkisine İlişkin Bulgular 55
2. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Yaşantısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular 58

3. Pandemi Sürecinde Çocuğun Teknoloji Kullanımında Karşılaşılan Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular 61
4. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamalara İlişkin Bulgular 64
5. Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Bir Çocuğun Pandemi Dönemindeki Teknoloji Kullanımının Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Bulgular 67
6. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımında İlgisini Çeken Faktörlere İlişkin Bulgular 69
7. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Ebeveynlerin Beklentileri ve Karşılaştığı Durumlara İlişkin Bulgular ... 70

B. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının İnsan İlişkilerine Yansıması ile İlgili Görüşlere Dair Bulgular 74

1. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Ebeveyni ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Bulgular 74
2. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çevresi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Bulgular 78

C. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Karantina ile Normalleşme Arasındaki Kıyası ile İlgili Görüşlere Dair Bulgular 80

V. SONUÇ VE ÖNERİLER 83

A. Öneriler 99

VI. KAYNAKÇA 101

EKLER 127

ÖZGEÇMİŞ 137

KISALTMALAR LİSTESİ

APA : Amerikan Pediatri Akademisi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

EBA : Eğitim Bilişim Ağı

COVID-19 : Coronavirus Disease 2019

TRT : Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Ebeveynlere Ait Demografik Bilgiler 48

Çizelge 2. Çocuklara Ait Demografik Bilgiler..... 49

Çizelge 3. Ebeveynin Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çocuğunun Teknoloji Kullanımına Etkisine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 56

Çizelge 4. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Yaşantısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 58

Çizelge 5. Pandemi Sürecinde Çocuğun Teknoloji Kullanımında Karşılaşılan Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 61

Çizelge 6. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araçlara İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 64

Çizelge 7. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Uygulamalara İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 65

Çizelge 8. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamaların Amacına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 66

Çizelge 9. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamaların Süresine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 66

Çizelge 10. Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Bir Çocuğun Pandemi Dönemindeki Teknoloji Kullanımının Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 67

Çizelge 11. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımında İlgisini Çeken Faktörlere İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 69

Çizelge 12. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Beklentilere İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 71

Çizelge 13. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Karşılaşılan Durumlara İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 72

Çizelge 14. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Annesi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 75

Çizelge 15. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Babası ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 76

Çizelge 16. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çevresi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri 78

Çizelge 17. Çizelge 17 Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Karantina ile Normalleşme Arasındaki Kıyasa İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri..... 80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. COVID-19 pandemisiyle birlikte artan teknoloji kullanımı, ... 37

I. GİRİŞ

Günümüzde dünyanın her yerine ulaşan ve çağı kuşatan teknoloji, çocukların hayatına da okul öncesi dönem itibariyle etki etmeye başlamıştır. Televizyon, gazete, dergi, radyo gibi pek çok iletişim aracının yanında, bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi çeşitli teknolojilerin takip edilebilir hâle gelmesi, çocuğun anne karnından itibaren teknolojik gelişmelere kayıtsız kalmadığını göstermektedir (Ertürk, 2011). Teknolojik ürünlerle çevrili bu ortamda, gelişime ve değişime en açık olan 0-7 yaş grubu çocuklar, büyük oranda etkilenmekte, hâyâl ile gerçek arasında gidip gelen popüler bir kültür ile yetişmektedir (Doğan, 2016). Teknoloji kolay ulaşılabilir olduğu için, çocukların henüz okul öncesi dönemde teknolojiyle tanışması, olağan bir durumdur (Canbek ve Sağıroğlu, 2007). Teknoloji, çocukların yaşam alanlarına girerek onların, eğitim, iletişim ve eğlence dünyalarında ayrı ayrı rol oynayabilmektedir (Erciyes ve Saltuk-Cengiz, 2020). Teknolojinin her yaşa ve her alana hitap etmesi, çocukların dijital mecralara yönelmesini sağlamaktadır (Üstündağ, 2019). Özellikle internet, sosyal medya, bilgisayar oyunları vb. medya unsurları çocukların, ilgisini çekmektedir. Bu yönelim, dijital araçların yaygınlaşması ve kullanımının kolaylaşması neticesinde çocukların, internet ve sosyal medyada söz sahibi olmalarını beraberinde getirmektedir (Aydoğan-Kocakoyun ve Güney, 2019).

Çocuklar teknolojiyle bu kadar iç içeyken eğitim kurumları, okul öncesi eğitim kademesinden başlayarak, teknolojiyi kullanan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Okumuş, 2018). Bu amaç doğrultusunda okul öncesi eğitim, gelecek nesillerin, doğru iletişim kuran, güvenilir bilgiye ulaşan, bilgiyi analiz eden, yapılandırmayı etkin olarak kullanan ve çağın yeniliklerine uyum sağlayan yetişkinler olabilmesi için önemli bir etkendir (Kılınç ve Kılınç, 2014). Okul öncesi eğitim, eğitim ortamına ve eğitimin içeriğine uygun olarak teknolojiyi, sürece dâhil etmektedir (Kılınç, 2015). Süreç içerisinde okul öncesi eğitim, öğretme-öğrenme etkinliğinin nitelikli olarak geliştirilmesi için, bilgi ve iletişim

teknolojilerinden yararlanmaktadır (Omrak, 2019). Bilgi ve iletişim teknolojileri bilinçli ve uygun kullanıldığında, çocukların öğrenme ve gelişimini destekleyebilmektedir (Erten, 2019). Bu bağlamda eğitimciler tarafından hazırlanan, çocukların gelişim düzeylerine ve eğitim ihtiyaçlarına uygun programlar ve uygulamalar kullanılmaktadır (Mazman-Akar ve Yoleri, 2018).

Bilgi ve iletişim teknolojileri; yeni eğitim ortamlarının oluşmasına, yeni öğretim yöntemlerinin kullanılmasına, geleneksel eğitimci - çocuk ilişkisinin değişmesine ve bu durum da, eğitim niteliğinin artmasına neden olmaktadır (Güven ve Kartal, 2006). Bilgi ve iletişim teknolojileri çocuğun, öğrenme ve oyun deneyimlerini, eğitimcilerin profesyonel öğrenme ve gelişimlerini, okul öncesi eğitim kurumlarını ve ebeveynlerle okul öncesi eğitim arasındaki ilişkileri desteklemede, okul öncesi eğitimin pek çok yönünü güçlendirmek için yeni fırsatlar sunar (Cengiz, 2012). Bu açıdan çocuklar için hem ev hem de okul ortamında, modern teknolojilerin geniş bir alanda kullanılması dikkat çekmektedir (Yazıcı ve Gençer, 2016). Yeni nesil çocukların böyle teknoloji temelli bir dünyada bulunmaları ve çok küçük yaşlardan itibaren teknolojiyle tanışarak kendilerine teknolojik bir öğrenme dili geliştirmeleri onlara, Prensky tarafından *dijital yerliler* nitelendirmesini getirmiştir (Işık, 2019). Dijital yerliler, teknolojideki değişim ve dönüşüm sürecinin başından itibaren dijital kültür ile yetişen bireyleri ifade etmektedir (Prensky, 2001). Dijital kültürün, çocuklarla ilgili çalışmalarda, yeni teknolojilerin kullanımında, bilgisayar destekli öğretimde, internet ve dijital oyunların çocukların gelişim, davranış ve başarıları üzerinde önemli etkilerinin olduğu vurgulanmaktadır (İnci vd., 2017). Özellikle internet, bilgi yayma yolu ile çocuklara, çok üstün bir öğretim sunmaktadır (Güler vd., 2017). Eğitmenler bu öğretimi, *Uzaktan Eğitim* olarak nitelendirmektedir (Özlü, 2011). Uzaktan eğitim, eğitim sistemlerindeki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için, eğitim kalitesini daha üst seviyeye çıkarmada ve daha fazla konuyu uzak bir mesafeden öğretmeyi mümkün hâle getirmede, pek çok olanak sunmaktadır (Aktürk, 2017).

Uzaktan eğitim uygulamalarına genellikle üniversite eğitiminde yer verilmektedir. Ancak 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan *COVID-19* virüsü, 2020 yılında dünya geneline yayılarak pandemiye sebep olduğu için eğitim-öğretimin devam etmesi amacıyla okul öncesinden

başlanılarak tüm kademelere uzaktan çevrim içi eğitim verilmesi amaçlanmıştır. Virüsün bulaşabilirliğinin yüksek olması, yüz yüze eğitimi olanaksız hâle getirdiği için okullar kapatılmıştır (Lau et al., 2020). Bu noktada okulların kapatılması, virüs yayılımının ve enfeksiyon oranlarının yavaşlatılmasında yardımcı olan sosyal mesafenin oluşumunu sağlamaktadır. Dolayısıyla okulların kapatılmasına yönelik yapılmış birçok uygulama, yükselen bir pandemiye müdahale etmenin en iyi yolu olarak belirtilmektedir (Germann et al., 2019). Özellikle bazı çalışmalara göre okulların kapatılması, sadece pandeminin şiddetini ve hastalığın yayılma hızını azaltmak için değil aynı zamanda, hastalıktan dolayı öğrencilerin ve öğretmenlerin okula devam oranlarının düşmesi, derslerin aksaması, vb. birçok durumun da önüne geçilmesinde etkili olmaktadır (Chowell et al., 2011; Copeland et al., 2013, Earn et al., 2012). Sonuç itibariyle okulların kapatılması konusu, tüm ulusların pandemi dönemlerinde hem fikir oldukları bir durum hâline gelmiştir (Demir-Öztürk vd., 2020).

Çin'de başlayıp hızla tüm ülkelere sıçrayan COVID-19 salgınının Türkiye'de de görülmesi ile birlikte ülke genelinde tüm okullar iki hafta süre ile (14 gün) tatil ilân edilmiştir. Verilen kararın ardından bilim kurulunun önerisi doğrultusunda bu süreye bir ay (30 gün) daha eklenmiştir. Bu süreçte, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2012'de sunulan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) daha aktif hâle getirilerek ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile işbirliği yapılarak derslerin uzaktan eğitime dönüşümü için önemli adımlar atılmıştır (Akçay vd., 2020).

Yeni eğitim uygulamalarının pandemi sürecine dahil edilmesi ile birlikte çocukların, okul öncesi dönemden itibaren teknoloji kullanımı yaygınlaşmıştır. Çocuk, aldığı uzaktan eğitimin yanında çizgi film - video izleme, dijital oyun oynama gibi çeşitli teknoloji faaliyetlerini gerçekleştirmek için tablet, telefon, bilgisayar, televizyon vb. teknolojik araçlara yoğun ilgi duymakta, dışarı çıkamadığı için dijital mecralara yönelmektedir. Çocuğun bu süreçteki teknoloji kullanımını en iyi gözlemleyen ise ebeveynidir. Günün tamamını çocuğuyla birlikte evde geçiren ebeveynin, çocuğunun teknoloji kullanımına ilişkin tecrübeleri, çocuğun pandemi sürecinde teknolojiye olan yaklaşımını, yordayabilmektedir (Mazza et al., 2020). Dolayısıyla bu unsur da önemli bir

araştırma konusu olarak ortaya çıkmaktadır (Kurt-Demirbaş ve Sevgili-Koçak, 2020).

A. Araştırmanın Önemi

2019 yılında yeni bir influenza koronavirüsü olarak ortaya çıkan COVID-19'un yayılım göstermesiyle, tüm dünyaya bilgi aktarımı, teknoloji sayesinde yapılmıştır. Bu sayede, salgının getirdiği kısıtlamalar, alınması gereken sağlık ve hijyen tedbirleri, sosyal mesafe kuralları gibi konularda, okul öncesi dönemden itibaren her yaş düzeyindeki bireyler bilinçlendirilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). İnsanlar salgın nedeniyle birtakım rutin ve alışkanlıklarından vazgeçmek zorunda kalarak açığı, teknolojinin sağladığı imkânlar ile tamamlamayı amaçlamışlardır.

Teknoloji, her ihtiyaca uygun olarak gelişmekte olduğu için salgın nedeniyle karşılanamayacağı düşünülen ihtiyaçlar bile salgın döneminde, teknoloji yoluyla karşılanmakta bu da teknoloji kullanımına ivme kazandırmaktadır. Günümüz teknolojileri görüldüğü üzere, dünyaya yayılan bir salgın sonucunda dahi herkes ve her şey için önemini korumaktadır (Nicoll & Coulombier, 2009). Dünyanın vazgeçilmez unsuru hâline gelen teknoloji, pandemi sürecinin başlamasıyla birlikte, tüm sektörlere etki ettiği gibi, eğitim sektöründe de faaliyet göstermiştir. Anaokulu kademesinden itibaren kapatılan okullar eve, teknoloji aracılığıyla taşındığı için okul öncesi dönemden itibaren çocuklar, bilgisayar ve internet ortamı ile adeta bütünleşmiştir (Akbulut, 2013). Çocukların büyük bir kısmı evde, okulda, sosyal çevrede; telefon, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik araçlara ve özellikle de internete çok kolay bir şekilde erişim sağlayabilmektedir. (Zehir vd., 2019). Bu sayede bilgisayar ve internet odaklı dijital medya, çocuk oyunlarını, çocuk eğitimini ve daha geniş anlamda, çocukların sosyalleşmesini etkilemektedir (Özkan ve Hira, 2017).

Bilgisayarlar uygun koşullarda, uygun yazılımlarla kullanıldığında eğitim ortamını zenginleştirerek, çocukların gelişim alanlarına olumlu katkılar sunabilmektedir (Willett, 2007). Bilgisayar etkinlikleri, yeni öğrenmeler için dinamik ortamlar sağlamaktadır (Demartino et al., 2009). Buna göre yeni teknolojiler öğrencileri, öğretmenleri ve öğrenme ortamlarını etkilemektedir (Özkan ve Hira, 2017). Çağdaş bilgi toplumu olmanın yolu, yaratıcı eğitim ve

öğretimin gerçekleştirildiği, yeni teknolojilerin kullanıldığı eğitim sistemlerinden geçmektedir (Gelderblom & Kotzé, 2009). Teknolojinin doğru ve programlı biçimde kullanılması için okul öncesi dönem bu noktada, birinci adım olarak kabul edilmektedir (Feehan et al., 2018). Bilgisayarın okul öncesi eğitimden başlanılarak, diğer eğitim kademelerinde de kullanımının yaygınlaşması, *Bilgisayar Destekli Eğitim* (BDE) kavramını karşımıza çıkarmaktadır (Kahyaoğlu, 2011). Okul öncesi dönemde bilgisayar kullanımı, sınıf öğretmeni tarafından etkinlikler sırasında ya da etkinlikleri pekiştirmek için bilgisayardaki ilgili yazılımları kullanmak amacıyla gerçekleşmektedir (Goodwin, 2012). Bilgisayar Destekli Eğitim, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisi ile birleşmesinden oluşan bir öğretim yöntemi olup öğretim sürecinde bilgisayarın sistemi tamamlayıcı ve güçlendirici bir öge olarak kullanılmasıdır (Şahin, 2019). Bilgisayar Destekli Eğitim'de bilgisayar, öğrenme sürecinde kullanıldığı için çocuk, öğrenme motivasyonunu güçlendirerek bu yöntemden, kendi öğrenme hızına göre yararlanabilmektedir (İliş, 2006).

Eğitimde teknoloji kullanımı, gerek bilgisayar destekli eğitim ile gerek e-öğrenme ortamlarıyla faaliyet göstermektedir. *E-öğrenme* teknolojilerinin verimli kullanılmasında, bilgisayar destekli eğitim, büyük katkı sağlamaktadır (Akamca-Özyılmaz vd., 2019). Bu bağlamda E-Öğrenme (uzaktan eğitim) teknolojileri ve ortamlarında çalışacak öğrenci ve öğreticilerin, sürece uyum sağlayabilmeleri kolaylaşacaktır. Ancak bunun yanında öğrenci ve öğreticilerin, sosyo-kültürel yapıları, gelişim düzeyleri, cinsiyetleri, bilgisayar deneyimleri, engel durumları, antropolojik özellikleri gibi sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik özellikleri; E-Öğrenme ortamıyla etkileşimdeki memnuniyetleri de önem taşımaktadır (Aktürk, 2017). E-öğrenme teknolojilerinin kullanımı, COVID-19 virüsünün getirdiği karantina süreciyle birlikte aktif artış göstermiştir. Öğrenciler ve eğitimciler bu eğitim ortamında, okul öncesinden üniversiteye kadar akademik faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Dijitalleşen teknolojinin her alana ulaşarak böyle toplumsal bir yapı oluşturması, teknoloji kullanımı yönünden nesiller arasında, gözle görülür nitelikte farklar oluşmasına zemin hazırlamıştır (Arslan ve Nur, 2018). Özellikle *dijital yerliler* olarak adlandırılan yeni neslin, teknoloji algısının duygu dünyasına yansımaları, okul öncesi dönemle başlamaktadır (Uğraş, 2012). Dijital yerli

nitelendirmesiyle dünyaya gelen çocukların okul öncesi eğitimdeki kazanımları, öğretim programında her bir konunun içeriği ile ilişkilendirerek, çocukların belirtilen kazanımları gerçekleştirebilmeleri için teknolojiyi kullanmaları ve basit teknolojik tasarımlar yapmaları amaçlanmaktadır (Zevenbergen, 2007). Bu açıdan bakıldığında çocukların, teknoloji döngüsünü anlamlandırarak, teknoloji kullanımını nasıl gerçekleştirdikleri önemlidir. (Herdem vd., 2014).

Çocukların teknoloji kullanımında, ebeveyn tecrübelerinin etkisi büyüktür. Yaşamın eve sığdırılmaya çalışıldığı COVID-19 pandemisi sürecinde, okulların da kapatılmasıyla evde kalmak durumunda olan bireylerin büyük bir kısmını çocuklar ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Çocuklar yetişkinlere nazaran ilk kez bu tip bir durumla karşılaşmış ve sosyal medya kanalları ile salgının gidişatına tanık olmuşlardır (Hekler et al., 2008). Çocukların teknoloji yoluyla öğrendiği pandemi faktörü, onlara pandemi ile teknoloji arasında ilişkisel bir yaklaşım kurdurmuştur. Pandemi sürecindeki değişikliklerin, insanları teknolojiye yönelttiğini, çocuklar da anlamlandırabilmiştir. Bu etkenin çocuklar tarafından anlamlandırılmasında, ebeveyn unsuru önemli bir yer tutmaktadır (Kol, 2017). Çocukların en yakınında olan ve güvenilir bilgi kaynağı olarak görülen ebeveynlerin de bu süreci nasıl anlamlandırdığı merak konusudur. Bu nedenle bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynleri araştırmaya dâhil edilerek; çocuklarının pandemi sürecindeki teknoloji kullanımı hakkındaki tecrübelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, yeni bir durum olan COVID-19 pandemisi ile ilgili literatürün oluşmasına katkı sağlaması ve araştırmacılara rehberlik etmesi açısından önemli görülmektedir.

Literatüre bakıldığında genel olarak, okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımı, COVID-19 pandemisinin okul öncesi dönemdeki çocuklara etkileri yer almaktadır. Bununla birlikte, teknolojiye yönelik ebeveyn görüşlerinin değerlendirildiği (Örn; Aydoğan-Kocakoyun ve Güney, 2019; Erciyes ve Saltuk-Cengiz, 2020; Hira ve Özkan, 2017; Kılınç, 2015; Yalçın-Ağgül vd., 2019) çalışmalar ile COVID-19 pandemisine yönelik ebeveyn tecrübelerinin değerlendirildiği (Örn; Demir-Öztürk vd., 2020; Sevgili-Koçak ve Kurt-Demirbaş, 2020) çalışmalar da tespit edilmiştir. Ancak okul öncesi eğitimi alan çocukların teknoloji kullanımının, COVID-19 pandemisi yönüyle ele alınıp ebeveyn tecrübeleri ile değerlendirilmesine, herhangi bir araştırmada

rastlanmamıştır. İlgili literatürde araştırma yöntemleri incelendiğinde, okul öncesi eğitimi alan çocuklara yönelik ebeveyn tecrübelerinin, nitel yöntemle değerlendirilmesi üzerine yapılan araştırma örneği oldukça az sayıdadır. Bu sebeple yapılan bu araştırma ile okul öncesi eğitimi alan çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn tecrübeleri, nitel araştırma yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Dolayısıyla bu çalışma, COVID-19 pandemisinde okul öncesi eğitimi alan 36-72 ay arası çocukların teknoloji kullanımına dikkat çekerek onların bu süreçte teknolojiden, doğru ve etkili şekilde faydalanmaları; teknolojinin yan etkilerinden kaçınmaları ve anne-babaların bu bağlamdaki tecrübelerinin göz önünde bulundurulması açısından önem arz etmektedir.

B. Araştırmanın Amacı

Okul öncesi dönemden itibaren teknolojiyle iç içe olan çocukların, COVID-19 pandemisindeki teknoloji kullanımında en yakın gözlemcisi ebeveynleri olmuştur. Ebeveynler, çocukların süreç içerisindeki teknoloji kullanımında çeşitli tecrübeler elde etmiştir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi alan 36-72 ay arası çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımının ebeveyn tecrübelerine göre incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn tecrübeleri nelerdir?

1.1. Pandemi sürecinde ebeveynin teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımına etkisi,

1.2. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesi,

1.3. Pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri,

1.4. Pandemi sürecinde çocuğun kullandığı teknolojik araç ve uygulamalar,

1.5. Okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık bir çocuğun pandemi dönemindeki teknoloji kullanımına yönelik tavsiyeler,

1.6. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ilgisini çeken faktörler,

1.7. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik ebeveynlerin beklentileri ve karşılaştığı durumlar.

2. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının, insan ilişkilerine yansımasına yönelik ebeveyn tecrübeleri nelerdir?

2.1. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının ebeveyni ile olan ilişkisine yansıması,

2.2. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çevresi ile olan ilişkisine yansıması.

3. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik karantina ile normalleşme arasındaki kıyaslama nasıldır?

C. Problem Cümlesi

COVID-19 pandemisinde alınan tedbirler, virüsün yayılımına etki ederken okul öncesi çağındaki çocukların teknoloji kullanımında da birtakım farklılıkları beraberinde getirmiştir. Çocukların, pandeminin ilk zamanlarında belirli kısıtlamaları yaşaması ve sürecin devamında da bu kısıtlamalara uyması, teknolojiye yönelmelerine ve teknoloji kullanımındaki kriterlerinin değişmesine yol açmıştır. Bu doğrultuda okul öncesi dönem itibariyle, teknoloji kullanımının çocuğun hayatındaki yeri ve önemi düşünülerek yapılan araştırmanın problemini, okul öncesi eğitimi alan çocukların pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında hangi etkilerin görüldüğü, nasıl sorunlarla karşılaşıldığı, bu sorunlara nasıl çözüm yolları geliştirilebileceği ve teknolojinin pragmatik tarafının nasıl kullanılabileceği araştırılarak literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Bu bağlamda problem cümlesi;

COVID-19 pandemisi, okul öncesi eğitimi alan çocukların teknoloji kullanımını nasıl etkilemiştir?

D. Varsayımlar

- Katılımcıların demografik bilgi formunu, dürüstçe doldurduğu kabul edilmektedir.
- Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara, gerçek düşüncesini yansıttığı ve samimiyetle cevap verdiği,
- Katılımcıların veri toplama sürecine gönüllü ve aktif olarak katılım sağladığı, araştırmacının da veri toplama sürecini gerçekleştirirken tüm katılımcılara tarafsız davrandığı varsayılmıştır.

E. Sınırlılıklar

- Araştırma, 2021-2022 eğitim- öğretim yılında, İstanbul ilinin Avcılar ile Üsküdar ilçelerindeki özel anaokullarında eğitim gören 36-72 ay arası çocukların, anne ve babalarıyla sınırlandırılmıştır.
- Teknolojik cihazlara erişimi bulunan çocukların ebeveynleri, katılımcı olarak seçilmiştir.
- Çalışma grubu, sosyo ekonomik düzeyi orta ve yüksek durumda olan katılımcılar ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırmada elde edilen veriler, demografik bilgi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.
- Araştırma, Covıd-19 salgını sürecinde yapıldığı için salgın önlemleri (sosyal mesafe, temizlik, maske) ve hastalık durumu gibi olumsuz koşulların, araştırma sonuçlarına düşük düzeyde etki edeceği varsayılmaktadır.

F. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitimi: 0-6 yaş aralığındaki bireylerin gelişim özelliklerinin ve yüksek yararlarının gözetilmesiyle hazırlanan öğretim programı çerçevesinde, onları topluma kazandırmayı amaçlayan bir eğitim sürecidir (Sönmez, 2022).

Teknoloji: İnsanların ihtiyaç ve isteklerini karşılamak amacıyla kullanılan çevreyi geliştiren, değiştiren ve hatta dönüştüren bilgi, beceri, yöntem ve süreçlerin tamamıdır (Filiz, 2021).

COVID-19 Virüsü: 2019 Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmasıyla tüm dünyaya yayılan ve insan hayatını etkileyen SARS tipi virüstür (Er ve Ünal, 2020).

Pandemi: Virüsün yayılarak küresellik kazanması sonucunda ortaya çıkan salgın hastalıklara verilen genel addır (Can, 2020).

Ebeveyn: Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte onun hayatındaki en önemli role sahip olan onun yetiştirilmesinde ve teknolojiyle doğru etkileşim kurmasında rehber olan bireydir (Tokel vd., 2013).

II. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın temelindeki okul öncesi eğitimi, çocukların dünyaya gelişiyle birlikte önce aile sonra ise okul destekli verilen bir eğitim sürecidir (Bulut, 2018). Çocuğun bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal, psikomotor ve özbakım becerilerine hitap eden bu eğitim sürecinde çağın getirdiği yenilikleri, güncel yaşama adapte ederek kullanmak gerekmektedir. Güncel yaşamın içinde önemli bir payı olan teknolojinin, dijital yerli olarak nitelendirilen günümüz çocuğu için vazgeçilmez bir unsur hâline geldiği ve teknoloji kullanımına yönelimi görülmektedir. Öyle ki tüm dünyayı saran ve herkesin hayatına birtakım kısıtlamalar getiren COVID-19 pandemisinde dahi, çocuğun teknoloji kullanımına ilişkin tecrübeler dikkat çekmektedir (Ergüney, 2017). Bu bağlamda, çocuğun süreç içerisindeki teknoloji kullanımını doğrudan gözlemleyen ebeveynlerine ait tecrübelerin ele alınması literatüre katkı sağlayacaktır. Bu bölümde, okul öncesi eğitimi ve önemi, okul öncesi eğitimde ailenin rolü, teknoloji kullanımı, dijital vatandaşlık, COVID-19 pandemisi ve etkileri, pandemi sürecinde okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı konuları açıklanmıştır. Ayrıca araştırma konusuna yönelik, literatürdeki ulusal ve uluslararası araştırmalara da yer verilmiştir.

A. Okul Öncesi Eğitimi ve Önemi

Okul öncesi eğitimi, çocuğun doğumundan ilköğretime başladığı güne kadar geçen süreyi kapsayan ve geleceğinde önemli rol oynayan; zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimini destekleyen, çocuğa zengin, sağlıklı ve birçok çevresel uyarıcıyı gelişim düzeyine uygun olarak sağlayarak ailede ve çeşitli eğitim kurumlarında verilen ilk eğitim basamağıdır (MEB, 2013). Okul öncesi eğitimi, çocuğun pedagojik gereksinimlerinin karşılanması, gelişim düzeyine göre bazı temel alışkanlıkların kazandırılması ve bunun sonucunda da hayata daha iyi hazırlanabilmesi bakımından büyük bir önem arz etmektedir (Canbeldek, 2015). Okul öncesi eğitimi, çocuğun tüm gelişim alanlarına hitap

ederken aynı zamanda daha üretken ve yaratıcı olmasını ve kendi potansiyelini yüksek oranda ortaya çıkarmasını sağlamaktadır (Oğuz, 2020).

Hayata karşı hazırlığın yapıldığı okul öncesi dönemde çocuklar, belirli alışkanlıklar kazanarak ve bireysel olarak gelişim göstererek toplum içerisinde kendi kimliklerini ortaya koyabilmektedir. Bu dönemde zengin uyarıcılardan oluşan fiziksel çevre, çocuğun öğrenme yaşantısını ve tüm gelişim alanlarını destekleyerek eğitim sürecinin iyi bir şekilde tamamlanmasına katkıda bulunmaktadır (Kutluca ve Arslan, 2020). Yaşamın ilk altı yılı olarak nitelendirilen okul öncesi dönem, çocuğun en hızlı gelişim gösterdiği ve toplumla etkileşime geçtiği en etkin yılları kapsamaktadır. Beyin gelişiminin hızlı ilerlediği bu yıllarda, sosyal çevreyle kurulan etkileşim ve uyarıcılar, çocuğun çok yönlü gelişim göstermesini desteklemektedir (Wells, 2015). Alınan tüm uyarılar, çocuğun ruh sağlığı ve düşünme becerileri üzerinde etkiye sahiptir (Babaroğlu, 2018). Çocuğun beyin gelişimi ile ruh sağlığı, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, çevresel faktörlerin önemi daha iyi kavranacak ve çocuğun gelişimini sağlıklı ortamda tamamlaması, ciddiyet arz edecektir (İnan ve İnan, 2015).

Okul öncesi dönem, çocuğun temel kavramları öğrendiği bir süreçtir. Bu bakımdan öğrenme, somut kavramlar ile edinilen tecrübeler sayesinde gerçekleşmektedir. Bilhassa günlük yaşamda kullanılan kavramların kalıcı hâle getirilmesinde, çeşitli araç ve materyaller yardımcı olmaktadır (Kaçan ve Kimzan, 2017). Bunlardan en önemlisi de, çağın getirmiş olduğu teknolojik cihazlardır. Hayatın her alanında var olan teknolojik cihazlar, okul öncesi dönemdeki çocukların hayatında da vazgeçilmez bir unsur hâline gelmiştir. Çocuğun birçok ilgi alanı için teknoloji, çeşitli olanaklar sunmaktadır.

Oyun oynama, eğlenme, keşfetme ve öğrenme faaliyetleri için sayısız imkân sunan teknoloji doğru kullanıldığında çocuklara, pozitif katkı sağlayabilir. Okul öncesi dönemdeki çocukların okula hazırlanmasında faydalı olabilir (Fox & Schirrmacher, 2012). Ancak teknolojik araç kullanımının yaygınlaşması, bilgiye erişim ve paylaşımı kolaylaştırıp problem çözme, analitik ve yaratıcı düşünme (Ergüney, 2017), eğlenceli zaman geçirme, akran iletişimi kurma gibi olumlu katkılar sunarken çocuklar için risk oluşturabilecek, onları olumsuz etkileyecek durumların artmasını da beraberinde getirmektedir (Boyd, 2014; Kardefelt-

Winter, 2017). Günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olan dijital teknoloji, çocuğun dış mekân aktivitelerine verdiği önemin de azalmasına sebep olmaktadır. Teknolojik cihazlara verilen sürenin artışıyla birlikte çocuğun yüz yüze iletişim kurduğu, grupça oynadığı oyunlar yerini, bireysel oyunlara bırakmıştır (Rosen et al., 2014). Çocuğun aşırı düzeyde televizyon izleme ve pasif medya kullanımı, konuşmanın gecikmesine, sosyal geri çekilme sorunlarına, işbirliği ve paylaşma becerilerinin azalmasına, beslenme ve uyku bozukluklarına neden olmaktadır (Aral ve Doğan-Keskin, 2018; Donohue, 2015). Bu nedenle okul öncesi dönem çocuğunun teknoloji kullanımında aile, iyi bir rol model olmaya gayret etmelidir. Hızlı gelişim gösteren okul öncesi dönem çocukları, bazen istek ve ihtiyaçlarının farkına varamayabilir ya da kendini olduğu gibi ifade edemeyebilir. Bu hususta, yakın çevredeki yetişkinler ve okul devreye girerek, çocuğun kendini tanımasını ve yeteneklerini keşfetmesini sağlamaktadır. Çocuğun başarı elde etmesi için ise, okulda öğretmenleri tarafından evde de ebeveynleri tarafından bu davranışların bilinmesi, pekiştirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir (Sürmen, 2011). Okul öncesi eğitimin vazgeçilmez olduğuna ilişkin fikirlerin yaygınlaşması ve anne-babanın çocuğunun eğitimini, okul öncesi dönemden başlayarak plânladığı görülmektedir. 36-72 ay aralığındaki çocuğun, okul öncesi dönemde gerçekleştirdiği hazırlık etkinlikleri, ilköğretime başlamadan önce kendini o ortama hazır hissetmesi, mutlu ve başarılı olması için büyük bir önem taşımaktadır (Yapıcı ve Ulu, 2010).

Türkiye'de okul öncesi eğitime dair yapılan bir araştırma incelendiğinde, okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerilerini karşılaştırmak amacıyla yapılan bir araştırmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların yaratıcı düşünme puanlarının okul öncesi eğitimi almayan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Can-Yaşar ve Aral, 2010). Şen vd., (2010) okul öncesi eğitime yönelik bir araştırmasında, cümleyi sözcüklerine ayırma, sözcüğü hecelerine ayırma, verilen sesle başlayan sözcüğü bulma ve verilen sesin sonda olduğu sözcüğü bulma işlemlerinin, okul öncesi eğitimi alan çocukların üstdil becerilerinin gelişimine olumlu etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Uyanık ve Kandır'ın (2010) bir araştırması incelendiğinde, okul öncesi dönemde kazanılan erken akademik becerilerin çocuğu, ilkokula ve hayata hazırladığı; bu becerileri kazanan çocukların özdenetimli, girişimci ve

araştırmacı olduğu, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, yeteneklerini kullanabilen bireyler olabilmesi için temel oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dündar-Kırık'ın (2011) yaptığı bir araştırmada şu sonuca varılmıştır ki; kritik dönem olan okul öncesi dönemde kazanılmayan davranışlar, bireyin yaşamının ilerleyen dönemlerinde, ya hiç kazanılamamakta ya da kazanılsa bile birtakım beceriler yeteri kadar gerçekleşememektedir. Bu sebeple okul öncesi dönemde alınan eğitim ve edinilen deneyimler, bireyin tüm yaşamını etkileyecek kadar büyük bir öneme sahiptir. Aslanargun ve Tapan'ın (2011) ebeveyn görüşlerini incelediği bir araştırmada, okul öncesi eğitimin çocuğun eksiklerini tamamlamada, yeteneklerini keşfetmede, çocuğun yaşadığı çeşitli sorunların çözümünde olumlu etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların yanında, okul ve eğitimle ilgili bilgilenme, bilişsel, sosyal-duygusal, psikomotor, dil ve özbakım becerilerinin geliştiği görüşüne de varılmıştır.

İncelenen başka bir araştırmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların, ilköğretim kademesine daha kolay uyum sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Yoleri ve Tanış, 2014). Tican-Başaran ve Ulubey (2018) yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmenleri tarafından uygulanan etkinliklerin, çocuğun gelişim düzeyine, basitten karmaşığa; baştan ayağa, içten dışa gibi gelişim ilkelerine uygun olarak plânlanması ve programın esnekliğe izin vermesinin, ölçütlere tamamen ulaşmayı kolaylaştırdığını ortaya çıkarmıştır. Yapılan başka bir araştırma ise çocuğun, okul öncesi eğitimi sayesinde, akran etkileşimi, oyun ve uyum gibi sosyal yaşantılarının zenginleştirildiğini; zihinsel, bedensel ve duygusal gelişim alanlarının desteklendiğini ortaya koymaktadır (Konca, 2020).

Örnek gösterilen çalışmalar dikkate alındığında, öğrenme ve gelişimin hızlı gerçekleştiği okul öncesi dönemde, çocuklara sunulan sosyal ve fiziksel koşullardaki sağlıklı ve güvenli iletişimin, çocukların gelişimine büyük katkılar sağladığı aşikârdır (Tunçeli, 2012). Nitelikli bir okul öncesi eğitimi, nitelikli bir eğitim programı ile gerçekleştirilir. Eğitim programları, hangi amaca hizmet ettiği ve hangi oranda başarı elde edildiği ile ilgilenir. İyi bir okul öncesi eğitim programı, toplumun beklenti ve gereksinimlerine göre kendini yenilemeli ve geliştirmelidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, birbirleriyle aynı yaş grubundan olsa bile, yetiştirilme ortamları, aile yapıları, sosyo ekonomik ve sosyo kültürel yaşantıları farklılık gösterebilmektedir. Eğitim programının da tüm bu nedenler

dikkate alınarak hazırlanması gerekmektedir (Kandır vd., 2010). Çocuğun sağlıklı bir gelişim sürdürmesi ve eğitim sürecine ilişkin olumlu deneyimler kazanması için eğitim ortamı, her çocuğa ait farklı özelliklerin desteklendiği zengin bir içeriğe sahip olmalıdır. Böyle bir eğitim ortamı da bilinçli bir aile ile nitelikli bir okul öncesi eğitim sayesinde mümkündür. Türkiye'de 36-72 ay aralığını kapsayan okul öncesi eğitimin çocuklar üzerindeki temel amaçları şunlardır (MEB, 2013):

- Çocuğun gelişim alanlarına ait kazanımları desteklemek, ona doğruyu öğreterek iyi alışkanlıklar kazandırmayı amaçlar.
- Çocuğu sağlam bir eğitim zemininde, ilköğretime hazırlamayı amaçlar.
- Birbirinden farklı çevre koşullarına sahip çocukları, tek paydada buluşturarak aynı eğitim olanağını hepsine adil şekilde sunmayı amaçlar.
- Çocuğun Türkçe'yi öğrenip, hakikate uygun ve kesintisizce konuşmasını sağlamayı amaçlar.
- Çocuğun gelişimini, bütüncül hâlde sağlamayı amaçlar.

Okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların yaş gruplarına ait gelişim özellikleri vardır. Bu dönemde yaşamın inşası başlarken gelişim ve öğrenme, çok hızlıdır. Tüm bu özelliklere göre, her çocuğun biricik oluşu, dikkate alınması gereken önemli bir gerçektir. Çocukların birbirlerinden farklı gelişimsel özellikler taşımasının yanında okul öncesi eğitimin temel ilkeleri şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2013):

- Okul öncesi eğitim, çocuğun gereksinimlerine ve bireysel özelliklerine karşılık vermelidir.
- Okul öncesi eğitim, çocuğun tüm gelişim alanlarına hitap ederek onları ilköğretim kademesine hazırlamalıdır.
- Her çocuğun bağımsız olduğu ve gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanan eğitim ortamı sunulmalıdır.
- Eğitim deneyimleri, çocuğun ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda gerçekleştirilmelidir.

- Çocuğun eğitim deneyimini, yaparak-yaşayarak gerçekleştirmesine öncülük edilmelidir.
- Çocuğun Türkçe'yi doğru anlamasını ve doğru konuşmasına imkân tanımalıdır.
- Çocuğun kendini tanıması, duygu ve davranışlarını kontrol edebilmesi öğretilmelidir.
- Çocuğun özgüven kazanmasında teşvik edici yaklaşım sergilenmelidir.
- Okul öncesi eğitim oyun temelli olduğu için eğitim, oyun üzerine kurulmalıdır.
- Çocuğun kendini değerli hissetmesi, değerli olma hissini yaşaması okul öncesi eğitim sayesinde gerçekleşmelidir.
- Okul öncesi eğitim çocuğun, yaratıcılık özelliklerini ve düşünme becerilerini geliştirmelidir.
- Okul öncesi eğitim plânlamasında, çocuğu yetiştiren aile ile çocuğun ait olduğu çevrenin özellikleri baz alınmalıdır.
- Okul öncesi eğitim, okul ve aile arasındaki dayanışmayı önemser ve aile katılım çalışmalarını destekler.
- Okul öncesi eğitimde, güncel değişim ve yenilikler takip edilerek program; gelişimsel sürecin takip edilmesiyle de çocuk, devamlı değerlendirilmelidir.
- Değerlendirme sonuçlarının elde edilmesiyle gelişim alanları bütüncül olarak ele alınmalıdır.

Okul öncesi eğitimin sadece çocuk açısından değil ayrıca aile ve toplum açısından da önemli olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim, çocuğun gelişimine büyük katkı sağlayan önemli bir unsur olup ayrıca çocuğun, bireyler arası ilişkilerine ve toplum içindeki yerine nitelik kazandırarak tüm yaşamını şekillendirmektedir. Bu bağlamda çocukların sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmesi için okul öncesi eğitim, destekleyici bir yere sahiptir.

B. Okul Öncesi Eğitimde Ailenin Rolü

Çocuğun doğduğu andan itibaren ailesiyle kurduğu bağ, kendi varlığının devam etmesini sağlarken büyüme ve gelişim gösterdikçe hayatının tamamını etkileyen bir yaşam biçimi hâlini almaktadır. Bu süreçte aileye ait özellikler ve aile içi ilişkiler farklılık göstermektedir. Ailenin özellikleri ve aile ilişkileri çocuğun kişilik yapısını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir (Korkut, 2012). Çocuğun yaşamında özellikle ilk altı yılında, bilinçli veya bilinçsiz olarak toplumsallaşmasında etkili en önemli kurum, ailedir. Çocuğun ilk altı yılı olan okul öncesi dönemde ailesinden aldığı etkiler o kadar fazladır ki, bu yaşantıların hafızasından silinmesi ancak birkaç yıllık psikolojik tedaviyle mümkün olabilmektedir (Yavuzer, 2010).

Çocuk ilk sosyal davranışları, ebeveynleri ve diğer aile üyeleriyle olan etkileşimi sonucunda kazanır. Çocuğun kişiliğinin oluşmaya başladığı ve çevresindeki bireylerle iletişim kurmasında etkili olan aile, çocuğuna öğrenme ortamı sunan ve çocuğunun gelişim göstermesini sağlayan ve ilk deneyimlerinin paylaşıldığı bir etkileşim ortamıdır. Bu ortamdaki anne ve baba, çocuğun eğitim ve gelişiminden sorumlu kişiler olarak nitelendirilmektedir (Çamlıbel-Çakmak, 2010).

Ebeveyn-çocuk ilişkisi, sadece kendi aralarındaki biyolojik yakınlığı değil aynı zamanda, aralarındaki sosyal ve psikolojik ilişkileri de kapsamaktadır. Çocuğun, ebeveynlerinin rollerini ve bakış açılarını anlamlandırması, ebeveynlerine karşı hissettiği duygu ve gösterdiği saygı, çocuğun yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir. Ebeveynler, sosyal ve duygusal gelişimde, çocuğun duygusal ifadelerini ve sosyal becerilerini güçlü biçimde etkileyen en önemli modelleri oluşturur (Dereli ve Dereli, 2017). Ebeveyn-çocuk ilişkisi, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu gelişimi, kontrol mekanizmasını kullanma, akademik performans, dil becerileri ve sosyal gelişim gibi davranışsal yapısını etkilemektedir (Tam vd., 2012). Ebeveynlerin, okul öncesi eğitimi konusunda bilgilenmeleri ve çocuklarının nitelikli ve başarılı bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunması için eğitim sürecini, okulla etkileşim hâlinde yürütmeleri gerekmektedir. Böylece okul öncesi eğitimi sosyalleşmenin yanında çocuğun, ilköğretime hazırlanmasını sağlayacak ve anne-babaların çocuğun gelişimi ve

eğitimi hakkında bilgi sahibi olmasına katkıda bulunacaktır (Altınkaynak ve Yanıklar, 2014).

Aileler çocuklarını, okul öncesi eğitim kurumlarına gönderirken birtakım beklentileri oluşmaktadır. Çocuğunun kendini ifade etme becerisinin gelişmesi, sosyalleşmesi, sağlıklı akran ilişkileri kurması, ailesi ve öğretmenleriyle daha kolay etkileşime geçebilmesi, nitekim sosyal ve akademik olarak daha donanımlı hâle gelmesi gibi hususlarda aile, beklenti içerisinde olmaktadır (McCabe et al., 2011). Çocuğun ilgi, istek ve ihtiyaçlarının yanında, okul öncesi eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olan ailenin de istek ve beklentilerini göz önünde bulundurmak, okul öncesi eğitimin niteliğini arttıracaktır. Anne, baba ve öğretmenler, çocuklara verimli bir öğrenme ortamı sunmak için ortak bir çaba göstermelidir. Okul ile aile arasındaki işbirliği sayesinde aileler, çocuklarının eğitimi için uygulanan programla ilgili daha fazla bilgiye sahip olmaktadır. Aileler hem evde hem de okulda çocuklarına nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda bilinçlenmektedir (Dinç, 2011). Özellikle okul öncesi eğitim döneminde ailenin okul ile işbirliği içerisinde olması, çocuğun okula kolay alışmasını, eğitimin daha kalıcı hâle gelmesini, ailenin ve öğretmenin çocuğa göstereceği tutumlarda tutarlı olmasını, okul ortamında olumlu öğrenme fırsatının yaratılmasını ve çocuğun her yönden gelişimine katkı sağlamasını önemli kılmaktadır (Ok, 2016).

Okul öncesi dönem çocuğunun eğitiminde, önemli role sahip olan ebeveynlerle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, Zhang (2011) yaptığı araştırmada, anne-çocuk ilişkisi ve baba-çocuk ilişkisi ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Saygı ve Balat (2013) anne-çocuk ilişkisinin okul öncesi çocukların sosyal uyum ve kavram gelişimlerini yordadığını bulmuştur. Özyürek ve Ceylan (2014)'e göre, çocuğunun sosyal becerilerinin geliştirilmesi için velilerin, okul öncesi öğretmenlerinden beklentileri olup, öğretmenlerin hem çocukların sosyal becerilerini desteklemek için çocuklara model olup hem de velilere bu konuda rehberlik etmesini beklemektedirler.

Ekinci-Vural ve Kocabaş'ın (2016) yaptığı bir araştırmada, okul öncesi eğitim kapsamında yapılan aile katılım çalışmalarının velilerin eğitime olan bakış açısını ve çocuğunu sağlıklı bir şekilde desteklemesi açısından önem taşıdığı

söylenebilmektedir. Araştırma sonucunda çocuğu okul öncesi eğitimi alan ebeveynlerin, aile katılım puanının anlamlı düzeyde yüksek çıkması, okul öncesi eğitime verilmesi gereken önemi bir kez daha vurgulayan bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir araştırmada ise velilerin, okul-aile işbirliğine ilişkin beklentileri araştırılmıştır. Araştırmada aileler, çocukları hakkında daha fazla bilgiye ulaşmak istediği ve öğretmenlerden daha çok sosyal etkinliklerin yapılmasını beklediği bulgularına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar hedeflenen düzeydeki okul-aile işbirliğinin sağlanması bakımından oldukça önemlidir (Bahçıvan vd., 2018). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitim faaliyetlerinin en verimli şekilde sürdürülmesinin, anne ve babaların eğitim sürecine aktif katılımı sayesinde mümkün olduğu görülmektedir. Bu bakımdan çocuğunun eğitimine, önemli düzeyde katkı sağlayan anne ve babalar, okul öncesi dönemdeki çocuğun okuldaki eğitiminin evde de sürdürülmesine destek olmaktadır.

C. Teknoloji Kullanımı

Günlük hayatın vazgeçilmez bir unsuru hâline gelen teknoloji, günlük hayattaki gereksinimlerin karşılanmasına veya toplumsal süreçteki olayları kontrol etme, biçimlendirme ve değiştirme davranışlarına ilişkin bilimsel uygulamaları kapsar (Metin, 2011). Teknoloji başka bir tanımla ifade edilirse bireyin, akıl ve mantık yoluyla yaşamını kolaylaştıran her türlü hareketi olarak özetlenebilir (Alaca ve Yılmaz, 2016). İnsanların yaşamını sürdürme gayesiyle ihtiyaç duyduğu maddi ve manevi ihtiyaçların karşılanması amacıyla teknik olarak bilgiye başvurmaları teknolojinin temelini oluşturmaktadır (Günay ve Çalık, 2019). Birey, sınırlı becerilere sahip olduğu için, günlük yaşantısında karşılaştığı basit görülen bir soruna dahi çözüm üretemediğinde, teknolojiyi kullanarak çözüm üretmek zorunda kalır. Bu sayede teknoloji, becerilerimizin gelişmesine ve zenginleşmesine imkân tanımaktadır (Günay, 2017).

Teknoloji alanında hız kazanan gelişmeler, mobil telefon (cep telefon ve araç telefonu), bilgisayar, tablet gibi portatif cihazlar, yaşamın önemli bir parçası hâline gelmiştir. Hemen hemen her hanede mevcut olan bu teknolojik cihazlar, çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. Ayrıca, zaman ve enerji tasarrufu sağlamaktadır. Dijital teknoloji gün geçtikçe, ev, iş, okul ve sosyal ortamlardaki her kesimden insanı, aktif kullanıcı konumuna getirmektedir. Ancak bilinmelidir

ki, yanlış ve kontrolsüz teknoloji kullanımı, birtakım sorunları beraberinde getirebilmektedir (Ateş ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2019). Dolayısıyla teknolojinin doğru ve bilinçli kullanılması, bu noktada önem kazanmaktadır.

Teknolojinin durmaksızın bir gelişim içerisinde olması ve bu gelişimin de hayatın çeşitli alanlarına hitap etmesi, literatürde birçok araştırmaya konu olmuştur. Birçok alanda varlığını sürdüren ve hayatın bir parçası olan teknoloji, sağlık, eğitim, haberleşme, ticaret, sanat gibi birbirinden farklı alanlarda da yaygın olarak kullanılmaktadır. Özellikle internet teknolojisinin yapısı ve özellikleri gereği sunduğu imkânlardan dolayı, bu teknoloji kullanımından uzak kalmak pek mümkün değildir (Güzen, 2021).

Teknolojinin, insan hayatına fayda ve kolaylık sağladığı aşikârdır. Araştırmalar, teknolojinin doğru ve uygun amaçlar doğrultusunda kullanıldığında, okul öncesi dönemdeki çocukların üzerinde de olumlu yansımaların görüldüğünü ortaya koymuştur. Teknolojik gelişmelerin amacı, insan yaşamına fayda ve kolaylık sağlamak olduğu için elbette ki çocuklara yönelik teknolojik cihazlar da, çocukların akademik yeteneklerini geliştirmede önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda bilgiye kolay erişimi sağlamaktadır. Çocuklar arasında teknoloji kullanımındaki önemli büyüme nedeniyle, gelişimlerini nasıl etkilediğini görmek için çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Sharkins et al., 2016). Teknolojinin artan kullanımı, uyumsuz ve şiddet içeren davranışların yanı sıra uyku bozuklukları, obezite, yürütücü işlev sorunları, dil ve sosyal-duygusal gecikmelerdeki artışla bağlantılıdır (Radesky & Christakis, 2016). Çocukların dijital cihazları kullanarak geçirdikleri zaman, akıllı telefonlar ve dijital tabletler gibi yeni ve anında erişilebilir taşınabilir teknolojilerin gelişmesiyle hızla artmaktadır. Ayrıca, oyun medyasının, öğrenme paketlerinin ve küçük çocuklar için eğitim uygulamalarının hızla gelişmesiyle birlikte, çocukların kullanım süresi giderek uzadıkça mobil cihazları kullanma fırsatı da artmıştır (Strasburger et al., 2010). Çocukların mobil cihazlarda geçirdikleri zamanın artması, dijital teknolojiyi kullanmanın çocukların gelişmekte olan sağlığı üzerindeki etkileri konusunda endişelere yol açmıştır. Okul öncesi dönem çocuğunun gelişim sürecinde, teknolojiden gerektiği kadar faydalanabilmesi için gelişim özelliklerine uygun program ve uygulamalar ile teknolojik cihazlar seçilmeli; süre ve içerik sınırlandırılması yapılmalıdır

(Işıkoğlu-Erdoğan, 2014). Böylece teknolojiden verimli şekilde istifade edebileceklerdir.

Bolat'a (2020) göre, teknolojinin genel itibariyle iki tür kullanım biçimi olduğu söylenebilir:

1. Tüketim odaklı kullanım

2. Üretim odaklı kullanım

Tüketim odaklı kullanım, bireyin hiçbir müdahalede bulunmadan teknolojiyi, pasif hâlde kullanmasıdır. Örneğin, sosyal medyada gezmesi, video izlemesi ve oyun oynaması. Üretim odaklı kullanımda ise bireyin, kodlama, tasarım ya da farklı bir dijital içerik üreterek teknolojiyi kullanmasıdır. Tüketim odaklı kullanım, pasif tüketim ile üretken tüketim olarak ikiye ayrılmaktadır. Pasif tüketim bireyin, sadece film izlemesi gibi teknolojiyi, pasif bir biçimde kullanmasıyken üretken tüketim ise bireyin, daha sonra o filmle ilgili bir şeyler üreteceği için filmi izlemesidir. Bu bağlamda esas vurgulanması gereken husus, teknolojinin nasıl ve ne amaçla kullanıldığıdır. Çocukların teknoloji kullanımı, yüksek düzeyde üretim odaklı, orta düzeyde üretken tüketim ve en az düzeyde tüketim odaklı (pasif) olursa bu durum onlar için fayda sağlayacaktır (Bolat, 2020).

Hayatın her alanını kaplayan teknoloji, çocukların henüz küçük yaşlarda teknolojik cihazlarla tanışmasını sağlayarak okul öncesi dönemden başlayarak her kitleye ulaşmaktadır. Teknolojik cihaz kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte çocukların hayatına kattığı boyut ile ilgili çeşitli akademik tartışmalar da ortaya çıkmıştır. Bu tartışmalar neticesinde teknolojinin, çocuk gelişiminde risk oluşturduğuna ulaşılmıştır. Nedeni ise, dokunmatik ekranın çocuğun hayatını ele geçirmesi ve kendini toplumdan uzaklaştırırken çeşitli hastalıklarla yüz yüze gelmesi olarak ifade edilmektedir (Plowman et al., 2010). Son dönemlerde artış gösteren teknolojik faaliyetler gibi çocukların teknolojiye ayırdığı zaman da aynı oranda artış göstermektedir (Hosokawa & Katsura, 2018). Her ne kadar birçok araştırmacı ve eğitimci, okul öncesinden itibaren çocukların teknoloji ile öğrenmesinin önemini savunmuş ve kendilerini teknolojiyle ilgili uygulamaları araştırmaya ve uygulamaya adamış olsalar da, küçük çocukların teknoloji kullanımının gelişimleri üzerindeki etkisi hala tartışılmalıdır. Bu nedenle,

çocukların teknoloji ile öğrenmesini etkileyen kritik faktörler arasındaki etkileşimi etkili bir şekilde kavramsallaştırmak için bir tipoloji sağlamak gerekmektedir (Infante et al., 2010).

D. Dijital Vatandaşlık

1. Dijital Yerli, Dijital Göçmen ve Dijital Melez

Hayatın her alanına etki eden günümüz teknolojisi, bilgi toplumunun şekillenmesinde büyük öneme sahiptir. Güncel teknolojik gelişmelerin etkisi ile dijitalleşen bir dünyada, özellikle internetin doğuşuyla birlikte, her alanda dijitalleşme başlamış ve böylece dijital kültür, bilgi toplumunun ayrılmaz bir unsuru kabul edilmiştir (Türkoğlu, 2010). Dijital kültür, sosyal yaşamı içine alarak inşa ettiği teknolojinin kapılarını, küreselleşen dünyadaki vatandaşlara açmıştır. Vatandaşlar da bu durumda birtakım değişimler yaşamaya başlayarak literatüre, *dijital vatandaş* kavramının kazandırılmasına ön ayak olmuştur. Dijital vatandaşlık kavramına dayalı yaklaşımda, *dijital yerli, dijital göçmen* ve *dijital melez* kavramları ortaya çıkmaktadır.

Dijital yerli kavramı ilk kez Prensky (2001) tarafından öne sürülmüş ve teknolojik gelişmelerin hız kazandığı dönemde dünyaya gelip dijital kültürü yaşamının orta noktasına alan bireyleri tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Ebeveynler, eğitimciler ve diğer sosyal medya kullanıcıları, bu teknolojiyi paylaşmada büyük bir etkiye sahiptir ve "bağlantı" kavramı, bu neslin merkezî bir unsuru hâline gelmiştir. "Dijital yerli" kavramı, neslin çocukları tarafından teknolojiye giderek daha fazla odaklanmış erişim, daha dinamik ve doğal etkileşimler için dokunmatik ekranlı cihazların uygulanmasına kayan arayüzler ve teknolojiler arasındaki bağlantılara duyulan ihtiyacı göstermektedir (Tootell et al., 2014). Ebeveynler, çocuklara teknolojik cihazları kullanma fırsatı verme eğilimindedir, çünkü bu kaçınılmazdır. Bir çocuğun erken yaşlardan itibaren cihazlarla olan bağlantısına dikkat etmek önemlidir. Dijital göçmen kavramı ise Prensky'e göre, internetten önce doğup teknolojiyle ergenlik döneminden sonra tanışan bireyleri tanımlamaktadır (2001: 3). Bu iki tanımlama haricinde bahsedilmesi gereken diğer bir tanımlama ise dijital melez kavramına aittir. Dijital melezlerin, hem dijital yerli hem de dijital göçmenlerle ortak ve farklı

özellikleri vardır. Dijital melezler, eski alışkanlıklarından vazgeçmeyen ama güncel gelişmeleri de kabul edebilen bir gruptur (Karabulut, 2015).

Böyle toplumsal bir yapının oluştuğu bir dönemde dünyaya gelen ve büyüyen yeni nesiller ortaya çıkmıştır. Yaşadığı dönem içerisindeki teknolojik değişimlere şahit olan nesiller, X,Y,Z gibi kuşaklarla adlandırılmıştır. X kuşağı, 1965-1979 yılları arasında dünyaya gelen bireyleri, Y kuşağı, 1980-1999 yılları arasında dünyaya gelen bireyleri, Z kuşağı ise 2000-2023 arasında dünyaya gelen bireyleri nitelendirmektedir. X kuşağı, dijital dünyada doğmayıp teknolojinin gelişimi içinde bulunan bir kuşaktır. Y kuşağı, araştırmaya ve öğrenmeye merak duyduğu için teknoloji kullanımında yeteneklidir. Z kuşağı, hâyâl gücü yüksek, bilgi ve zaman değişimine hızlıca adapte olabilen ve teknolojiyle en fazla ilişki kurabilen nesil olarak ifade edilmiştir (Çetin ve Karalar, 2016). Nesillerin yıllar arasındaki geçişlerine bakıldığında, X kuşağı dijital göçmenleri, Y ve Z kuşağı dijital yerlileri temsil etmektedir. Dijital melezler ise, X kuşağının 1970-1979 yılları arası ile Y kuşağının 1980-1999 yılları arasında bulunan, doğduğu evreye ve eğilim gösterdiği gruba göre değişiklik gösterebilen bir gruptur (Yıldız, 2012).

Dijital yerli olarak nitelendirilen bireylerin bir önceki nesle göre sahip olduğu farklılıkları ve ayırt edici özellikleri görülmektedir. Bu özelliklerin başında, internetle birlikte hayatımıza giren sosyal ağları ve çeşitli medya uygulamalarını aktif kullanabilmek, bilgiye ulaşmak için bilgi iletişim teknolojilerine yatkınlık gelmektedir. Dijital medya araçlarında, görsel, animasyon ve sese önem verirler; işlerini eş güdümlü olarak yapabilirler (Bilgiç vd., 2011). Bilgiç vd. (2011) göre, dijital yerlilerin temel özellikleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Bilgiye ulaşmak için acele ederler.
- Yazılı yerine görsel materyaller tercih ederler.
- Bir metni doğrudan okumak yerine rastgele okumayı tercih ederler.
- Ciddi çalışmalara, oyunu tercih ederler.
- Bilişsel olarak paraleldirler.
- Birden fazla işi bir anda yapabilirler.
- Öğrenmeyi keşfetme yoluyla gerçekleştirmek isterler.

Dijital yerlilerin, dijital teknoloji ile arasındaki bağ, önceki kuşaklarla kıyaslandığında dijital yerliler, kendine has birtakım sosyal özelliklere sahip olduğu için kurallara aykırı davranabilmektedir. Bu aynı anda birden fazla bilgi kaynağını sindirme kapasitesine sahip olup çoklu görev yapabilmektedir. Bilgi üretirken kendi yöntemlerini geliştiren bu grup, yaşamsal faaliyetler ve öğrenme süreçleriyle ilgili de çeşitli yöntemler geliştirmiştir (Bullen & Morgan, 2016). Öncelikle öğrenme içeriklerini hazırlayıp sonra da dijital kaynakları başarıyla kullanarak çeşitli bilgiler elde ederler. Teknolojik gelişmelerin hız kazandığı bilişim çağında, dijital yerlilerin öğrenme gereksinimlerini iyi bilmek gerekmektedir (McLoughlin & Lee, 2010). Bu bağlamda dijital yerlileri yetiştiren ebeveynler ile öğretmenlerin, dijital yerlilerin sahip olduğu özellikleri öğrenmeleri ve onların öğrenme süreçlerine uyum sağlamaları gerekmektedir.

2. Dijital Ebeveyn

Teknolojiyle kuşatılmış bir dünyaya gözlerini açan günümüz çocuğu, teknolojiyle iç içedir. Bu durum, teknolojinin getirdiği avantajların yanında dezavantajlara da yol açabilmektedir. Çocuğun bilişsel, dilsel, psikomotor ve sosyal-duygusal gelişim alanlarını birçok açıdan etkileyebilen teknoloji, çocuğunun hayatında büyük bir yer kaplayan ve çocuğunu dijital hayata uygun şekilde yetiştirme gayesinde olan ebeveynlerin, birtakım yeterliliklere sahip olmasını gerektirdiği için bu durum, *dijital ebeveynlik* kavramını ortaya çıkarmıştır (Yaman vd., 2019). Dijital ebeveyn olmaya çalışan ebeveynlerin, dijital vatandaşlık özelliklerini taşıması gerekli görülmektedir. Bu durumda dijital ebeveynlerin kazanması gereken özellikler şu maddelerle belirtilmektedir (Yaman vd., 2020):

- Çocuğuna, öğrettiği etik kural ve davranışların, çevrim içi ortamda da geçerli olduğunu ve bunlara orada da uyulması gerektiğini açıklamalıdır.
- Dijital mecralarda çocuğuyla ilgili yaptığı paylaşımlara titizlik göstermelidir.
- Çocuğuyla dijital platformlar üzerinden iletişim kurabilmeli, sosyal paylaşımlarda bulunabilmelidir.

- Çocuğunun emniyetini gözeterek çocuğuna dijital araçlara erişim imkânı vermelidir.
- Teknolojik araç ve uygulamaları, çocuğuyla birlikte kullanabilmeli; temel düzeyde yeterliliğe sahip olmalıdır.
- Dijital alışveriş gerçekleştirirken şahsi bilgilerini korumaya ve belirli bir bütçe oluşturarak harcama yapmaya dikkat etmelidir.
- Hak ve sorumluluk bilinciyle birlikte, dijital ortamda da hukuki süreçlerini takip edebilmelidir.
- Gizlilik ve güvenlik durumlarını sanal ortamda da sağlayabilmelidir.
- Dijital ortamda karşılaştığı bedensel ve psikolojik sağlık problemlerine yönelik kendini ve çocuğunu koruyabilmelidir.

Ebeveynlerin teknolojiye yönelik bilinçlenmeleri, teknolojinin yararlarını gözetip zararlarından kaçınılması için tedbir alarak çocuklarına rehberlik etmesi, ebeveynlerin sorumlulukları hâline gelmiştir. Sağlıklı bireylerin yetişmesi için bu konu büyük bir önem kazanmıştır. Bu bakımdan *dijital ebeveyn,* teknolojiyi temel düzeyde kullanabilen, teknolojinin sağladığı imkânları alıp risklerine engel olabilen, teknoloji kullanımı konusunda çocuğuna doğru bir model olabilen ve çağın getirdiği teknolojik gelişmelere hep açık olabilen anne ve babaları temsil ederek literatüre kazandırılmıştır (Yay, 2019).

E. COVID-19 Pandemisi ve Etkileri

31 Aralık 2019 tarihinde sebebi bilinmeyen zatürre kümelenmesinin tetikleyicisi, insanlarda daha önce hiç tespit edilmemiş yeni bir tür Koronavirüs olan 2019-nCoV, ilk kez 7 Ocak 2020 tarihinde tanımlanmıştır (TCSB, 2020). Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve COVID-19'a sebebiyet veren virüsün, SARS-CoV ile MERS-CoV gibi hayvanlar üzerinden insanlara bulaşan bir virüs olduğu açıklanmıştır (TÜBA, 2020). Çin'de görülmesinin akabinde tüm dünyaya yayıldığı için küresel salgına dönüşmüştür. Bu yayılımdan sonra 11 Mart 2020 tarihinde, Dünya Sağlık Örgütü tarafından *pandemi* ilân edilmiştir (Aslan, 2020; Xu, et al., 2020). Dünyaya kısa zamanda yayılan COVID-19 virüsü, hâlâ etkisini sürdürmektedir.

Pandeminin ilân edildiği 11 Mart 2020'de, Türkiye'de ilk kez COVID-19 vakası görülnüştür. Sağlık Bakanlığı'na göre COVID-19, *"Korona virüsler (CoV), soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS-CoV) gibi pek çok farklı çeşitleri olan ve daha ciddi hastalıklara sebebiyet verebilecek derecede büyük bir virüs ailesidir. Yeni Koronavirüs hastalığına sebep olan virüs ise SAR-CoV-2 virüsü olarak tanınır"* (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020) ifadesiyle tanımlanmıştır.

COVID-19 virüsünün en belirleyici semptomları yüksek ateş, öksürük, nefes darlığı ve genel hâlsizlik durumu olarak ortaya çıkmıştır. Sonra ise yeni semptomlar eklenerek bazı durumlarda grip, soğuk algınlığı, nezle gibi hastalıklara benzetilerek hastalığın, insanlar tarafından ayırt edilmesi güçleşmiştir. Virüsün, doğrudan insan teması ile ya da havada asılı hâldeki damlacıklar ile bulaştığı bilinmektedir. Bununla birlikte bazı insanlar, virüsü kapmasa dahi taşıyıcı olarak hastalığı bulaştırma riski barındırabilmektedir (Bozkurt vd., 2020). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, 65 yaş üstü ve kronik hastalığı olan kişilerin yüksek risk grubunda olduğu bilinmektedir (WHO, 2020). Virüsün ortalama olarak beş ilâ altı gün süren bir kuluçka dönemi vardır. Şiddetli vakalarda kuluçka dönemi ise iki hafta kadar sürebilmektedir (Stockholm, 2020).

COVID-19 pandemisi sürecinde bütün dünya, benzer etki ve tepkilerle karşılaşmıştır. Bu süreçte sadece tıbbi değil, sosyal, ruhsal, fiziksel, eğitici, ekonomik ve insanların etkilenmesine sebep olan diğer alanlarla ilgili tedbir ve kısıtlamalar getirilmiştir (Arslan, 2021). Dünya genelinde ülke sınırlarının kapatılması, seyahat kısıtlaması, sosyal mesafe ve evde izolasyon, kapalı alanların havalandırılması, kişisel hijyene dikkat edilmesi, toplum arasında tıbbi maskelerin takılması, tüm eğitim kurumlarındaki örgün eğitimin askıya alınması; uzaktan eğitime geçilmesi, beşeri ve sosyal faaliyetlerin yapıldığı tüm alanların kapatılması, evden çalışma (online), salgının yayılmasını engellemeye çalışmıştır (Çavğa, 2021). 65 yaş üstü ve 20 yaşın altındaki insanların dışarı çıkması yasaklanırken orta yaş düzeyindeki insanların da mecbur kalmadığı sürece, sosyal izolasyona ve *"evde hayat var"* ile *"hayat eve sığar"* sloganlarına itibar etmesi önerilmiştir. Bununla beraber, COVID-19 virüsünü önlemek amacıyla bazı ülkeler tarafından çeşitli aşılar geliştirilmiş ve uygulamalar yapılmıştır (Küçükşen, 2020).

COVID-19 pandemisi, alınan kısıtlama ve tedbir önlemleri gereği, çocukların da evde kalmasını zorunlu hâle getirmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemi duyurusundan sonra okullar kapatılmıştır (Gilliam et al., 2021). Ardından tek çare olduğu düşünülerek, uzaktan eğitime karar verilmiştir (Telli ve Altun, 2020). Bu süreçte aileler, çocuklarında birtakım değişiklikler gözlemlemiştir. Çocukların günlük yaşam rutinlerinin yanında, ruhsal alanda ve diğer gelişim alanlarında da durağanlık hakim olmuştur. En başta, hareketsiz yaşam stili ön plâna çıkmıştır. Süreç içerisinde hareketten uzak kalan çocuklar, örgün eğitimin de çevrim içi olması sebebiyle, çeşitli sorunlara maruz kalmıştır (Çelik ve Yenal, 2020). Bilhassa, özbakım ve günlük yaşam becerileri zayıf olan ve pandemi sürecinden fiziksel ve psikolojik olarak büyük ölçüde etkilenen okul öncesi dönemdeki çocuklar, bir süre uzaktan eğitim alıp bir süre sonra da başlıca tedbirler doğrultusunda yüz yüze eğitim almıştır (MEB, 2021). Bu süreci hiç deneyimlememiş ve hiç beklemediği sonuçlarla karşılaşan okul öncesi öğretmenleri, çocukların dikkat süresi kısa olduğu için uzaktan eğitimde büyük sorunlar yaşamışlardır (Yalman-Polatlar ve Bayram-Tuncay, 2020).

Okul öncesi eğitiminde, karşılıklı etkileşimin önemsendiği, oyun temelli, yaparak-yaşayarak, duyulara ve tüm gelişim alanlarına hitap eden bir öğrenme süreci benimsenmişken salgın önlemlerinin getirdiği eğitimsel kısıtlamalar, çocukların o havayı doğrudan teneffüs etmesine engel olmuştur. Uzaktan eğitimle birlikte çocukların, gün içinde vakit geçirdiği arkadaşları ve öğretmenleriyle yakından görüşememeleri, kendileri üzerinde duygusal yönden sorun oluşmasına yol açabilmektedir. İzolasyon sürecinin getirdiği sınırlılıkların, çocukların alışkanlıklarının değişmesini zorladığı görülmüştür (Sarı ve Nayır, 2020). Çocukların fiziksel etkinliklere ihtiyaç duyduğu bu dönemde, mecbur kalmadıkça sokağa çıkılmaması koşulu, psikomotor gelişim alanında olumsuz etkiler bırakabilmektedir (Giannini & Lewis, 2020; UNESCO, 2020). Halbuki çocuğun temiz hava ve oksijen ihtiyacının karşılanması, fizyolojik gelişimini desteklediği gibi D vitamini ihtiyacının karşılanması da, kas ve kemik gelişimine katkı sağlayacaktır. Bunların yanında, çocuğun açık havada yaptığı fiziksel koordinasyon etkinlikleri psikomotor gelişimine, destek olmaktadır (Aktaşgil, 2022). Süreç içerisinde sokağa, sınırlılıklara bağlı olarak çıkan çocukların kazanımlarını destekleyen, tiyatro, sinema, yaş gruplarına uygun çeşitli oyun ve

aktivite merkezleri gibi alanlar, *"T.C İçişleri Bakanlığı Genelgesi" (16.03.2020)* ile geçici süreliğine kapatılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2020). Bu bağlamda en fazla sınırlılık, okul öncesi eğitim basamağında yaşanmıştır (Hao, 2020).

Bakanlık tarafından alınan kararlar ve belirlenen koşullar neticesinde, 1 Haziran 2020 itibariyle okul öncesi eğitim kurumları yeniden yüz yüze eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Pandemi süreci, devamlı güncellenen şartlar karşısında eğitimde ciddi gelişim ve değişimlere maruz kalmıştır. Örneğin okul öncesi eğitim kurumları, fiziksel nitelikte sosyal mesafeye uygun olarak düzenleme yapmak, hijyen tedbirleri almak, okul ve aile arasında güçlü bir iletişim izlemek, karantina ve uzaktan eğitim ihtimaline karşılık, plânlamalara hazırlıklı olmakla yükümlü duruma gelmiştir (Dönmez vd., 2021).

F. Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı

COVID-19 virüsünün küresel yayılımıyla birlikte başlayan pandemi süreci, günlük yaşam rutinine ve teknoloji kullanımına çeşitli değişiklikler getirmiştir. Çocuklar, pandeminin getirdiği birtakım bedensel, sosyal ve psikolojik yaşantıların yanında bir de, okuldan uzak kalmıştır. Çocukların bu süreçteki duygu ve davranışlarını anlamlandırabilmek; ilgi, istek ve ihtiyaçlarını pragmatik olarak karşılayabilmek gerekir (Jiao et al. 2020). Özellikle okul öncesi dönemde, pandemi süreci iyi idare edilmelidir. Pandemiden sonra gelecek beklentilerinin somutlaşması için ilk olarak pandemi sırasında neler yaşandığını iyi analiz etmek gerekir. Bu doğrultuda pandemi döneminin, 'teknoloji ve okul öncesi eğitim' bakış açısıyla sorgulanması gerekmektedir (Pembecioğlu, 2020).

Bilindiği üzere, COVID-19 pandemisi nedeniyle, 23 Mart 2020 tarihinde okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar tüm eğitim kurumları uzaktan eğitime geçiş yapmıştır. Bu doğrultuda okul öncesi eğitimi alan çocuklar da birtakım dijital kaynakları kullanarak eğitime, evde devam etmeye başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan eğitim programları, internet web sitesi (www.eba.gov.tr) üzerinden çocuklara sunulmuştur. Özel anaokulları ise kendi tercih ettiği uzaktan eğitim sistemini kullanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ayrıca, çocuklarda COVID-19 pandemisinin yaşattığı olumsuz etkileri düşünerek zaman zaman psikososyal içerikler de yayınlamıştır (Akkaş-Baysal vd., 2020). Ancak her ne kadar bu programlara okul öncesi eğitim kademesi dahil edilmiş

olsa da uzaktan eğitim, okul öncesi için yeni bir deneyim olmuştur. Bu deneyime okul öncesi öğretmenleri de hazırlıklı olmadığı için önce kendilerini sonra da çocukları sürece iyi adapte edebilmeli, çocukların okuldan uzaklaşmasını engellemelidir.

Uzaktan eğitimde, erişime olduğu kadar eğitim içeriğine de önem verilmelidir. Çocukların tüm gelişim alanlarına hitap eden etkinlikler hazırlanarak, dikkat süreleri hesap edilerek, ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek ve onlara psikolojik yönden güç kazandırarak iyi bir plânlamanın yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretmenler, çocuklara sunduğu eğitim programının yanında, ek önerilerde bulunarak eğitim içeriğini zenginleştirmiştir. Çocuklar uzaktan eğitim alırken ebeveynleri de süreci takip edip onlara, erişim desteği, materyal temini, duygu paylaşımı gibi konularda yardımcı olmuştur. COVID-19 salgını sırasında çevrimiçi öğrenmeye geçiş, teknoloji kullanımında hem ilk hem de hizmet içi öğretmen eğitimine ve birden fazla öğretim sunumu seviyesine duyulan ihtiyacı vurgulamıştır (Darling-Hammond & Hyler, 2020). Çocukların dijital araçları etkin bir şekilde kullanabilmeleri için deneyimler gerçek dünyaya dayandırılmalı ve araçlar yetişkinlerle işbirliği içinde kullanılmalıdır (Berdik, 2020; Cagliari, 2019; Osher et al., 2020; Shifrin et al., 2015). Bu sayede, dijital teknolojileri kullanarak çocukların etkileşimini incelemek için kültürel-tarihsel bir yaklaşım kullanmak, çocukların yaratıcı etkinliklere katılırken ve COVID-19 sosyal mesafe önlemleri bağlamında sanal dünyalarda bağlantı kurarken talep ve niyetleri de dahil olmak üzere çocuğun sosyal gelişim durumunu anlamak için analitik araçlar sağlamaktadır (Quinones & Adams, 2020).

Pandemi sürecinde karantina ve sosyal mesafe, günlük yaşam rutinine ve teknoloji kullanımına değişiklikler getirmiştir. Çocuklar cihazlarla giderek daha fazla zaman geçirmeye ve dijital teknolojiyle etkileşime girmeye aktif olarak teşvik edilmiştir. Bunun nedeni, çevrimiçi eğitim almaları ve yakın aileleri dışındaki insanlarla sınırlı temaslarının olmasıdır. İnternet, uygulamalar, sosyal medya ve dijital teknolojilerin kullanımı hızla çoğu çocuğun hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Swist et al., 2015). Covid-19 salgını sırasında, sosyal mesafe gereksinimleri, çoğu çocuğun aile birimi dışındaki etkileşimlerinin çevrimiçi olarak değiştiği anlamına gelmektedir (Davies, 2012; Sheer, 2011). Çocuklar anaokulunda arkadaşlarıyla oyun oynarken birbirlerinden öğrendiği

sosyal yeterlilikleri ve oyun tekniklerini dijital oyunlar üzerinde çevrimiçi organize edebilmektedir. Yine de bu alanları, okulda yüz yüze temasla müzakere etmek, karantina sırasında uzun bir süre boyunca arkadaşlığı sürdürmekten farklıdır (Bjork-Willen & Aronsson, 2014). Pandeminin çocuklar üzerindeki tüm bu olumsuz etkilerini azaltmak için, özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların diğer yaş grubundaki insanlara göre, virüsten daha az etkilenmesi ve uzaktan eğitimden verim alamaması nedeniyle 1 Haziran 2020 tarihinde okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasına karar verilmiştir. Gerekli tedbirlerin alınmasıyla birlikte okul öncesi eğitimi alan çocuklar, yüz yüze eğitime devam etmiştir (Aral vd., 2020).

2020-2021 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitim, 21 Eylül Pazartesi günü başlayıp 18 Haziran Cuma günü sona ermiştir (MEB, 2021). Bu süreç, 21-25 Eylül arası okula uyum programı (haftada 1 gün, 5 etkinlik, 30'ar dakika), 28 Eylül - 2 Ekim arası seyreltilmiş eğitim programı (haftada 2 gün, 5 etkinlik, 30'ar dakika), 12 Ekim - 13 Kasım arası ile 23-27 Kasım arası yüz yüze eğitim programı (haftada 5 gün 6 etkinlik, 30'ar dakika), 30 Kasım – 6 Aralık arası vaka artışı nedeniyle okulların kapatılması, 7-15 Aralık arası uzaktan eğitim programı, 16 Aralık - 29 Nisan arası yüz yüze eğitim programı, 30 Nisan - 7 Mayıs arası uzaktan eğitim programı ve 10 Mayıs – 18 Haziran arası yüz yüze eğitim programı şeklinde gerçekleştirilmiştir. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında ise okul öncesi eğitime, 31 Ağustos – 3 Eylül arası okula uyum programı ile başlanmış, 6 Eylül Pazartesi günü itibariyle de pandemi öncesinde olduğu gibi yüz yüze eğitim ile devam edilmiştir.

1. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Pandemide Sık Kullandığı Teknolojik Cihazlar

COVID-19 pandemisi, okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımında birtakım değişikliklere yol açmıştır. Çocukların sık kullandığı teknolojik cihazlar, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon hâline gelmiştir. Bunların yanında elektronik hikâye kitapları ile elektronik oyuncaklar da mevcuttur.

Okul öncesi dönem çocuklarının özellikle pandemi süreciyle birlikte video izlediğini, tablette oyun oynadığını veya internette keşif yaptığını gözlemlemek yaygındır. Bu tür dinamik gelişmelere düzgün bir şekilde entegre edilmiş,

bilgisayar, tablet, dijital video kameraları, yaratıcılık ve iletişim yazılımı ve araçları, internet, akıllı cep telefonu, etkileşimli hikâyeler, bilgisayar oyunları, programlanabilir oyuncaklar, video konferans teknolojileri, mikrofon, kulaklık, elektronik beyaz tahta gibi dijital araçlar, çocukların, özellikle sınırlı okuryazarlık yeteneklerini destekleyerek onları genç yaşlarında güçlendirebilmektedir (Olowe & Kutelu, 2014). Mevcut genç nesil tarafından kullanılan gelişmekte olan teknolojiler arasında dokunmatik ekranlar, kapsamlı bütçeleri ve özellikleri göz önüne alındığında, erken çocukluk ortamında geniş popülerlik kazanmıştır (Lovato & Waxman, 2016). Dokunmatik ekranların dokunsal ara yüzü, küçük çocukların dokunma, kaydırma ve sıkıştırma gibi basit eylemlerle, ekrandaki içeriklerle etkileşimli olarak etkileşime girmelerini sağlar hâle gelmiştir. Sezgisel teknolojiler olarak dokunmatik ekranların, (tabletler ve akıllı telefonlar), K-12 ayarlarında öğrenmeyi önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir (Johnson & Chrıstensen, 2014).

Dokunmatik ekranların sezgisel özellikleri, bu cihazların hem evde hem de eğitim ortamlarında çocuklar için artan kullanımını teşvik etmiştir (Dunn et al., 2018; Flewitt et al., 2015; Marsh et al., 2015; Neumann & Neumann, 2017). Dokunmatik ekranların dokunsal ara yüzü, çocukların bilgisayar kullanırken aktifleşen gelişimsel becerilerini (örneğin, bir klavye ve fareyi manipüle etmek) ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla çocuklar, ince motor becerileri ile el-göz koordinasyonunu kullanmayarak bilgisayara, kolay erişim sağlamayı tercih etmiştir. Aynı zamanda, taşınabilirlik, kullanım kolaylığı, uzun pil ömrü ve uygun fiyatlı donanım ve yazılım, bu cihazların erken çocukluk ortamlarına dahil edilmesini artıran dokunmatik ekranların diğer özellikleri arasında bulunmaktadır (Geer et al., 2017). Günümüz çocukları, dijital ve soyut olan sanal ortamlarda uzun süre vakit geçirmektedir. Pandemiyle birlikte bu kullanım süresi, artış göstermiştir. Bu nedenle, okul öncesi eğitim döneminden itibaren çocukların teknoloji kullanımını etkileyen teknolojik cihaz tercihleri, içerikler ve ayrılan süre, ebeveynler tarafından takip edilmeli, çocuğun yüksek yararı doğrultusunda, kullanımı desteklenmelidir.

Pandemide sık tercih edilen teknolojik cihazlar şu şekilde yer almaktadır:

Televizyon: Televizyon, kolay ulaşılabilir olmasının yanında, birden fazla duyuya hitap ederek çocukların gelişimsel özelliklerini desteklemek maksadıyla,

okul öncesi eğitimde de tercih edilmektedir. Pandemi sürecinde de, okul öncesi dönemden itibaren çocuklara özel içerikler hazırlanarak çeşitli televizyon yayınları yapılmıştır. Çocuğun hem işitsel hem de görsel olarak ilgisini çekmesi, onun hâyâl gücünü ve yaratıcılığını geliştirebilmektedir (Akkuş vd., 2015). Ancak yaş etkeni, her çocukta farklı gelişimsel özellikler gösterdiği için çok küçük yaştaki çocuklar, izlediğini ya da duyduğunu gerçek sanabilmektedir. Bu durum da, çocuğun yaşantısında olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Örneğin, uzun süre televizyon izleyen çocuklarda dikkat sorunları, zihnin önüne geçen şemaların çocuk beynini olumsuz etkilemesi, dil gelişiminde gerileme gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir (Kostyrka-Allchorne et al., 2017).

Bilgisayar: Çocuklar modern bilgisayar teknolojilerinin, çok modlu özellikleri göz önüne alındığında bu teknolojileri çeşitli amaçlar için kullanmaktadır (Oliemat et al., 2018; Plowman et al., 2012). Örneğin, bilgisayar teknolojileri, dijital oyun ve uygulamalarda, film veya video gösteriminde tercih edilmektedir (Mertala, 2016; Oliemat et al., 2018). Özellikle pandemi dolayısıyla okulların kapalı olduğu dönemde, alınan uzaktan eğitim, sanal müze ziyareti gibi çeşitli eğitim faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Mobil Teknolojiler ve Uygulamalar: Okul öncesi dönemdeki çocuklar, internete çeşitli cihazlardan erişen mobil teknolojiler için büyük bir kullanıcı grubu oluşturmaktadır (Ofcom, 2012). Tercih edilen dijital erişim noktaları arasında iPod'lar, dokunmatik ekranlı bilgisayar tabletleri, e-okuyucular, dizüstü bilgisayarlar ve akıllı oyuncaklar bulunmaktadır. Tablet cihazlar ayrıca, çeşitli çocuk oyuncaklarına ve diğer ürünlere entegre edilmektedir. Bu mobil teknolojiler, tüm çocuklar için internete erişimi ve internetten yararlanmayı arttırmaktadır. Buna ek olarak, bazı işletim ortamları, kullanıcı uygulamayı indirmeden önce bunu açıklamadan uygulamalardaki sosyal ağ sitelerine bağlantılar da sağlamaktadır. Bu kullanım kolaylığı, özellikle klavye veya fareyi çalıştırmak için genellikle yaşlı kullanıcıların yardımına ihtiyaç duyan dizüstü bilgisayarların veya PC'lerin aksine, dokunmatik ekranları nispeten yardımsız olarak keşfedebilen ve oynayabilen çocuklar için daha fazla bağımsızlık derecesi sağlamaktadır (Holloway et al., 2013). Herodotou (2017), dijital araçların ve somut materyallerin, "öğrenme deneyimine öğretmenler ve ebeveynler gibi daha

bilgili başkaları aracılık ettiği sürece" bilim kavramlarını eşit derecede öğretebileceği sonucuna varmıştır.

21. yüzyıl çocukları hızla değişen bir dijital teknoloji çağı yaşadığı ve dijital yerliler olarak büyüdüğü için, eğitimdeki bu değişimlerin dikkate alınması, özellikle erken çocukluk okuryazarlığında önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Harrell & Bynum, 2018). Çocukların çok çeşitli teknolojilere yüksek oranda maruz kalması, öğrenme deneyimlerinde ve kaynaklarında büyük bir değişiklik yaratmıştır. Bu nedenle, onları 21. yüzyıl becerileri ile donatmak için gelişimsel özelliklerine uygun dijital teknolojinin sunulması gerekmektedir.

2. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Pandemideki Teknoloji Kullanımının Gelişim Alanlarına Etkisi

Pandemi koşullarının çocuklar üzerinde büyük etkisi görülmektedir. Çocuklar gelişimsel özellikler bakımından birbirleriyle aynı süreçten geçseler dahi her çocuk, farklı gelişim göstermektedir. Çocuklar arasındaki farklılıklar, biyolojik faktörler, çocuğun yetiştirildiği aile, büyüdüğü çevre, aldığı kültür, bulunduğu toplum gibi etkenlere dayanırken salgın hastalıklar da bu bağlamda yer almaktadır (Akkan, 2020).

COVID-19 pandemisinin etkisiyle birlikte artan teknoloji kullanımıyla birlikte okul öncesi dönemdeki çocuklarda dil ve konuşma bozuklukları, öğrenme bozuklukları, dikkat dağınıklığı, bireysel olarak oyun kuramama gibi sorunlarla karşılaşılabilmektedir. Pandemi sürecinde teknoloji kullanımının, diğer bireyler üzerindeki etkileri düşünüldüğünde bu duruma karşı, çocukların bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişim alanlarının daha fazla zarar görme ihtimali bulunmaktadır (Lieberman, 2011). Televizyon, bilgisayar ve mobil teknolojik cihazların kullanımı için ebeveynler bir sınır getirmediği takdirde çocuklar, hem uygunsuz ve tehlikeli içeriklere hem de uzun süre ekrana maruz kalarak gelişimsel görevlerini tamamlayamamaktadır (Bulut, 2018). Teknolojinin kontrolsüz kullanımı, çocukların pandemi sürecinde en çok vakit geçirdiği ebeveynler ve onlarla olan ilişkilerini zedeleyebilmektedir. Çocukların, enerjilerini kullanmak yerine teknolojik cihazlara bağlanmayı tercih etmeleri, çevrelerine karşı daha zarar verici bir tutum sergilemelerine sebep olabilmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimi henüz tamamlanmadığı için duygusal

hassasiyet gösterdikleri bu pandemi sürecinde, tepkilerini kontrol edemeyip agresif davranabilmektedir. Örneğin ebeveynin belirlediği ekran süresini aşan bir çocuk, ebeveyni tarafından uyarıldığında, internet bağlantısı/elektrik kesintisi olduğunda ya da kullanmak istediği teknolojik cihazı bulamadığında agresyon göstererek evdekilere, bağırmak, kızmak, küsmek gibi tepkisel yaklaşım gösterebilmektedir (Scheeringa, 2011). Teknoloji kullanımında ebeveynlerin dikkat etmesi gereken durumlar vardır. Bunlardan biri, çocuğunun teknolojiyi kullanma yaşıdır. Yapılan çeşitli araştırmalarda, yaş düzeyinin üç ve üzeri olduğu görülmektedir. APA, (2020)'nin son güncellemesine göre, 18 ayın altındaki çocukların görüntülü sohbet haricinde ekrana maruz kalmaması gerektiği belirtilmiştir. İki ve beş yaş aralığındaki çocukların ise günde bir saatten fazla ekrana maruz kalmaması ve o süre içerisinde de gelişimi için fayda sağlayacak kaliteli içeriklerin kullanılması gerektiğini önermiştir. Buna istinaden çocuğun, teknolojiden fayda sağlaması için teknolojiyi, ebeveyn rehberliğinde kullanması gerekmektedir (Goodwin, 2018). Ancak o hâlde, pandeminin getirdiği birtakım yaşamsal değişiklikler ve kısıtlamalar çocuğun bilişsel ve bedensel olarak zarar görmesini engelleyebilecektir (Döğer ve Kılınç, 2021).

Çocukların bilgisayar ve mobil cihaz kullanımında dikkat etmesi gerekenler unsurlar şu şekildedir (Sayan, 2016):

- Ekrana çok yakın mesafede olmamalıdır.
- Gözlerini ara vererek dinlendirmelidir.
- Hareketsiz kalındığı için arada bir ayağa kalkmalı, beden egzersizleri yapmalıdır.
- Göz kırpma eylemini aksatmamalıdır.
- Bilgisayar faresini uzun süre kullanmaktan kaçınmalıdır.

Çocuklar için sunulan çeşitli dijital içeriklerin şu niteliklere sahip olması gerekmektedir (Sayan, 2016):

- Programın anlaşılır bir hedef belirlemesi
- Renkli oyun&grafik tercih edilmesi
- Yinelemelerin yapılmasına imkân tanınması

- Zorlayıcı olmaması
- Hâyâl gücü ve yaratıcılığı desteklemesi
- Problem çözme becerilerini geliştirmesi
- Çocuğun bilgisini yansıtması
- Duyu organlarına hitap edebilmesi

Teknolojinin okul öncesi eğitimde kullanılması, çocuğa birçok eğitsel fayda sağlayabilmektedir. Ancak bu konuya hassasiyetle yaklaşarak çeşitli araştırmalar yapmak gerekmektedir. Teknoloji çocuklara okul öncesi eğitime uygun, etkileşimli ortamlar sunarken, yüz yüze etkileşimin yerine geçemeyeceği bilinmelidir. Çocuklar teknolojiyi, pandemi dönemi dahil hayatın pek çok alanında etkili kullandığında, akademik başarı elde etme, bilgiyi elverişli kullanma, yetenekleri keşfetme gibi avantajlar elde edebilecektir.

3. Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Pandemideki Teknoloji Kullanımı ile Aile İlişkisi

Aile ortamı, çocuğun gelişiminde büyük önem arz etmektedir (Kenar, 2012). Pandemi sürecinde çocuklar, aile ortamında ebeveynleriyle birlikte daha fazla vakit geçirmeye başlamış aynı zamanda teknoloji kullanımında da daha aktif hâle gelmişlerdir. Özellikle karantina döneminde okula gidemeyen okul öncesi dönemdeki çocukların ve bu süreçte evden çalışan anne-babaların teknoloji kullanımını, çocuk ve aile odağında bir bütün olarak düşünmek gerekmektedir. Ebeveynler daha çok televizyon izlemeyi tercih ederken çocuklar, dijital oyunlarla oynamayı tercih etmektedir. Çocuklar teknolojiyle erken tanıştığı için ebeveynlerin teknoloji kullanımı konusunda onlara iyi bir rehber ve rol model olması gerekmektedir. Aksi takdirde çocuğun bu durumdan olumsuz etkilenmesi olağandır (Lauricella et al., 2014).

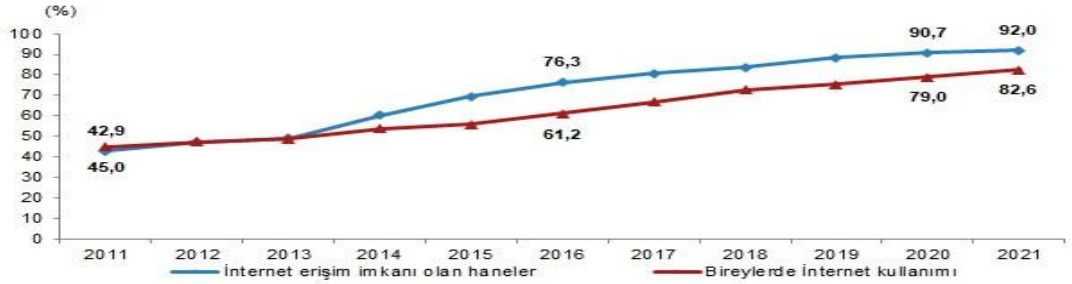
Çocuğun, teknoloji ve internet kullanımında ebeveynlerinin dikkat etmesi gereken hususlar şu şekildedir (Cömert ve Kayıran, 2010):

- Ebeveynler, çocuğunun teknoloji kullanımında, onlara rehberlik edebilmek için teknolojiyi gerektiği düzeyde kullanabilmelidir.

- Çocuğunun teknolojik cihazlarla tanışma yaşını ve hangi içeriklerin onun gelişimini destekleyeceğini öğrenmeli ona göre bilinç kazanmalıdır.
- Çocuğa teknoloji kullanımı için ayrılan zaman, ebeveynler tarafından iyi organize edilmeli, çocuğuna gelişimine yönelik çeşitli etkinlikler sunmalıdır.
- Ebeveynler çocuğunun kullandığı teknolojik araçları onun sağlığı ve güvenliği açısından ara ara kontrol etmeli, dijital içerikleri önceden inceleyip takibini yapmalıdır.
- Dijital oyun ve uygulamaların pozitif ve negatif özellikleri karşılaştırılmalı, çocuklar üzerindeki etkileri aile içinde değerlendirilmelidir.
- Teknoloji kullanımındaki süre belirlenmeli, çocuğun uyum sağlamasına dikkat edilmelidir.
- Çocuğunun teknoloji kullanımında beklentileri olan ebeveynler, teknolojiyi doğru kullanarak çocuğuna rol model olmalıdır.
- Teknoloji uygulamaları haricinde çocuğuna, onunla oyun oynama, kitap okuma gibi farklı alternatifler sunmalıdır.
- İnternet sitelerini, dijital oyun ve uygulamalar, çocukla birlikte keşfedilmelidir. Örneğin dijital bir kitap okumak, birlikte dijital oyunlar oynamak, belgesel izlemek, müzik tercihlerini belirleyip sevilen müzikleri dinlemek, sevilen insanlarla görüntülü konuşmak, tarif videosu izleyip birlikte yemek ya da deney yapmak gibi.

Çocukların pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında, ebeveynlerine büyük sorumluluklar düşmektedir (Bayzan ve Özbilen, 2011). Ebeveynlerin uyum içinde olması ve çocuğa karşı tutumlu davranması, çocuğun teknoloji kullanımını etkilemektedir. Çocuğu sürekli kontrol etmek yerine, öz denetim geliştirmesine yardımcı olmak, çocuğun olumsuz içeriklerden kendisini korumasını sağlayacaktır. Ailenin teknoloji üzerine yeterli bilgiye sahip olması ve çocuğa aydınlatıcı bilgi aktarımı yapması, çocuğun bireysel gelişimini destekleyerek daha sağlıklı bir birey olarak yetişmesine yön vermektedir.

2021 yılına ait TÜİK "*Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması"* raporuna göre, internete evden erişim sağlayan hanelerin oranı: %92,0; internet kullanan bireylerin oranı: %82,6 olmuştur.

Şekil 1. COVID-19 pandemisiyle birlikte artan teknoloji kullanımı,

COVID-19 pandemisiyle birlikte artan teknoloji kullanımı, bilişim teknolojileri kullanımı sınırlılığında yukarıda yer alan grafikte görülmektedir (TÜİK, 2021).

Teknoloji kullanımından kaynaklı, sağlıksal ya da davranışsal herhangi bir sorunun oluşmaması için önceden önlem almak gerekmektedir. Bu bağlamda ailenin çocuğuyla güven duygusuna dayalı sağlıklı bir ilişki kurması, çocuğunu teknolojinin risklerine karşı koruması ve teknoloji kullanımında çocuğunu doğru yönlendirmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Ebeveynlerin bu noktada, ilişki biçimini bütünsel olarak ele alması gerekmektedir. Çocuk, ailesiyle iyi bir ilişki kurduğunda duygularını, fikirlerini rahatlıkla ifade edebilmektedir. Böylece kendini psikolojik olarak iyi hissetmediğinde, teknolojinin riskli internet ortamı yerine ailesi ve güven duyduğu insanlarla iletişim kurmayı tercih etmektedir.

G. COVID-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Bu kısımda, COVID-19 pandemisi sürecinde okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımına yönelik 2020-2022 yılı arasında yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmalar, kronolojik olarak sunulmuştur.

1. Yapılmış Ulusal Araştırmalar

COVID-19 pandemisinin getirdiği yaşam koşulları, okul öncesi dönemden itibaren her bireyin hayatında değişiklikler yaşatmıştır. Karantinayla birlikte tüm kademelerdeki eğitim kurumlarının kapanması, okul öncesi dönemdeki çocukları

da etkilemiştir. Okul öncesi eğitim kurumları, diğer eğitim kurumlarına göre daha erken açılmış olsa dahi, karantina ve kısıtlı eğitim sürecinde, çocukların teknoloji kullanımının artış gösterdiği görülmüştür. Bu bağlamda, pandemi sürecini kapsayan 2020-2022 yılları arasındaki mevcut literatür tarandığında, hem nitel hem de nicel yöntemleri yer verildiği, örneklem grubunun genellikle ebeveyn ve çocuklardan oluştuğu, konu başlıklarının ise çocukların teknoloji kullanım düzeylerinin ebeveyn görüşlerine göre incelendiği, çocukların teknoloji kullanımının ebeveynlerin teknoloji kullanımıyla ilişkili olduğu, uzaktan eğitimde kazanılan teknoloji alışkanlığı, ekran maruziyeti, teknoloji kullanımı için yapılması gereken plânlama ile ilgili çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan anne ve babayla, pandemi sürecinde derinlemesine görüşme tekniği yapılması ve çocuğunun pandemi dönemindeki teknoloji kullanımı üzerine tecrübelerinin değerlendirilmesi diğer araştırmalardan farklı olacağını düşündürmektedir. Cengiz-Saltuk ve Erciyes (2020) İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde 4-5 yaş grubundaki çocuğunu okul öncesi eğitim kurumuna gönderen 20 gönüllü katılımcı anne ile, çocuklarının teknoloji kullanımının içeriği ve süresi, bu konudaki tutum ve davranışları, teknoloji kullanımının yaşattığı kaygıları saptamayı amaçlamıştır. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmenin sonucunda, demokratik ebeveyn tutumu gösteren annelerin, çocuk gelişimi hakkında bilinçli olduğu ve çocuklarıyla kaliteli vakit geçirdiği görülmüştür. Ancak hangi ebeveyn tutumuna sahip olduğundan habersiz olarak tüm annelerin, teknolojinin etkisine yönelik yüksek düzeyde kaygı duyduğu ortaya çıkmıştır.

Güngör vd. (2020) Denizli ilinde dördü bağımsız anaokulu, üçü ilkokula bağlı anasınıfı olmak üzere, yedi okul öncesi eğitim kurumundan 5-6 yaş grubundaki 162 çocuğun teknolojik araçlara ilişkin bakış açısını ve teknoloji kullanım alışkanlığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre çocukların çoğunun, kendi evinde mobil cihaz; tamamının evinde ise televizyon bulunduğuna varılmıştır. Katılımcıların mobil cihaz kullanımında ebeveynlerinin büyük çoğunluğunun izin verdiği ve çocukların bu cihazları tek başına kullandığı görülmüştür.

Oğuz (2020) İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinden 350, Esenler ilçesinden 350 olmak üzere toplam 700 ebeveynin okul öncesi dönemdeki çocuklarının

teknoloji kullanımıyla ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya katılan annelerin görüşleri, veri analizi sonucunda, yaş, ilçe ve teknoloji kullanım sıklığı değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmıştır; öğrenim durumu, çocuk sayısı ve gelir düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Babaların görüşleri ise, yalnızca ilçe değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmıştır. Ebeveyn görüşleri alt boyutlara göre incelendiğinde teknolojinin pedagojik yönü ve teknolojinin faydaları alt boyutunun babaların lehine farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Teknolojinin zararları alt boyutunda ise annelerin lehine farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akkaş-Baysal vd. (2020) Afyonkarahisar il merkezinde, en az bir çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna kayıtlı olan ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle çocuğu, uzaktan eğitim görmeye başlayan 20 ebeveyn ile çalışmıştır. Ebeveynlerin EBA ve diğer uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçları, çocukların aldığı uzaktan eğitimin plânlama, öğretmen gibi konularda olumlu yönlerinin olduğunu; birtakım aksamalar, süreç dinamiği gibi konularda da olumsuz yönlerinin olduğunu göstermektedir.

Güzen (2021) Denizli il merkezinde, 4-6 yaş arası çocuğunu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumuna gönderen 933 ebeveynin katıldığı çalışmada, COVID-19 pandemisi öncesi ve sürecinde 4-6 yaş arası çocuklarının dijital oyun bağımlılık eğilimleri ve ebeveyn rehberlik stratejilerinde görülen farklılıklarını incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, 4-6 yaş arası çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimi, artış göstermiştir. Ebeveynlerin rehberlik stratejilerine bakıldığında, pandemi sürecinde aktif, serbest ve dijitale yönlendiren ebeveyn rehberlik stratejisi puanlarının arttığı görülmüştür. Babalar da ise bu artışın annelere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Tüm bu sonuçların, çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimini anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır.

Yıldırım (2021) İstanbul ili Küçükçekmece ve Güngören ilçelerinde, okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların anneleri ile çalışmıştır. Okul öncesi eğitimi alan çocukların medya araçları kullanımında annelerin medya aracılık rolleri ve bilinçli farkındalıklarını incelemiştir. Araştırmanın analizinde, aktif yorumlayıcı alt boyutu %18, kısıtlayıcı engelleyici alt boyutu %2, kısıtlayıcı

sınırlayıcı alt boyutu %13, aktif sınırlayıcı alt boyutu %4, kısıtlayıcı destekleyici alt boyutu %14, aktif destekleyici alt boyutu %19 olarak yordanmıştır.

Obuz (2021) Çorum il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumuna giden 3-7 yaş arası 468 çocuğun annesi ile gerçekleştirilen çalışmada, okul öncesi dönem çocuğunda internet kullanımının sorunlu davranışlarla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, bu ilişkide pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ebeveyn eğitim düzeyi ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca çocukların, cinsiyet, yaş, doğum sırası, kardeş sayısı ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Durmuş ve Övür (2021) 414 anne-babanın katılımcı olduğu bir araştırma yapmıştır. Çalışmasında 6-60 ay arası çocukların medya kullanım alışkanlıklarının değerlendirilmesi ve bu alışkanlıkları etkileyen etmenlerin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre 0-60 ay çocukların elektronik cihaz kullanımının ciddi düzeyde önemli olduğu belirlenmiştir.

Darga (2021) 52 ebeveyn ile yaptığı çalışmada, katılımcı ebeveynlerin anaokuluna giden 5-6 yaş arası çocuklarının evde oynadığı dijital oyunları ve çocukların davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, çocukların oyun ve video için günde, 0-1 ila 1-2 saat arasında telefon, tablet ve bilgisayar kullandığı görülmüştür. Ebeveynler, çocuklarının dijital ekranda kalma süresini, günlük kullanım hakkı olarak verdiği süreye göre belirlemiştir. Çocuklar çok farklı içeriklere sahip, farklı yaş ve gelişim düzeylerine hitap eden birçok oyun ve videolarla vakit geçirmiştir.

Evlice (2022) Ankara ili Yenimahalle ilçesinde anasınıfına giden 156 çocuk ile anne-babalarının katıldığı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların ekran süreleri ile içeriklerini incelemeyi amaçlamıştır. Çocuklar ile ebeveynleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca babaların, annelere ve çocuklara göre, dijital medya araçlarına daha fazla vakit ayırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan (2022) Kayseri ili İncesu ilçesinde 455 ebeveyn ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmada, katılımcıların okul öncesi eğitime giden 48-72 aylık

çocuklarının, anne ve babalarının ebeveyn tutumları ile medya aracılıkları arasındaki ilişkiyi ve bunları etkileyebilecek bazı değişkenleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, "*Demokratik Tutum"* alt boyutu pozitif yönlü orta düzeyde, *"Otoriter Tutum"* alt boyutu ile negatif yönlü orta düzeyde, *"Aşırı Koruyucu Tutum"* alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı farklılık görülmüştür.

Kayış (2022) Balıkesir ili Karesi ve Altıeylül ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumuna giden 300 çocuğun ailesi ve 100 okul öncesi öğretmeniyle yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitime giden çocukların ve okul öncesi öğretmenlerinin dijital kullanımlarını incelemiştir. Araştırma verilerine göre, ailelerin evinde bulunan en yaygın dijital araçlar, mobil cihazlardır. Çocukların ev ortamında çeşitli teknolojik cihazlarla vakit geçirdiği ve dijital teknolojiyle erken yaşta tanıştığı belirlenmiştir.

Uras (2022) Tekirdağ ilinde ikâmet eden 118 ebeveynin katıldığı çalışmada, pandemi sürecinde okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji bağımlılığı ve ekran maruziyetinin davranışları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çocuğun teknolojik cihazlarla geçirdiği süreye göre okul öncesi davranış bozukluğu ölçeği ve alt boyutları değerlendirildiğinde; davranış boyutu, sosyal boyut ve duygusal boyut bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Çocuğun uzaktan eğitim alma bağlamında ise uzaktan eğitim almayanların, duygusal boyut davranış bozukluklarının alanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuğun pandemi döneminde eğitim alma durumu incelendiğinde, pandemi eğitim almayanların, duygusal boyut ile davranış bozukluklarının, alanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

2. Yapılmış Uluslararası Araştırmalar

COVID-19 pandemisinin tüm dünyada yaşanmasıyla birlikte, okul öncesi eğitimi alan çocukların pandemi etkisindeki teknoloji kullanımı, uluslararası araştırmalarda da görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, genellikle nicel araştırma yöntemi ve nitel araştırma yönteminin türlerinden görüşme ve doküman incelemesi yapıldığı görülmüştür. Konu bağlamında ise, ulusal araştırmalarda görüldüğü gibi pandemi süreci içerisinde okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımı, ebeveynler ve çocukların teknoloji kullanım durumlarına

rastlanmıştır. Bunun yanı sıra çocukların mobil cihaz kullanımına, dokunmatik ekran eğilimine, teknoloji kullanımının uyku düzeni ve yaşam kalitesine olan etkileri üzerine çalışılmıştır.

Vanderloo et al. (2020) COVID-19 pandemisi süresinde küçük çocuklarda ekran süresine yönelik zarar azaltma ilkelerini içeren bir çalışma yapmıştır. Çalışma kapsamında çocukların ekran başında kalma süresine, zarar azaltma stratejileri uygulanarak; rutinler, sosyal etkileşim, model olma gibi konuları içeren on temel ilkenin uygulanması önerilmiştir. Sonuç olarak bu ilkelerin benimsenmesinin, çocukların ve ebeveynlerin ekran zamanının olumsuz etkisini sınırlamada faydalı olabileceği belirtilmiştir.

Santamaria (2020) Yeni Zelanda'nın dört ana erken çocukluk hizmet türünde tablet kullanımını inceleyen bu araştırmasında, eğitim ve bakım merkezleri, ev tabanlı hizmetler, anaokulları ve oyun merkezleri, hizmetlerin neden tablet kullandığı ve kullanmadığı ve öğretmenlerin / eğitimcilerin çocukların öğrenmesini desteklemek için tabletleri nasıl kullandıkları hakkında yararlı bilgiler sunmuştur. Anket yanıtları, tabletlerin kullanımında ve tabletlerin kullanım amaçlarında önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Hem nicel hem de nitel aşamalar, kullanılan iskele türleri ve kişisel olarak sahip olunan tabletlerin kullanımı endişeleri de dahil olmak üzere tablet kullanımıyla ilgili ekran süresi ve politikaları gibi tablet kullanımını içeren karmaşıklıkları ortaya koymuştur.

Cerniglia & Cimino (2020) 422 çocuk ve annesi ile bir araştırma yapmıştır. Çalışmasında dijital cihazların 4 yaşında akıllı telefon ve tablet olarak kullanılmasının daha sonraki düzensizlik semptomlarıyla ilişkili olduğu hipotezini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçları, 4 yaşında ekran zamanının, çocuğun disregülasyon ile doğrudan, pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu ve negatif ilişkili olduğunu göstermiştir.

Kim (2020) ABD'de 2020 bahar döneminde sunulan bir staj dersinden edinilen deneyimleri ve yansımaları rapor etmiştir. Çalışma, çevrimiçi öğretim deneyimlerinin, öğretmenlere çocuklarla hizmet öncesi etkileşim kurma fırsatları sunmuştur. Bunun yanı sıra çevrimiçi iletişim araçlarıyla okul öncesi çocuklarının

gelişimini ve öğrenmesini en iyi şekilde nasıl teşvik edecekleri konusunda düşünmeyi teşvik etmiştir.

Morales et al. (2020) tarafından yapılan araştırmada, ailelerin sosyo-eğitim düzeyinin dijital ekranların tüketimi üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çalışma, ebeveynlerin eğitim düzeyinin yanı sıra mesleki kategorileri hakkındaki anlayışı derinleştirmiştir. Üç İspanyol şehrinde 5 ila 9 yaşları arasındaki 792 çocuğuktan oluşan bir örneklem üzerinde nicel bir metodoloji uygulanmıştır. Televizyon, akıllı telefon, tablet, bilgisayar ve video oyunlarının tüketimi analizlerine göre, annenin eğitim seviyesi ve mesleki kategorisi ne kadar düşük olursa, mobil cihazlardaki içerik tüketiminin o kadar fazla olduğu tespit edilmiştir.

Gjelaj et al. (2020) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim sırasında okul öncesi öğretmenlerinin ve velilerin dijital teknolojilerin kullanımına ilişkin tutumları ve uygulamaları incelenmiştir. Çalışmanın ele almayı amaçladığı temel araştırma soruları, öğretmenlerin ve ebeveynlerin dijital teknoloji malzemelerinin küçük çocukların gelişimindeki rolüne ilişkin tutum ve uygulamalarına odaklanmıştır. Bulgular, çocukların gelişiminde dijital teknolojilerin kullanımı ile ilgili ebeveynler ve öğretmenler arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Susilowati et al. (2021) yaptıkları araştırmada, Endonezya'da okul öncesi çocukların hafta içi ve hafta sonları kentsel alanlarda kullandıkları dijital medya kullanımının süresini ve etkisini incelemiştir. Okul öncesi dönemde çocukları olan toplam 951 ebeveyn ile çevrimiçi anket çalışması yapılmıştır. Okul öncesi çocukların bebeklikten itibaren ekran medyası kullandığı ve ekranda geçirdiği zamanın günde 1 saatten fazla olduğu görülmüştür. En çok kullanılan dijital medya araçları, cep telefonu (% 91.6), bunu televizyon (% 86.1) ve bilgisayar (% 61) olmuştur.

Zulkifli et al. (2021) bu çalışma, anaokullarının dijital yerli nesilde araçların kullanımına yardımcı olmadaki rolünü belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada basit rastgele örnekleme tekniği ile tanımlayıcı nicel bir yaklaşım kullanılarak Pekanbaru şehrinde 25 anaokulu müdürü ile görüşme yapılmıştır. Veriler Google formu aracılığıyla anket şeklinde toplanmıştır. Çalışmanın sonuçları, Pekanbaru

şehrindeki dijital yerli nesil çocukların teknolojik araç kullanımında, anaokullarının rolünün düşük kategoriye dahil edildiğini göstermiştir.

McArthur et al. (2021) zaman içinde ekran kullanımı ve okuma arasındaki yönlü ilişkiyi aydınlatmak için 24, 36 ve 60 aylık çocukların okuma ve ekran kullanımını incelemiştir. Alberta, Calgary'deki 2440 anne ve çocuktan oluşan çalışma grubu ile, 24, 36 ve 60 aylık çocukların ekran kullanımı ve okuma aktiviteleri annelerin raporu ile değerlendirilmiştir. Çalışma verilerine göre, 24 aylık çocuklardaki fazla ekran kullanımının 36 aylık çocuklardaki düşük okuma düzeyi ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur (b = 2.08; % 95 güven aralığı: 20.13 ila 20.02).

Yen-Miao et al. (2021) günlük ekran süresi 2 saatin üzerinde olan toplam 129 okul öncesi eğitimi alan çocuk ve ebeveynleri ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmada ebeveyn eğitimi, ekran süresi, uyku bozuklukları ve psikososyal adaptasyon üzerine etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarında, deney grubundaki çocukların ekran süresi anlamlı olarak azalmış (etki boyutu: 0.83, p b .001) ve psikososyal adaptasyon için uyku kalitesinde (etki boyutu: 0.57, p = .01) ve dikkat puanında (etki boyutu: 0.77, p = .02) iyileşme sağlanmıştır.

Negrette et al. (2022) COVID-19 salgını sırasında okul yöneticileri, ebeveynler ve küçük çocuklarla birlikte yüz yüze eğitimden çevrimiçi öğretime ani bir şekilde geçen iki okul öncesi öğretmeninin yolculuğunu araştırmıştır. Üçlü bir uyarlanabilirlik modeli kullanarak, yazarlar odak öğretmenleri tarafından kullanılan bilişsel, duygusal ve davranışsal adaptasyonları incelerken, benzeri görülmemiş öğretim koşulları altında çok dilli ve çok kültürlü bir erken çocukluk programında öğrenme sürecini desteklemiştir. Makale, bu travmatik dönemde öğrenilen dersleri ve eğitimcilerin yeni işbirliği araçları geliştirmek için ailelerle ortaklık kurmasının yenilikçi yollarını vurgulamıştır.

Ionescu & Enescu, (2022) COVID-19 salgını bağlamında Romen okul öncesi eğitiminde bilgi teknolojisi araçlarının kullanımına ilişkin genel bir bakış sunmuştur. Çalışmada aynı zamanda, COVID-19 pandemisinin 8 ay boyunca karşılaşılan zorlukları araştıran bir anketin sonuçları da yer almıştır. Araştırma sonucunda bilgisayarı olmayan çocukların olduğu, eğitim kaynakları için birleşik

platformun eksikliği, artan iş yükü ve öğretmenler için teknik destek eksikliği ortaya çıkmıştır.

İlgili araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi eğitimi alan çocukların pandemi dönemindeki teknoloji kullanımının daha çok, gelişim alanlarına etkisi, aile unsuruyla ilişkisi, dokunmatik ekran maruziyetine yansıması araştırılmıştır. Ayrıca yapılan araştırmaların çoğunda, doğru teknoloji kullanımı konusunda ebeveynlere büyük sorumluluklarının düştüğü ve ebeveynlerin çocuklarına rol model ve rehber olması gerektiği ancak bunun için ebeveynleri bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Eğitim alanındaki çalışmalarda sürecin öğrencileri, aileleri, öğretmenleri ve yöneticileri etkileme biçimleri ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda öğretmen, öğretmen adayı, veli gibi paydaşların görüşleri ele alınmıştır.

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

A. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ebeveyn tecrübelerinin doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik bir sürecin izlenmesi için çalışma kapsamında, "Niçin?", "Nasıl?", "Ne şekilde?" sorularına yanıt aranması gerektiği düşünülerek nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre nitel araştırma; *gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel sürecin izlendiği araştırma* olarak tanımlanmıştır (Araz, 2010). Nitel araştırmalarda sık tercih edilen, sosyal gerçekliği ortaya çıkarmada derinlemesine araştırma yapmak için, mülâkat tekniği kullanılmıştır. Görüşülen kişiler ile mülâkat tekniği kullanılarak yüz yüze veri toplamak, araştırmanın derinliğini arttırmak için önemlidir (Dawey, 1990).

Araştırmada, 36-72 ay aralığında olup, okul öncesi eğitimi alan çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tecrübelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda; çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik ilgi ve ihtiyaçları; tutum ve davranışları, tercih ettiği teknoloji araçları, teknolojiye ayırdığı süre, ebeveyn tecrübeleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir (Oğuz ve Kutluca, 2020).

B. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı pandemi döneminde İstanbul ilinde, 36-72 ay aralığında çocuğu olan ve çocuğunu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel anaokuluna gönderen 10 ebeveyn oluşturmaktadır.

Bu araştırmada amaca yönelik zengin durumların seçilmesi nedeniyle amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Nitekim çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Ölçüt örnekleme yöntemi doğrultusunda belirli kriterlere sahip kişilerle derinlemesine görüşmeler yapılarak yeterli güvenirliğin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Ölçütler, araştırmacı tarafından belirlenmektedir (Marshall & Rossman, 2014). Araştırmada incelenen olay için belirlenen ölçütler, ölçüt örnekleme yapılırken kullanılmaktadır. Ancak araştırmanın genel maksadına uygun olması gerekmektedir (Creswell & Clark, 2016). Bu araştırmada, 36-72 ay aralığında çocuğu olup okul öncesi eğitime gönderen anne ve babaların seçilmesi, ebeveynlerin COVID-19 pandemisi sürecini deneyimlemeleri ve orta sosyoekonomik çevrede bulunmalarına yönelik ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler neticesinde araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinin Avcılar ilçesinde bulunan MEB'e bağlı özel anaokullarına giden 36-72 ay arasındaki 8 çocuğun ebeveyni ile Üsküdar ilçesinde bulunan MEB'e bağlı özel anaokuluna giden 36-72 ay arası 2 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan ebeveynlere ait demografik bilgilere, Çizelge 1'de yer verilmiştir.

Çizelge 1. Ebeveynlere Ait Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler	Özellik	n
Ebeveyn Türü	Anne	6
	Baba	4
Yaş Aralığı	30-35	6
	36-41	3
	42-47	1
Mezuniyet Düzeyi	Lise	1
	Lisans	9
Meslek	Pazarlama Uzmanı	1
	Bankacı	2
	Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanı	1
	İşletmeci	2
	Hasta Bakıcı	1
	Ev Hanımı	1
	Öğretmen	1
	Reklâmcı	1
Çalışma Durumu	Çalışıyor	8
	Çalışmıyor	2
İkâmet Edilen İlçe	Avcılar	8
	Üsküdar	2
Toplam		10

Çizelge 1'de görüldüğü üzere, çalışmaya katılan ebeveynlerin 6'sı anne, 4'ü babadan oluşmaktadır. Ebeveynlerden 6'sı 30-35; 3'ü 36-41; 1'i 42-47 yaş aralığındadır. Ebeveynler arasında çoğunlukta olan kesimin 30'lu yaşlarda, azınlıkta olan kesimin ise 40'lı yaşlarda olduğuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin mezuniyet düzeyi incelendiğinde, 9'unun lisans, 1'inin lise mezunu olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerden 2'si bankacı, 2'si işletmeci, 1'i pazarlama uzmanı, 1'i tehlikeli madde güvenlik danışmanı, 1'i hasta bakıcı, 1'i ev hanımı, 1'i öğretmen ve 1'i de reklâmcıdır. Çalışma durumlarına bakıldığında ise, 8'i çalışıyor; 2'si çalışmıyor. Ebeveynlerin ikâmet ettiği ilçelere göre, 8 ebeveyn Avcılar, 2 ebeveyn Üsküdar'dan katılım sağlamıştır.

Çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerin çocuğuna ait demografik özelliklere aşağıdaki Çizelge 2'de yer verilmiştir.

Çizelge 2. Çocuklara Ait Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler	Özellik	n
Cinsiyet Türü	Kız	6
	Erkek	4
Yaş Grubu	36-48 Ay	3
	49-60 Ay	5
	61-72 Ay	2
Toplam		10

Çizelge 2'de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerden 6'sı kız, 4'ü erkek çocuğa sahiptir. Çocukların yaş grupları incelendiğinde ise, 5'inin 49-60 ay; 3'ünün 36-48 ay; 2'sinin 61-72 ay aralığında olduğu görülmektedir. Çoğunluğu, 49-60 ay grubu oluşturmaktadır.

C. Veri Toplama Aracı

Çocuğu pandemi döneminde en yakından gözlemleyen ebeveynlerin araştırma konusuna ilişkin tecrübelerini ifade etmesi için kendileriyle derinlemesine mülâkat tekniği tercih edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerden, çocuğunun pandemideki teknoloji kullanımına yönelik tecrübelerini ifade etmesi istenmiştir. Durum çalışması modeli benimsenen araştırmada, yarı yapılandırılmış "Görüşme Formu" kullanılmıştır. Formdaki

sorular hazırlanırken öncelikle, konuya yönelik literatür taraması yapılmış sonra ise bir taslak oluşturulmuştur. Soruların belirlenmesinde, iki uzman görüşüne başvurulmuştur. İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki iki öğretim üyesinin fikri alınmıştır. Ayrıca ebeveynlerden 1 anne ve 1 baba ile pilot görüşmeler yapılmıştır. Bunun neticesinde yarı yapılandırılmış "Görüşme Formu", son hâlini almıştır. Görüşme formundaki her bir soru, sırasıyla numaralandırılmış olup yalnızca bir soru, iki alt soruyu daha içinde barındırmaktadır. 10 soru en kısa, 10 dakika; en uzun 30 dakika süre içerisinde cevaplandırılmıştır. Ebeveynlerin 8'i ile çevrimiçi görüşme (video konferans), 2'si ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine yapılan bu görüşmelerde, veri kaybı yaşanmaması ve geçerlik ile güvenirliğin sağlanması için ses ve görüntü kayıtları alınarak yapılan çalışma için kapsamlı veriler elde edilmiştir (Karasar, 2016). Tüm görüşmeler, ebeveynlerin izni alınarak ZOOM programı üzerinden ve yazılı notlar ile kaydedilmiştir. Böylelikle 36-72 aylık okul öncesi eğitimi alan çocukların pandemideki teknoloji kullanımına ilişkin verileri, ebeveyn tecrübelerinden elde edilen bilgiler aracılığıyla toplanmıştır. Bu araştırma için, daha önceki yıllarda yapılan ulusal ve uluslararası makale ve tezler incelenerek konu hakkında fikir sahibi olunmuştur. Araştırmanın desteklenebilmesi için tüm ana ve önemli kaynaklar ile detaylı kaynak taraması yapılmıştır.

1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımını, ebeveyn tecrübeleri ile detaylı öğrenebilmek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Kendini sözlü olarak iyi ifade eden bireylerden, görüşme tekniği ile doğru bilgiye ulaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bunun yanı sıra, görüşme esnasında başkasından etkilenme durumu yaşanmadığı için yanıtlarda bireysellik korunmaktadır (Karasar, 2016).

İlgili literatür taramasına bağlı kalınarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, 10 maddeden oluşmuştur. Ebeveynler ile ön görüşme yapılarak çocuklarının pandemi sürecindeki teknoloji kullanımı hakkında görüşleri alınmıştır. Ebeveynin pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımına etkisi, çocuğun pandemi

sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesi, karşılaşılan sorunlar ve üretilen çözümler, hangi teknolojik araçların ne amaçla ve ne kadar süre ile kullanıldığı, kullanım önerileri, karantina ile normalleşme arasındaki farklılıklar, ilgiler, beklentiler, ailesel ve çevresel ilişkilere olan yansımalarına yönelik soruları kapsayan görüşme formu, İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki öğretim üyelerine sunulmuştur. Uzman görüşleri alınıp 2 ebeveyn ile pilot çalışma yapıldıktan sonra gerekli düzenlemelerin ardından görüşme formunun uygulanmasına karar verilmiştir.

D. Verilerin Toplanması

İstanbul'da çocuğunu okul öncesi eğitime gönderen ebeveynlerden toplanan veriler, etik kurul izni alınarak toplanmıştır. İzin alma sürecinde, etik ilkelere uyulacağının ve araştırmanın gönüllülük esasıyla yürütüldüğünün bilgisi verilmiştir.

Veri toplamak amacıyla, pilot çalışmaya katılan ebeveynlerin görüşme kayıtları, bellekte muhafaza edilmiştir. Bundan sonraki süreç hakkında kendilerine bilgi verilmiştir. Çalışma grubunu oluşturmak için Üsküdar ilçesinden 2, Avcılar ilçesinden 8 ebeveyn ile ön görüşme yapılmıştır. Üsküdar ilçesindeki 2 ebeveyn ile Avcılar ilçesindeki 5 ebeveyn çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Ancak Avcılar ilçesindeki 1 ebeveyn iş yoğunluğunu, 1 ebeveyn sağlık sorununu, 1 ebeveyn ise görüşmede video kaydı istemediğini gerekçe göstererek çalışmaya katılmayı reddetmiştir. Bu sebeple, 3 farklı ebeveyn ile 3 ön görüşme daha yapılmıştır. Tüm ön görüşmeler neticesinde Üsküdar ilçesinden 2, Avcılar ilçesinden 8 olmak üzere toplam 10 ebeveyn, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmiştir.

Uygulama adımına başlarken ebeveynler ile randevu oluşturulmuştur. Pandemi nedeniyle, yüz yüze görüşmenin yanında, çevrimiçi görüşme imkânı da ebeveynlerin tercihine sunulmuştur. Görüşmeler, ebeveynlerin bu tercihlerine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı hakkında, hem sözel hem de "Gönüllü Bilgilendirme Formu" ile yazılı olarak ebeveynlere bilgi verilmiştir. Gönüllü katılımcılar tarafından, "Gönüllü Bilgilendirme Formu" 'nun altındaki "*Gönüllü Katılımcı Onayı*" bölümü ile "Görüşme Formu" 'nun üstündeki "*Demografik Bilgiler Formu*" doldurulmuştur. Araştırma sürecinde elde edilen

verilere, ebeveynlerin gönüllülük esasına bağlı kalınarak ulaşılmıştır. Veri doyumu yeterli olduğu için çalışma grubu 10 ebeveynden oluşmaktadır.

E. Verilerin Analizi

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak için nitel çalışmalardaki üçgenleme tekniklerinden olan *görüşme* tekniği kullanılmıştır (Patton, 2014). Demografik bilgi soruları ile görüşme soruları, ebeveynler tarafından cevaplandırılmıştır. Görüşme sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulması için içerik analiz modeli kullanılmıştır.

Araştırmada içerik analiz modelini kullanma düşüncesi, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulup gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılması gerektiğinin keskin bir biçimde anlaşılmasına dayanmaktadır (Karataş, 2015).

İçerik analizinden önce, yüz yüze ve çevrim içi yapılan tüm görüşmelerde alınan yazılı notlar ile ses kayıtları, Microsoft Office Word programında çözümlenerek metin hâline getirilmiştir. İçerik analizi yapılırken ilk olarak verilerin kodlanması gerekmektedir. Kodlama sırasında veri metinleri, birçok kez okunarak içerisindeki anlamlı bölümler seçilmektedir. Sık geçen sözcük ve sözcük grupları, kodlama sürecinde belirlenmektedir. Bu doğrultuda belirlenen kodlar, kategori ve temaları oluşturmuştur.

Yazılım programı kullanılmadan araştırmacı tarafından elle yapılan kodlama işleminde, kodların birleştirilmesiyle kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler, kodlar arasındaki ortak yönleri belirlemektedir. Kodlar ve kategorilerin bileşimiyle ise temalar oluşturulmuştur (Creswell, 2020).

İçerik analizinden elde edilen verilerin neticesinde, katılımcıların gizli tutulması amacıyla mülâkat yapılan ebeveynlerin isimleri E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E10 biçiminde kodlanmıştır. Yapılan araştırmada, ebeveynlerin tecrübelerine ait alıntı cümlelerine, doğrudan yer verilmesi ile geçerlilik arttırılmıştır.

F. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik ve güvenirlik bilimsel araştırmalarda en sık kullanılan iki ölçüttür. Yıldırım ve Şimşek (2005) nitel araştırmalardaki geçerliği, araştırmayı yapan kişinin araştırdığı olguyu olabildiğince yansız ve olduğu gibi gözlemlemesi olarak tanımlamaktadır. Çalışmanın geçerli sayılabilmesi için yanlılığın en düşük düzeyde olması gerekmektedir (Priest et al., 2006). Çalışmanın onaylanabilir olması için ham veriler (ses kayıtları), çözümlenmiş veriler (çalışma bulguları), bulgu oluşumları (kodlar, kategoriler gibi) elde edilmiş; çalışma süreci (kullanılan yöntem), çalışmanın amacı ve kullanılan ölçümlerin geliştirilme biçimleri (görüşme) esas alınmıştır.

Tüm bu bilgiler ışığında geçerlik ve güvenirlik boyutunda ilk olarak, bir alan uzmanı, yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruları inceleyerek görüş bildirmiştir. Uzman görüşü üzerine görüşme formu, son hâlini almıştır. Alan uzmanı rastgele görüşmeler seçerek kayıtların dökümünün doğruluğunu teyit etmiştir. Veri analizi, araştırmacı tarafından el ile yapılmıştır. Verilerin analizinden sonra temalar, alt temalar, kategoriler oluşturulmuştur. Temalar, ebeveyn tecrübelerinden örneklerle desteklenmiştir. Görüşmecilerin isimleri kod haline getirilmiş ve gizlilik esas alınmıştır. Ebeveynlere E1, E2 vb. şeklinde kodlar verilmiştir. Genel anlamda bu araştırmada geçerlik ve güvenirlik, görüşme sorularının oluşturulmasında, ifadelerin deşifresinde ve temaların oluşturulmasında uzman görüşleri alınarak, görüşmelerde ebeveynlerin tecrübeleri alınarak, bulgularda örnek görüşmeler sunularak gerçekleştirilmiştir.

IV. BULGULAR

Bu bölüm, okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımına dair ebeveyn tecrübelerine yönelik bulgular içermektedir. Bu bulgulara, görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde ulaşılmıştır. Görüşme sorularından elde edilen verilerden kodlar çıkarılmış ve bu kodlar, kategoriler ile temalar altında birleştirilmiştir. Temalar, üç temel başlık altında açıklanmıştır. Ebeveynlerin tecrübelerine ait alıntılara yer verilmiştir.

A. Pandemi Sürecinde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Tecrübelere Dair Bulgular

Bu bölümde, ebeveynler ile yapılan görüşmeler neticesinde, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına dair ebeveyn tecrübeleri ele alınmıştır. Bu bağlamdaki ebeveyn tecrübeleri, "pandemi sürecinde ebeveynin teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımına etkisi", "çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesi", "karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri", "kullanılan teknolojik araç ve uygulamalar", "kullanım önerileri", "çocuğun ilgisini çeken faktörler", "ebeveyn beklentileri", "ebeveynlerin karşılaştığı durumlar" temaları altında ifade edilmiştir.

1. Ebeveynin Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çocuğunun Teknoloji Kullanımına Etkisine İlişkin Bulgular

Ebeveynin pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımına etkisine ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 3'te yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "dikkatli kullanma", ebeveynin teknoloji kullanımında dikkat ettiği eylemlerini; "kaygı duyma", pandemi ile ilgili dijital içeriklerin yoğunlaşması üzerine yaşadığı duyguyu; "süre artışı", teknoloji kullanımının artmasını; "etkilenmeme durumu", herhangi bir etkinin görülmemesini; "maruz kalma", istem dışı durumlarda da teknoloji ile bağlantı

kurulmasını; "yeni teknolojik araçlarla tanışma", tercih edilenin haricindeki yeni cihazları kapsamaktadır.

Çizelge 3. Ebeveynin Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çocuğunun Teknoloji Kullanımına Etkisine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Ebeveynin pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımına etkisi	Dikkatli kullanma	6
	Kaygı duyma	1
	Süre artışı	6
	Etkilenmeme durumu	1
	Maruz kalma	1
	Yeni teknolojik araçlarla tanışma	1

Çizelge 3'te görüldüğü üzere, ebeveynin pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımına etkisi ile ilgili olarak; 6 ebeveyn süre artışına etki ettiğini ifade etmiştir. 6 ebeveyn, teknolojiyi dikkatli kullandığını ve çocuğuna da aynı şekilde etki ettiğini belirten ifadeler kullanmıştır. Kaygı duyma kategorisinde 1 ebeveyn, maruz kalma kategorisinde 1 ebeveyn, yeni teknolojik araçlarla tanışma kategorisinde ise, 1 ebeveyn yaşadığı tecrübeyi bildirmiştir. Son olarak 1 ebeveyn, kendi teknoloji kullanımından çocuğunun etkilenmediğini ifade etmiştir.

Ebeveynlerin "süre artışına" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Sonraki aylarda artık dedik ki, "Bu böyle olmayacak, evet artık normalleşmemiz gerekiyor". O noktada evet şeyi bıraktık artık işte daha rahat gezdik çıktık, daha sosyalleşmeye başladık falan. O zaman da bu sefer tabi teknolojiyle de gevşedik hani hâliyle. Ç2'de işte daha çok izlemeye başladı." (E2)

"Başında yaş grubu da daha küçüktü tabi. O zaman çok fazla kutu oyununa eğilememiştik. Kreşe başlamadığı için daha çok evdeydik ve biz de acemisiydik bu sürecin. Başta birazcık daha artış oldu." (E3)

"...Biz daha fazla teknolojiyle, telefonla, tabletle ilgilenince çocuğumuz da bizimle birlikte büyüklerini görmek için, arkadaşlarıyla iletişime geçmek için işte görüntülü konuşma olsun, arama olsun bir şekilde ekranda daha fazla vakit geçirdi." (E8)

Ebeveynlerin "dikkatli kullanmaya" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Hepimizin doğal olarak hem normal telefon kullanımı, iş için kullandığımız iletişim kaynaklı hem de onun dışında işte sosyal medya kullanımımız ya da işte etkinlik amacıyla kullanımımızdan dolayı telefon, televizyon hayatımızda bir şekilde. Bu anlamda çok dikkat göstermeye çalıştık." (E1)

"...Biz ona bu sınırsız özgürlüğü veremezdik. Daha kontrollü bir şekilde teknolojik ürünleri kullanmasına yardımcı olduk." (E10)

"...Yaşı büyüdükten sonra kutu oyunlarına da geçtiğimiz için plânlı programlı, okul dönüşünde ailece bir oyun saati, bir kitap saati gibi yaptık. Aynı şekilde devam ediyoruz. Hâlâ izlemesi gerektiği saatler oluyor. İlgilenemeyeceksek özellikle o saatlerde izin veriyorum." (E3)

Ebeveynlerden birinin "kaygı duymaya" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Çok fazla şey oldu işte bir anda her yerde virüs virüs, işte çizgi filmler virüslerle ilgili olmaya başladı. İşte oyunlar mikroplardan kaçma oyunlarına falan dönüşmeye başladı. Ç2, "Virüs daha fazla hasta eder bizi" şarkıları falan dinlemeye başladı. Bu sefer daha çok soru sormaya başladı. "Anne virüs ne? N'oluyor? Ne bitiyor? Nedir? Ne değildir?". Ben zaten evde daha panik hâlindeyim falan. Öyle olunca biraz daha o noktada daha kontrollü olmaya çalıştık." (E2)

Ebeveynlerden birinin "maruz kalmaya" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Benimle daha çok haşır neşir olduğu için ve sürekli iş bilgisayarım açık olduğu için, gün içerisinde sürekli toplantılarda hem görüntülü görüşmelerime şahit oldu yeri geldiğinde benim yanımdayken toplantılarımı dinledi bile sessiz sessiz. İşte Skype'tı, Zoom'du gibi uygulamalarda." (E6)

Ebeveynlerden birinin "yeni teknolojik araçlarla tanışmaya" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Ç10, telefonu zaten biliyordu. Ama tablet ve bilgisayarla da tanışmış oldu. Ee bu hem iyi hem de kötü birtakım tarafları ortaya koymuş oldu. İyi tarafı,

tabi teknolojik ürünleri tanımaya başlaması, onların kullanımıyla ilgili bilgiler edinmesi oldu." (E10)

Ebeveynlerden birinin "etkilenmemeye" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"Teknolojiyi COVID'den önce de aynı şekilde kullandığım için bu süreçteki kullanımımın çocuğumun teknoloji kullanımına farklı bir etkisi olmadı. Artmadı da eksilmedi de. COVID-19'dan bu anlamda etkilenmedik diyebilirim". (E5)

Bulgular değerlendirildiğinde, ebeveynlerin genelinin pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuğunu etkilediği görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çoğu, teknolojiyi dikkatli kullandığını ve çocuğunun da kendisini örnek aldığını ifade etmiştir. Birçoğu da süre artışının yaşandığını ve bu durumun da çocuk tarafından örnek alındığını belirtmiştir.

2. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Yaşantısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesine ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 4'te yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "esneklik", pandemi şartlarındaki kısıtlamalar nedeniyle çocuğun teknoloji kullanımına daha fazla tolerans gösterilmesini; "ekran sevgisi", ekranı seven çocuğun dijital ekranlar ile haşır neşir oluşunu; "sosyal ihtiyaç", çocuğun sosyalleşme ihtiyacının teknolojik cihazlardan karşılanmasını; "ebeveyn kontrolü", pandemide artan teknoloji kullanımı neticesinde ebeveynlerin kontrollü davranmasını; "sosyal çevre", pandemideki sosyalleşme yetersizliğinin yansımalarını; "teşvik etme", ebeveynlerin çocuğa ilgi göstermediği ve üretken davranmadığı zamanlarda çocuğu oyalamak amacıyla teknoloji kullanımına yönlendirmesini kapsamaktadır.

Çizelge 4. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Yaşantısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesi	Esneklik	8
	Ekran sevgisi	1
	Sosyal ihtiyaç	1
	Ebeveyn kontrolü	3
	Sosyal çevre	2
	Teşvik etme	2

Yukarıdaki Çizelge 4'te görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesi ile ilgili olarak; 8 ebeveyn, esneklik yaşandığını ifade etmiştir. 3 ebeveyn, teknolojinin ebeveyn kontrolünde kullanıldığını belirten ifadeler kullanmıştır. 2 ebeveyn, sosyal çevre kategorisinde 2 ebeveyn de ebeveyn tutumu kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir. Ekran sevgisi kategorisinde 1 ebeveyn ve sosyal ihtiyaç kategorisinde 1 ebeveyn yaşadığı tecrübeyi bildirmiştir.

Ebeveynlerin "esnekliğe" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Çocuğumuz da bu dönemde tabi ki teknolojiyi daha fazla kullanmak zorunda kaldı." (E8)

"Ç9'un konuşma probleminden ötürü teknoloji kullanımına çok izin vermemiştik aslında. Ama ablası uzaktan ders alırken onun da ilgisini çekiyordu ve kullanmak istiyordu. Biz de belli saat dilimlerinde izin veriyorduk." (E9)

"Normal yaptığı işte kuzenleriyle görüşeceksek işte, komşularla, arkadaşlarıyla falan görüşemiyor. E daralıyor. Biz de eşim evden çalışıyor. Ben sürekli evdeyim falan. Yani tabi bizim için de tabi aslında az ya da çok bir kaçış noktası hâline dönüştü. Özellikle ben bazen çok yemek yedirirken bunaldığımda başvurdum." (E2)

Ebeveynlerin "ebeveyn kontrolüne" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Faydalı olduktan sonra teknolojiyi kullanabiliriz ama yanında olmak kaydıyla. Yani bir anne veya babanın kontrolünde olmak kaydıyla buna ben 'okay' diyorum. Çocuğu yalnız bırakmamak gerekiyor. Çünkü istenmeyen içerikler çıkabilir karşısına. Bu da gelişimi için etkili yani." (E4)

"...Meselâ biz uydudan izliyoruz televizyonu. İçinde belki 28 tane uydu kanalı vardır belki çizgi film için söylüyorum. Bizde sade 3 tanesi kayıtlı. Ben bazılarının uygun olmadığını düşünerek hiç yakın bir numaraya konumlandırmadım. Hatta bazılarını sildim bile." (E5)

"...Teknolojinin olanaklarından mümkün olduğunca fazla yararlanmak lâzım. Fakat bunun mutlaka ebeveyn kontrolünde olması da icap etmektedir. Bir

ebeveyn olarak çocuğun beyin gelişimini de düşünerek, onu uzun süre işte televizyon, tablet, telefon, bilgisayar gibi ekranlarla baş başa bırakmamaya çalıştım. Bir de tabi, yaşına uygun olmayan video ve görüntülerin kontrol altına alınmaması, bilinçaltında yaralar açabileceği için ekran kullanımını hep bir kontrol içerisinde sağladığımı düşünüyorum." (E10)

Ebeveynlerin "sosyal çevreye" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Olumsuz olması da sanki her şey işte bu teknoloji vasıtasıyla, telefonlarla halloluyormuş gibi hissediyor. Öyle bir kötü tarafı var. COVID'de malum uzunca bir süre, çocuklar dışarı bile çıkmadılar. Çıksa bile yanına yaklaştırmıyorsun kimseyi. İşte kimse çocuğunu birbirine yaklaştırmıyor vs. . Öyle bir sıkıntısı var. Bence o teknoloji kullanımı için iyi ama sosyal çevre ve sosyal hayat için kötü oldu diyebilirim." (E5)

"Sosyal çevresi için kötü oldu. Meselâ olumsuz anlamda şöyle olabilir: Ee benim çok yoğun olduğum zamanlarda ee saati ve zamanı olmaması gerekirken bazı şeyleri ona veriyor olmamız." (E6)

Ebeveynlerin "teşvik etme" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...İşte atıyorum kendi oyuncaklarından vs. sıkıldığında, evde oyalama anlamında, tableti verip ya da telefonu verip "Kızım al Youtube'tan bak" gibi olumsuz etkileri oldu. Bu tabi tamamen ebeveyn hatası aslında. O an verip onu susturuyorsun aslında." (E6)

"...Yarım saat, bir saat oynuyorum kendisiyle. Sonra "Televizyon açayım da az bak", "Şimdi izleyebilirsin" diyorum. Artık çocuk bile bunu zamanla alışkanlık hâline getirmiş oluyor. "Annem zaten bana verir telefonu" veya "Açar çizgi filmi." (E7)

Ebeveynlerden birinin "ekran sevgisine" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"Bizim çocuğumuz zaten ekranı çok seven bir çocuk. Yani herhangi bir ekran onu mutlu ediyor bir şekilde. Bilmiyorum. Belki küçüklükten beri "aman çok izlemesin" diye dediğimiz için falan mı oldu, bilemiyorum. Ama şey yaptığımız da oldu. Hani "bırakalım ya izlesin bakalım bıkacak mı?" dediğimiz

de oldu. Ama bıkmıyor da. Yani böyle şeyi çok seviyor: Ekranı çok seviyor, oynamayı çok seviyor. Meselâ tetris aldık. Ekran var ya tuşlar da var. Ona bayılıyor böyle, alıyor, oynuyor. Böyle küçük çizim tabletlerinden aldık meselâ karne hediyesi olarak. Onu bile seviyor. Çiziyor oraya siliyor. O bile onu mutlu ediyor." (E2)

Ebeveynlerden birinin "sosyal ihtiyaca" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Onun gibi çocukların da muhtemelen buna ihtiyacı var. Eğlenceleri, yaşayamadıkları sosyal hayatı orada izlemeye ihtiyacı var." (E3)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısında esneklik gösterdiğini belirtmiştir. Ebeveynlerin tamamına yakınının esnek olduğu ve çocuğunun da teknolojiyi esnek kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Pandeminin zorlayıcı bir süreç oluşunu öne süren ebeveynler, teknoloji kullanımı konusunda çocuklarına tolerans gösterdiğini ifade etmiştir.

3. Pandemi Sürecinde Çocuğun Teknoloji Kullanımında Karşılaşılan Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımında karşılaşılan sorunların çözüm önerilerine ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 5'te yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "süre sınırlaması", teknoloji kullanımının artışını engellemek için alınan önlemi; "ilgi odağını değiştirme", uzun süre ekrana ve teknolojik cihazlara maruz kalan çocuğu teknoloji harici bir alana yöneltmeyi; "içerik sınırlaması", çocuğu zararlı içeriklerden korumak amacıyla yapılan filtreyi; "mahrum bırakma", çocuğun teknoloji kullanımına yönelik kurallara uymaması sonucu ebeveyninin çocuğa izin vermeme yaptırımını uygulamasını kapsamaktadır.

Çizelge 5. Pandemi Sürecinde Çocuğun Teknoloji Kullanımında Karşılaşılan Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri	Süre sınırlaması	6
	İlgi odağını değiştirme	3
	İçerik sınırlaması	2
	Mahrum bırakma	1

Yukarıdaki Tablo 4.1.3.1.'de görüldüğü üzere, pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımında karşılaşılan sorunların çözüm önerileri ile ilgili olarak; 6 ebeveyn, süre sınırlaması kategorisine ilişkin önerilerde bulunduğunu ifade etmiştir. 3 ebeveyn, ilgi odağını değiştirme kategorisinde tecrübelerini ifade etmiştir. 2 ebeveyn, içerik sınırlamasını belirten ifadeler kullanmıştır. 1 ebeveyn mahrum bırakma kategorisine ait tecrübesini bildirmiştir.

Ebeveynlerin "süre sınırlaması" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Sadece zaman açısından bir durum söz konusu. Hani, "çizgi filmi şu kadar izle" veya "telefondaki oyunlarla şu kadar dakika oyna". Bir zaman kısıtlaması söz konusu orada." (E4)

"Ee tabi ki sınır koymak. Ee televizyonda sadece çizgi film izliyor. Günlük toplamda 40 dakikayı geçmeyecek şekilde hem tablet hem televizyon için ee ortak bir zaman dilimi belirleyip bu süreyi aşmamaya çalıştık." (E8)

"...Tabletimize, "Google Family Link" ve "Kids 360" isimli uygulamalar kurarak onların ekran sürelerini otomatik olarak kilitleme yoluna gittik. Örneğin 1-1,5 saat veya o anki duruma göre ee sona ermesi için ayarlamalar yaptık. Bu uygulamalar aracılığıyla. Süre bittiğinde de otomatik olarak kapanıyordu. Hiçbir işlem yapamıyorlardı. Bu da en azından evlâdımız ile bizi doğrudan muhattap etmiyordu. "Aa bak yavrum, otomatik olarak kapandı. Bizim yapabileceğimiz bir şey yok" diyip en azından bir çatışma yaşanmadan sorunun bitmesine hizmet ediyordu bu kullandığımız uygulamalar." (E10)

Ebeveynlerin "ilgi odağını değiştirmeye" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Yani şöyle sorun meselâ bir şeye ısrarcı olması. Örnek veriyorum, tableti verdiniz. Artık bırakmak istemiyor. Belli bir süre sonra o döngüye giriyor. Onu bırakmak yerine başka bir şeyle onu önlüyoruz. Meselâ "Hadi gel boyama yapalım", " Aa işte şöyle bir etkinlik yapalım" gibi." (E4)

"...daha çok eğitici oyunlara vakit ayırmak, birlikte mutfak etkinliği yapmak, bireysel değil de yaş grubuna uygun olarak ailece bir animasyon filmi izlemek." (E9)

"Ee tabi, teknolojiyi kullandıkça ekran bağımlılıkları da maalesef artıyor. Ee çocuklarımızın ekran bağımlılığını azaltmak gayesiyle daha çok aile içerisinde oyunlar oynayarak, işte eğlenceli aktiviteler gerçekleştirerek çözmeye gayret ettik. Fırsat buldukça maske kullanmak zorunda kalmayacağımız, insanlardan mümkün olduğunca uzak geziler yapmaya çalıştık." (E10)

Ebeveynlerin "içerik sınırlamasına" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir

"...Bir de, Youtube izlemiyoruz ve izlettirmiyoruz. Orada sonu belli olmayan çok video var. Onun da başında oturup da izlemediğimiz için oradaki tehlikeli içeriklere maruz kalmıyor. Hani çocuklara yönelik ve benim denetimim altında diyebilirim. Çünkü ben bazı oyunları açıyorum. Ondan önce ben bir kendim oynuyorum. Yani ben de karar veriyorum o işe. Bakıyorum "bu kötü, güzel değil" diyip oynatmadığım da oluyor bazı oyunlar için." (E5)

"Tabi ki internet sitelerinde girilmemesi gereken yerler var. Çünkü bazen karşımıza çıkıyor büyük olarak. Bakmasak bile görebiliyoruz. Hani öyle bir şey olmuş ki Tik Tok vs. Ç7 bile onların taklitini çıkarmaya başladı birkaç defa. Biz o yüzden o siteleri tabi ki sildik. Bilmediğimiz bir anda çıkabiliyor yani. Biz bile şaşırıyoruz yani. O yüzden elimizden geldiği kadar dikkat ediyoruz böyle şeylere." (E7)

Ebeveynlerden birinin "mahrum bırakmaya" ilişkin tecrübesinden alıntı örneği şu şekildedir:

"...Kurallara uyulmazsa bir karşılığı olması gerekiyor tabi ki. Bu da tableti bir gün sonra izlememe ya da eğer yanlış bir uygulamayı, oyunu çok istiyorsa onu indirmeme, silme gibi yani bir karşılığı olarak kurallara uyuyoruz." (E3)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımında karşılaştığı sorunlara çözüm önerisi olarak süre sınırlaması getirmiştir. Pandemi süreciyle birlikte artan teknoloji kullanımından muzdarip olduğunu ifade eden ebeveynlerden "*Google Family Link" ve "Kids 360"* gibi uygulamaları tavsiye edenler de olmuştur. Ebeveynler süre sınırlamasının etkili bir çözüm yolu olduğu kanaatindedir.

4. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamalara İlişkin Bulgular

Pandemi sürecinde çocuğun kullandığı teknolojik araç ve uygulamalara ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 6, Çizelge 7, Çizelge 8 ve Çizelge 9'da yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden, "mobil cihaz", taşınır teknolojik cihazları; "mobil olmayan cihaz", taşınmayan teknolojik cihazları; "dijital yayın platformu", Youtube, Netflix vb. platformları; "dijital oyun", mobil cihazlar üzerinden oynanılan oyunları; "çocuk kanalı", televizyonda çocuklara hitap eden kanalları; "yabancı dil programı", İngilizce eğitim veren dijital uygulamaları; "sesli kitap", belleğe kaydedilen hikâye ve masalların ses bandı ile okuyucu kitlesine ulaşmasını; "eğitici" ve "eğlendirici", teknoloji kullanımındaki amacı; "0-1 saat arası" ile "1-2 saat arası", teknoloji kullanım süresini kapsamaktadır.

Çizelge 6. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araçlara İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Teknolojik araçlar	Mobil cihaz	10
	Mobil olmayan cihaz	8

Yukarıdaki Çizelge 6'da görüldüğü üzere, pandemi sürecinde çocuğun kullandığı teknolojik araçlar ile ilgili olarak; 10 ebeveyn, mobil cihaz kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 8 ebeveyn ise, mobil olmayan cihaz kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir.

Ebeveynlerden birinin "mobil cihaza" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Evdeki küçük hoparlörümüzden açıp ya da telefondan açıp müzik dinlettiğimiz de çok oldu." (E1)

Ebeveynlerden birinin "mobil olmayan cihaza" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Televizyonla alâkalı ise şöyle bir şey var: Şimdi orada ee hepimiz televizyon izliyoruz. Biz izlerken o da bizimle beraber izliyor." (E5)

Çizelge 7. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Uygulamalara İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Teknolojik uygulamalar	Dijital yayın platformu	7
	Dijital oyun	8
	Çocuk kanalı	7
	Yabancı dil programı	2
	Sesli kitap	3

Yukarıdaki Çizelge 7'de görüldüğü üzere, pandemi sürecinde çocuğun kullandığı teknolojik uygulamalar ile ilgili olarak; 8 ebeveyn, dijital oyun kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 7 ebeveyn, dijital yayın platformu kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir. 7 ebeveyn, çocuk kanalı kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. Son olarak, 3 ebeveyn sesli kitap kategorisine, 2 ebeveyn ise yabancı dil programı kategorisine ait tecrübelerini aktarmıştır.

Ebeveynlerden birinin "dijital oyuna" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Brain diye bir uygulama vardı. "Aynısını bul, farklısını bul" gibi hafıza oyunu oynadı. Bir de böyle işte ince motor kaslarını geliştireceği, topları sağa sola götürdüğü tarzda oyunlar." (E2)

Ebeveynlerden birinin "dijital yayın platformuna" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Netflix kullanıyoruz. Orada izlediğimiz bazı yabancı diziler vardı. Onları Türkçe izliyor, biz İngilizce'ye yönlendirsek de."

Ebeveynlerden birinin "çocuk kanalına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...TRT Çocuk'ta "Canım Kardeşim"'i izlemeyi çok seviyor. Belki kendi kardeşi de olduğu için ona cazip gelebilir." (E7)

Ebeveynlerden birinin "sesli kitaba" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Onun haricinde bir de "TRT Çocuk"'un sesli kitap uygulaması var tablette. Orada da şey işte üstüne basarak onu dinliyor." (E4)

Ebeveynlerden birinin "yabancı dil programına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Bir de bir İngilizce uygulama vardı: Lingo Kids. Yazın paralı satın almıştık. Yaz tatilinde günler uzun olduğu için. Bu yaz tekrar öyle bir uygulama almayı düşünüyorum." (E3)

Çizelge 8. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamaların Amacına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Amaç	Eğitici	10
	Eğlendirici	10

Yukarıdaki Çizelge 8'de görüldüğü üzere, pandemi sürecinde çocuğun kullandığı teknolojik araç ve uygulamaların amacına ilişkin; 10 ebeveyn, eğitici kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 10 ebeveyn, eğlendirici kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir.

Ebeveynlerden birinin "eğiticiye" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"Eğitici olması amacıyla Mental Up uygulamasını kullandı; çeşitli zekâ oyunları oynadı. Ablasının bilgisayarda dersleri olduğu zaman da bazen onun derslerini, eğitici videolarını izledi." (E9)

Ebeveynlerden birinin "eğlendiriciye" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"*…Tüm bu filmleri ve oyunları eğlence amaçlı kullanıyor." (E7)*

Çizelge 9. Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamaların Süresine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Süre	0-1 saat arası	3
	1-2 saat arası	7

Yukarıdaki Çizelge 9'da görüldüğü üzere, pandemi sürecinde çocuğun teknolojik araç ve uygulamaları kullanma süresi ile ilgili olarak; 7 ebeveyn, 1-2 saat arası kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 3 ebeveyn ise 0-1 saat arasını belirten ifadeler kullanmıştır.

Ebeveynlerden birinin "1-2 saat arasına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Teknoloji kullanımına baktığımızda günlük 2 saati geçmez. Ama genelde 1 saat ile 1,5 saat arası." (E2)

Ebeveynlerden birinin "0-1 saat arasına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Toplam günlük 40 dakikayı işte 50 dakikayı geçmeyecek şekilde bir sınır koyarak ee eğlenirken öğrenmesini amaçladık." (E8)

Bulgular değerlendirildiğinde, ebeveynlerin hepsi mobil cihaz kullanıldığını bunun yanı sıra geneli, mobil olmayan cihazların da kullanıldığını belirtmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, dijital yayın platformu, dijital oyun ve çocuk kanalı izlendiğini ifade etmiştir. Youtube, Netflix gibi yayın platformları; Brain vb. dijital oyunlar ve TRT Çocuk vb. çocuk kanallarının tercih edildiği görülmektedir. Ebeveynlerin hepsi, çocuğunun pandemideki teknoloji kullanımının eğitici ve eğlendirici amaca yönelik hizmet etmesini istediğini ifade etmiştir. Ayrıca çocukların genelinin teknoloji kullanımının, günlük 1-2 saat aralığında olduğu görülmektedir.

5. Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Bir Çocuğun Pandemi Dönemindeki Teknoloji Kullanımının Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Bulgular

Okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık bir çocuğun pandemi dönemindeki teknoloji kullanımının nasıl olması gerektiğine ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 10'da yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "sınırlandırma", çocuğun teknoloji kullanımına yönelik zaman ve içeriğin kontrollü olarak belirlenmesini; "süre esnekliği", teknoloji kullanımındaki artışın pandemi şartlarında kabul edilmesi; "zengin içerik", sürekli aynı içeriklerin hem bilişsel hem de psikolojik olarak çocuğu kısıtlamaması için dijital içeriklerin çeşitlendirilmesini kapsamaktadır.

Çizelge 10. Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Bir Çocuğun Pandemi Dönemindeki Teknoloji Kullanımının Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Kullanım önerileri	Sınırlandırma	9
	Süre esnekliği	1
	Zengin içerik	1

Yukarıdaki Çizelge 10'da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık bir çocuğun pandemi dönemindeki teknoloji kullanımının nasıl olması gerektiğine ilişkin; 9 ebeveyn, sınırlandırma kategorisine ilişkin görüşte

bulunduğunu ifade etmiştir. 1 ebeveyn süre esnekliğini belirten ifadeler kullanmıştır. 1 ebeveyn ise zengin içerik kategorisine ait görüşte bulunmuştur.

Ebeveynlerin "sınırlandırmaya" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Bu bir sınır dahilinde, filtrelenmiş, kontrollü bir şekilde bence kullanılabilir. Ama dediğim gibi bir sınır, saat, filtre. Bunlar olmak kaydıyla." (E4)

"...Her şeyde olduğu gibi fazlasının zarar olduğunu düşünüyorum. Sınırlı bir şekilde izin verilmesinin ve kullanılmasının gerektiğini düşünüyorum". (E7)

"...Dediğim gibi bu dönem oyun çağı olduğu için, oynayarak öğrendikleri için ıı bir sınır olması gerekiyor. Ben bu sınırları koyma taraftarıyım. Ee okuduğum kadarıyla çocukların yaşı x 10 dk olarak hesaplama çizelgesi var. Buna uymaya çalıştık." (E8)

Ebeveynlerden birinin "süre esnekliğine" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Ama süre genişletilebilir. Sadece pandemide ekstra süre eklenebilir bence." (E3)

Ebeveynlerden birinin "zengin içeriğe" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...İçerikler zenginleştirilebilir. Yani her türlü, aynı nitelikte kontrol ettiği içerikleri vermesi gerekiyor." (E3)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin neredeyse tamamı, okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık bir çocuğun pandemi dönemindeki teknoloji kullanımının sınırlandırılması gerektiğini belirtmiştir. Ebeveynlerin pandemi sürecinde kendi çocuklarında tecrübe ettiği süre artışı, zararlı içeriklerle karşılaşma gibi durumların yaşanmaması ve en aza indirgenebilmesi için çocuğun teknoloji kullanımına bir sınırlamanın getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ebeveynler, sınırlandırma ile birlikte çocuğun teknoloji kullanımına bilinç kazandırılacağını öne sürmektedir.

6. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımında İlgisini Çeken Faktörlere İlişkin Bulgular

Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ilgisini çeken faktörlere ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 11'de yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "oyun uygulaması", çocuğun mobil cihazlar üzerinden tercih ettiği oyunları; "video", çocuğun kısa süreli izlediği dijital içeriği; "e-alışveriş uygulaması"; çocuğun ebeveyninden etkilenip merak duyduğu elektronik alışveriş uygulamalarını kapsamaktadır.

Çizelge 11. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımında İlgisini Çeken Faktörlere İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Çocuğun ilgisini çeken faktörler	Oyun uygulaması	7
	Video	2
	E-alışveriş uygulaması	1

Yukarıdaki Çizelge 11'de görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ilgisini çeken faktörlere ilişkin; 6 ebeveyn, oyun uygulaması kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 2 ebeveyn video kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. Son olarak 1 ebeveyn, e-alışveriş uygulaması ile ilgili tecrübesini aktarmıştır.

Ebeveynlerin "oyun uygulamasına" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Voddo uygulaması ve onun içindeki oyunlar dikkatini çekti. Bunlar basitti. Yani öyle strateji oyunları gibi içeriği çok geniş oyunlar değil. Sadece tek parmakla oynanılan oyunlar. İnce kasları da geliştirdiği için Voddo uygulamasındaki oyunlar ilgisini çekti." (E1)

"...O zamanlarda bulmaca çözdüğümüzü gördü meselâ kelimelere merak saldı: "Hadi ben de öğrenmek istiyorum, harflere ben basayım" dedi. Bizim teknoloji kullanımımızı biraz daha görmüş oldu. Meselâ panda oyunlarında da bu olabilir. Onların yaptığı normalde evin mutfağında dikkatini çekmeyen şeyler var ama o oyunu oynadıktan sonra işte hangisinin ne yağı olduğunu vs. gibi biraz daha kek yaparken "Anne ben de yapmak istiyorum" gibi. O tarz etkileri oldu. Yani biraz daha farkındalığını geliştirdi." (E3)

"Birtakım zekâ oyunları. Meselâ bazı kaplardan bazı kaplara bir şeyler boşalıyor. Kabı boşaltmaya çalışıyorsun; renkleri birleştirmeye çalışıyorsun. İşte bu hepimizin bildiği, S.O.S Oyunu var ya. Onun dört tane yuvarlak aynı rengi çapraz, dik veya yan yana getirme versiyonu var. Bir bilgisayar atıyor, bir sen atıyorsun; dört taneyi getiren kazanıyor tarzında. Öyle bir oyun. Meselâ oyunlarda diyor ya hani "Kırmızı ile maviyi karıştırırsan hangi renk olur?" ya da "1 ile 5'i toplarsan kaç eder?" Onu bize de soruyor. Bizden aldığı cevabı, ekranda da görünce "Doğru bildin", "Bravo" falan diyor." (E6)

Ebeveynlerin "videoya" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...İlk etapta da dediğim gibi mikroplar oldu. Çünkü ekranda sürekli ona maruz kalıyor ya. Onlar çok dikkatini çekti." (E2)

"...Hele müzik buna eşlik ederse o oyundan, o videodan, o içerikten çıkmakta zorluk çekiyor." (E10)

Ebeveynlerden birinin "e-alışveriş uygulamasına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Trendyol'daki giyim bölümü, oradaki çocuk kostümleri ilgisini çekti. Belki daha çok eline verseydim daha çok ilgisini çeken şeyler olurdu." (E7)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, dijital oyun izlendiğini ifade etmiştir. Voddo, Panda vb. dijital hafıza oyunları ve çeşitli bilişsel oyunlar tercih edilmiştir. Bu oyunların genellikle tablet üzerinden oynandığı belirtilmiştir.

7. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Ebeveynlerin Beklentileri ve Karşılaştığı Durumlara İlişkin Bulgular

Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ebeveynlerin beklentileri ve karşılaştığı durumlara ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 12 ve Çizelge 13'te yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "sosyal duygusal gelişim", çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımından sosyal-duygusal olarak olumsuz etkilenmemesi için verilen uğraşı; "bilişsel gelişim", çocuğun bilişsel gelişim alanını desteklemek için teknolojiden yararlanılmasını; "süre artışı", teknoloji kullanımının artmasını; "sınırlandırma", çocuğun teknoloji kullanımına yönelik zaman ve içeriğin kontrollü olarak belirlenmesini;

"beklentisizlik", pandemi sürecinin ön görülememesine bağlı olarak beklenti duymamayı kapsamaktadır.

Çizelge 12. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Beklentilere İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Ebeveyn beklentileri	Sosyal duygusal gelişim	2
	Bilişsel gelişim	3
	Süre artışı	1
	Sınırlandırma	2
	Beklentisizlik	2

Yukarıdaki Çizelge 12'de görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik beklentilere ilişkin; 3 ebeveyn, bilişsel gelişim kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 2 ebeveyn, sosyal duygusal gelişim kategorisi ile ilgili görüş bildirmiştir. 2 ebeveyn, sınırlandırma kategorisinde tecrübelerini ifade etmiştir. 2 ebeveyn beklentisizlik kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. Son olarak 1 ebeveyn, süre artışı kategorisinde görüş belirtmiştir.

Ebeveynlerin "bilişsel gelişime" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Arada da tabi dediğim gibi krizi de fırsata çevirerek, oyunlarda daha eğitici oyunlara yönelterek ya da daha eğitici videoları aralara serpiştirerek bu "Çürük Ali ile Mikrop Necati" videosu vardı. O tarz videoları da bilinçli şekilde izleterek hani hem çizgi filmi zaten seviyor." (E1)

"...Beklentim sadece şeydi meselâ. Çocuğa eğitici şeyler açmak." (E7)

"...Yani şey beklentisi oluyor tabi ister istemez. Hani işte bir uygulama satın alalım, gerçekten faydasını görelim diye bekliyoruz. Ama o da çocuk yani. Tamam 1 kere yapıyor 2 kere yapıyor 3.'de diyor ki ben bunu çok da sevmedim. Hani biz diyoruz ki mağdem yapıyoruz böyle olsun. "kazan kazan" olsun. Beklentimiz o yöndeydi ilk başlarda." (E2)

Ebeveynlerin "sosyal duygusal gelişime" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Pandemi dönemindeki tek beklentimiz çocuğun sağlıklı, kendisini eve kapanmış, canı çok sıkılacağı şekilde hissetmeyeceği bir dönem geçirmesini istiyorduk. Çünkü biz de çocukla ne kadar etkinlik de yapsak yapabileceğimiz etkinlik bir süre sonra kısıtlı oluyor. Çocuk sabah saat 9-10'da uyanıyor, akşam saat 11'e kadar evin içindeyiz. Ne kadar şey yapsak da çocuğu tam anlamıyla böyle teknoloji dışında, kitap okumak, etkinlik yapmak, oyun oynamak bir süre sonra daraldığını hissediyorduk. Yani en büyük amacımız motivasyonumuz." (E1)

"Ee biz daha keyifli vakit geçirebiliriz düşüncesindeydik." (E9)

Ebeveynlerin "sınırlandırmaya" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Beklentim tabi ki, hiç kullanmaması veya çok minimize etmekti." (E4)

"Ee açıkçası beklentim, makul süreler içerisinde teknolojik ürünleri; bilgisayar, tablet, telefon, televizyon gibi cihazları kullanması idi." (E10)

Ebeveynlerin "beklentisizliğe" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Bir beklentim yoktu. Şöyle olur böyle olur diye bir fikir geliştirmedim." (E5)

"Şöyle, pandemi süreci öngörülebilen bir süreç değildi." (E8)

Ebeveynlerden birinin "süre artışına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Benim beklediğim de evde olduğu için, kimseyle görüşemediği için birazcık da daha fazla izleyebileceği bir sürecin olacağıydı." (E3)

Çizelge 13. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Karşılaşılan Durumlara İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Karşılaşılan durumlar	Olumsuz davranış	7
	değişikliği	1
	Süre artışı	1
	Zararlı içerikler	1
	Doğru teknoloji kullanımı	

Yukarıdaki Çizelge 13'te görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik karşılaşılan durumlara ilişkin; 7 ebeveyn, olumsuz davranış değişikliği kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 1 ebeveyn, süre artışı kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir. 1 ebeveyn zararlı içerikler kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. Son olarak 1 ebeveyn, doğru teknoloji kullanımı kategorisindeki tecrübesini aktarmıştır.

Ebeveynlerin "olumsuz davranış değişikliğine" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Ama onun dışında da ne kadar fazla verirseniz o kadar isteme gibi bir durum oldu. Bununla da mücadele ettik. Hiçbir şekilde çocuğun elinden tabi ki çekip almadık. Ama bu sefer de onun mücadelesine yer vermeye çalıştık. Çocuğa ne kadar "15 dk süren, var yarım saat süren var, 1 saat süren var" desek de süre sonunda karşılaştığımız olumsuz durumlar oldu, çocuğun tepkisi oldu. Bu tepkiyi de elimizden geldiğince yönetmeye çalıştık." (E1)

"Bunu da indirmek istiyorum, bunu da indirmek istiyorum". Aynı oyunun farklı bölümleri var meselâ. Panda bir markette var, bir kek yapıyor. Onları reklâmlarda görüyor aralarda. Kendi içeriğinde kötü reklâmları yok ama kendi ürünlerinin reklâmını yapan bir uygulama bizim kullandığımız. O yüzden "Bunu da indireceğim, bunu da indireceğim" gibi bir döngü olabiliyor. Hatta sıkıntı yaşadığımız bir dönemde mecburen artık baş edemeyip hepsini sildiğim ve hiç vermediğim de oldu açıkçası." (E3)

"...Sınırları koymakta zorlandığımız dönemler oldu tabi ki hem ekran süresi olsun hem içinde bulunduğu durumu anlamlandıramadığı için ara ara öfke kontrolünü kaybettiği zamanlar oldu. Tabi ki bu yaş grubu için gayet normal karşılanabilecek şeyler. Beklentim olmadığı için yani, o dönemde karşılaştığım şeyi bir öncekiyle kıyaslayamıyorum. Benim için normal bir süreçti büyüme çağında bir çocuğun istekleri için diretmesi, bunun karşılığını bulamadığında öfkelenmesi. Benim için normal şeylerdi". (E8)

Ebeveynlerden birinin "süre artışına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Biraz daha dakika olarak arttı. Yani yaz tatilinde biz daha az izliyoruz meselâ. Çünkü dışarıda çok vakit geçirebiliyoruz. Hem kış dönemindeyiz hem de

kimseyle görüşemediğimiz bir dönemde artmasını bekliyordum, birazcık da arttı." (E3)

Ebeveynlerden birinin "zararlı içeriklere" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Ama meselâ karşımıza cinsel içerikler çıkıyordu bir anda hani. Öyle olunca girilmemesi gereken siteleri sildik. Dikkat etmemiz gerekiyordu çünkü." (E7)

Ebeveynlerden biri "doğru teknoloji kullanımına" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Açıkçası beklentimin çok da dışarısına çıkılmadı. Kontrollü bir şekilde bu cihazları oğlumuz Ç10'a sunduk. Aşırıya kaçmasının önüne geçtik. Bu anlamda umduğumuz ve bulduğumuz birbiriyle örtüştü diyebiliriz." (E10)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çocuğa bilişsel gelişim alanında fayda sağlayacağı beklentisinde olduğunu belirtmiştir. Karşılaşılan durumlarda ise ebeveynlerin genelinin, olumsuz davranış değişikliğine dair tecrübe edindiği görülmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin beklentisi ile karşılaştığı durum örtüşmemiştir.

B. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının İnsan İlişkilerine Yansıması ile İlgili Görüşlere Dair Bulgular

Bu bölümde, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının insan ilişkilerine yansıması ile ilgili ebeveyn tecrübelerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda ebeveyn tecrübeleri, "çocuğun pandemi sürecinde teknoloji kullanımının ebeveyni ile olan ilişkisine yansıması" ve "çocuğun pandemi sürecinde teknoloji kullanımının çevresi ile olan ilişkisine yansıması" temaları altında ifade edilmiştir.

1. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Ebeveyni ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Bulgular

Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının ebeveyni ile olan ilişkisine yansımasına ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 14 ve Çizelge 15'te yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "olumlu iletişim", çocuk ile ebeveyn arasındaki iletişimin iyi olmasını; "nötr" pandemi sürecinde teknoloji

kullanımının çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişkiyi etkilemediğini; "olumsuz davranış değişikliği", çocuğun hırçınlaşma, küsme, inat etme gibi tepkisel davranışlarının ortaya çıkmasını; "esneklik" pandemi şartlarındaki kısıtlamalar nedeniyle çocuğun teknoloji kullanımına daha fazla tolerans gösterilmesini kapsamaktadır.

Çizelge 14. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Annesi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Pandemi sürecinde teknoloji kullanımının anne ile olan ilişkiye yansıması	Olumlu iletişim	8
	Nötr	1
	Olumsuz davranış değişikliği	3

Yukarıdaki Çizelge 14'te görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının annesi ile olan ilişkisine yansımasına ilişkin; 8 ebeveyn, olumlu iletişim kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 3 ebeveyn, olumsuz davranış değişikliği kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir. 1 ebeveyn nötr kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır.

Ebeveynlerin "olumlu iletişime" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

*"Ç2 daha güvenli bağ kurduğu için benimle bağı güçlü. Meselâ teknolojiyi tercih etmediği zamanlarda da gelsin benimle otursun, konuşsun, sohbet etsin, birlikte etkinlik yapalım falan onu daha çok seviyor. Bunları yapmadığım zaman da işte "ben sıkıldım, telefon izleyebilir miyim" "sıkıldım televizyon izleye*bilir *miyim?" 'e dönmeye başladı. Hani biraz biraz daha şimdi kanalize etmeye çalışıyoruz. "Oyuncaklarınla bu şekilde oyna", " biraz odanda vakit geçir sonra bizim yanımıza gel falan filan." (E2)*

"...O bilgisayarın başında, atıyorum ben içeride bir şey yapıyorum. "Ç6 bana bir şey yazdı mı?" diyorum. "Yok yok anne sana kimse yazmadı henüz bir şey, ben ekranın başındayım" diyor. Ya da "annee sana iş grubundan arkadaşlarından biri bir şey yazdı ama ben okuyamıyorum". Meselâ ben bir geliyordum. Bizim gruptan gerçekten bir şeyler yazmışlar. Ama hani okumayı da bilmediği için bu anlamda farkındalığı arttı meselâ. Ben çok güvenli bir şekilde ekranımı da ona çok rahatlıkla bıraktım." (E6)

"Benim çalışmıyor olmam sebebiyle, benimle her zaman çok rahat iletişim kurabildi. O konuda bir sıkıntı yaşamadık açıkçası." (E9)

Ebeveynlerin "olumsuz davranış değişikliğine" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Bunları yapmadığım zaman da işte "ben sıkıldım, telefon izleyebilir miyim" "sıkıldım televizyon izleyebilir miyim?" 'e dönmeye başladı." (E2)

"...Ben ona bir 10-15 dk izin verdiğimde o daha fazlasını isteyip "hayır, anne biraz daha" "banane, banane" diyip hırçınlaşıyordu. Bazen de "nasıl olsa ağlayınca bana izin verir annem" düşüncesiyle ağlar gibi yapıyordu." (E7)

"...Tabi teknolojik ürünlere olan ilgisi, bazen biraz abartılı oldu. Bize ayıracağı zamanı ona ayırmaya çalıştı." (E10)

Ebeveynlerden biri "nötr'e" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Yani negatif bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum. Pozitif bir etkisinin de olduğunu düşünmüyorum." (E3)

Çizelge 15. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Babası ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Pandemi sürecinde teknoloji kullanımının baba ile olan ilişkiye yansıması	Esneklik	8
	Nötr	4
	Olumlu iletişim	2
	Olumsuz davranış değişikliği	1

Yukarıdaki Çizelge 15'te görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının babasıyla olan ilişkisine yansımasına ilişkin; 8 ebeveyn, esneklik kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 4 ebeveyn nötr kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. 2 ebeveyn olumlu iletişim kategorisinde görüşlerini bildirmiştir. 1 ebeveyn, olumsuz davranış değişikliği kategorisinde görüşünü ifade etmiştir.

Ebeveynlerin "esnekliğe" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Teknoloji konusunda babasıyla daha yakın. Benim izin vermediğim zamanlarda babasından izin almaya çalıştığı oluyor. O da izin verince teknoloji kullanımı konusunda ona daha çok yakınlık kurmaya başlıyor." (E2)

"...Meselâ 15 dk ya "baba n'olur, lütfen 3 dk daha 10 dk daha" diyor. Bazen ben kıyamıyorum. Tamam hadi 2 dk daha olsun. Gönlü olsun. Ama ondan sonra bir daha olmuyor. O bizim aramızda baba-kız ilişkisini daha da kuvvetlendirdi diyebilir miyim bilmiyorum ama." (E5)

"...O telefonu versin sıkıntı yok. Şurada otursun saatlerce. Babası hiç o kadar kızmaz. Babası asıl bana kızar. Yani "Sen niye o kadar şey yapıyorsun?" " N'olacak sanki?" gibi." (E7)

Ebeveynlerin "nötr'e" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...O yüzden yani onların ilişkisi güzel zaten onlarınkini bozmadı öyle söyleyeyim." (E3)

"Bence hiçbir değişiklik olmadı. Çünkü babasıyla olan o standardı devam etti diye düşünüyorum ben. Zaten teknoloji anlamındaki şeyleri hep babayla sağladı." (E6)

"...Babasıyla olan ilişkisini hiç etkilemedi, değişen bir şey olmadı yani." (E7)

Ebeveynlerin "olumlu iletişime" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Ç1'in benimle olan iletişimi çok iyi. Uzaktan çalıştığım dönemde evde güzel vakit geçirdik. Benim için ve oğlum için bu süreç iyi geçti. Pandeminin ilk zamanlarından itibaren aramızda güçlü bir bağ kurduk." (E1)

"...Meselâ gün içinde ben yemek yaparken babası, babasının işi varken benimle birlikte ekran sürelerini birlikte kontrol ederek ilerledik. Babasıyla daha çok onların ortak oyunları vardır. Meselâ köpekleri çok sever Ç8 oyunlar üzerine kurulu bir hâyâl dünyası vardır. Onları oynadılar birlikte." (E8)

Ebeveynlerden birinin "olumsuz davranış değişikliğine" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Tabi teknolojik ürünlere olan ilgisi, bazen biraz abartılı oldu. Bize ayıracağı zamanı ona ayırmaya çalıştı. Bazen bu yüzden oğlumuzla tartışmak zorunda kaldık. Çünkü bazen çılgıncasına telefon, tablet istemeye başlamıştı. Bu bir çatışma hâli doğurdu." (E10)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik çocuğu ile olumlu iletişim kurduğunu ifade etmiştir. Ebeveynlerden babaların geneli çocuğu ile arasındaki ilişkide esneklik olduğunu belirtmiştir. Esneklik kategorisi, annelerin tecrübelerinde yer almamaktadır.

2. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çevresi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Bulgular

Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çevresi ile olan ilişkisine yansımasına ilişkin bulgular, aşağıdaki Çizelge 16'da yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "olumlu iletişim", çocuk ile çevre arasındaki iletişimin iyi olmasını; "olumsuz davranış değişikliği", çocuğun hırçınlaşma, küsme, inat etme gibi tepkisel davranışlarının ortaya çıkmasını; "sosyalleşme sorunu" pandemi şartları gereği toplumsal iletişimlerin yetersizliğine bağlı olarak yaşanılan sorunu kapsamaktadır.

Çizelge 16. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çevresi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Pandemi sürecinde teknoloji kullanımının çevre ile olan ilişkiye yansıması	Olumlu iletişim	9
	Olumsuz davranış değişikliği	2
	Sosyalleşme sorunu	1

Yukarıdaki Çizelge 16'da görüldüğü üzere, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının çevresi ile olan ilişkisine yansımasına ilişkin; 9 ebeveyn, olumlu iletişim kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 2 ebeveyn olumsuz davranış değişikliği kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. 1 ebeveyn, sosyalleşme sorunu kategorisinde görüşünü ifade etmiştir.

Ebeveynlerin "olumlu iletişim" ilişkin tecrübelerinden bazı alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Hatta izlediği içeriklerin güzel içerikler olduğu için meselâ "Komşular birbirine yardım eder" bir bölüm örneğin. Hani böyle şeyler de "Biz de anne kurabiye yapıp götürelim mi?" pozitif sosyal hayata entegre ediyoruz diye düşünüyorum." (E3)

"...Meselâ telefondaki uygulamalarda öğrendiği bir şeyi başkalarına aktarmayı, göstermeyi seviyor. Belki o da onun hoşuna gidiyor. Oyun gibi geliyor." (E5)

"...Tabi ki bir dönem birbirimize gidemedik ama görüntülü konuşmak iyi geldi. Kuzenleriyle olan ilişkisine olumlu yansıdı. Örneğin "Ben bugün bu boyamayı yaptım" "Sen ne yaptın?" Okullar açıldığında ise etkilerini çok merak ediyordum Ç7'de. Özgüveni arttı, konuşması gelişti." (E7)

Ebeveynlerin "olumsuz davranış değişikliğine" ilişkin tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...Kuzenlerle, arkadaşlarla bir araya gelince, o evde kalma sürecinin patlamasını yaşadık sanırım. Genelde daha sakin davranan oğlum süreçle birlikte çevresine karşı biraz daha agresif davranmaya başladı." (E2)

"...Hatta öfke nöbetlerine kadar ilerledi. Bizim verdiğimiz süre zarfını beğenmedi. Tabletle daha çok vakit geçirmek istedi. Tabi ki bu da bizimle çatışmasına sebep oldu bazı dönemler." (E9)

Ebeveynlerden birinin "sosyalleşme sorununa" ilişkin tecrübesi şu şekildedir:

"...Pandeminin başlarında evde daha çok zaman geçirdiği için yeni insanlarla tanışma fırsatı bulamayıp sosyalleşemedi. Bunun getirmiş olduğu olumsuzluklar sebebiyle bir kalabalığa girdiğinde yani insanlarla işte merhabalaşmak gibi veya kendisine nasılsın denildiğinde iyiyim teşekkür ederim siz nasılsınız demek gibi birtakım sosyalleşme eksiklikleri gösterdi başlangıç noktasında tabi ama normalleşme sürecinin gelmesiyle beraber bu eksiklikleri gidermiş oldu. Fakat pandeminin aktif olduğu dönem içerisinde açıkçası sosyalleşmede problemler yaşadı. Nerede nasıl davranacağını bilememe sıkıntısını ortaya koydu diyebilirim." (E10)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik çocuğunun çevresi ile olumlu iletişim kurduğunu ifade etmiştir. Çevrimiçi olarak görüşme yapılan aile büyükleri, akrabalar ve arkadaşlar ile iletişimin güçlendiğini belirtmişlerdir. Bulgulara göre çocukların çevre ile ilişkisi olumlu bir kazanım olmuştur.

C. Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Karantina ile Normalleşme Arasındaki Kıyası ile İlgili Görüşlere Dair Bulgular

Bu bölümde, çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının karantina ile normalleşme arasındaki kıyası ile ilgili ebeveyn tecrübelerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda iki geçiş dönemi arasındaki kıyaslamaya ilişkin bulgular aşağıdaki Çizelge 17'de yer almaktadır. Kodlardan elde edilen kategorilerden "kontrollü kullanma", teknolojiyi bilince dayalı kullanmayı; "esnek kullanma", pandemi şartlarındaki kısıtlamalar nedeniyle çocuğun teknoloji kullanımına daha fazla tolerans gösterilmesini; "nötr", teknoloji kullanımının karantina ile normalleşme arasında değişiklik göstermemesini; "sosyal hayata yönelme", normalleşmeyle birlikte değişen pandemi koşullarının çocuğu sosyal hayata döndürmesini kapsamaktadır.

Çizelge 17. Çizelge 17 Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Karantina ile Normalleşme Arasındaki Kıyasa İlişkin Ebeveyn Tecrübeleri

Tema	Kategori	(f)
Karantinadaki teknoloji kullanımı	Kontrollü kullanma	1
	Esnek kullanma	6
	Nötr	3
Normalleşmedeki teknoloji kullanımı	Kontrollü kullanma	2
	Esnek kullanma	1
	Nötr	3
	Sosyal hayata yönelme	4

Yukarıdaki Çizelge 17'de görüldüğü üzere, çocuğun karantinadaki teknoloji kullanımına ilişkin; 6 ebeveyn, esnek kullanma kategorisine ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 3 ebeveyn nötr kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. 1 ebeveyn, kontrollü kullanma kategorisinde görüşünü ifade etmiştir.

Yukarıdaki Çizelge 17'de görüldüğü üzere, çocuğun normalleşmedeki teknoloji kullanımına ilişkin; 4 ebeveyn, sosyal hayata yönelme kategorisine

ilişkin görüşte bulunduğunu ifade etmiştir. 3 ebeveyn, nötr kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. 2 ebeveyn kontrollü kullanma kategorisini belirten ifadeler kullanmıştır. 1 ebeveyn, esnek kullanma kategorisinde görüş bildirmiştir.

Ebeveynlerin karantinaya yönelik "esnek kullanma" ile normalleşmeye yönelik "kontrollü kullanma" ile ilgili tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"...hani karantinanın ilerleyen dönemlerinde biraz daha tabi ki şeyi bıraktık. Ee tamamen eve kapandığımız dönemdeki psikolojiyi yönetmek adına. Ama geçiş dönemi normalleşme döneminde daha da dikkat ettik yine." (E1)

"...Yani o ilk bir dönemde. Bir de hepimiz evdeydik. Eşim de evdeydi. Şartlar da işte dediğim gibi. Meselâ eşim toplantıdayken kızımın sessiz olması gerekiyor. Ama durmak istemediği dönemler olduğunda normalde vermeyeceğim bir anda da tableti vermişimdir. Ama sonrasında normalleşme sürecinde bizim de bu sürecimiz normale döndü." (E3)

Ebeveynlerin karantinaya yönelik "esnek kullanma" ile normalleşmeye yönelik "sosyal hayata yönelme" ile ilgili tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Yani şöyle tabi ki o karantinada evde kaldığı sürede çocuk daha fazla veya kış aylarında daha fazla teknolojiye maruz kalıyor. Çocuk onun size mesajını veriyor. Ee karantina sonrasında da okula gitmeye başladığında, hava güzel olduğu zaman, pandemi olmadığı zaman otomatikman çocuk parkta, bahçede, dışarıda. Zaten dışarıdan yorularak geliyor veya okulda oluyor. Ee okuldan geldiği zaman zaten ona bir vakti kalmıyor." (E4)

"...Televizyondan çizgi film açıyordum. Tableti bırakıp televizyona yoğunlaşmıştık. Orada istediği çizgi filmleri izliyordu. Oraya yönelmişti. Çok fazla izliyordu. Ama şimdi öyle değil. Yani çok seven bir çocuk değil. O zaman hepimiz evde olduğumuz için izliyordu biraz da. Karantinadan sonra o süreyi azaltmak için onu daha çok oyuna yönlendirdim, parka çıkarttım." (E7)

"Okulların açılması, dışarıda vakit geçirebilmemiz, çeşitli etkinliklere katılmamız sebebiyle teknolojik aletleri daha az kullanmaya başladı. E zaten dışarı çıkıp çeşitli etkinliklere katıldığımız için enerjisini daha olumlu yönde atmaya sebep oldu." (E9)

"Şunu söyleyebilirim: Tabi COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımı, pandeminin şiddetinin yoğun olduğu dönemde fazlayken tabi artık normalleşme dönemine girdiğimiz süreçte doğal olarak azaldı. Çünkü artık o kısıtlamalar yok. Daha özgürce, maske takmadan hareket edebildiği için akranlarıyla buluşup daha güzel oyunlar oynayabiliyor artık." (E10)

Ebeveynlerin karantina ve normalleşmeye yönelik "nötr" ile ilgili tecrübelerinden alıntı örnekleri şu şekildedir:

"Bizim için bir şey değişmedi. Ç5 sadece bir dönem evdeydi. Şimdi işte okula giderken tabi ki mutlaka bir farklılık var ama beraber geçirdiğimiz zaman dilimi için söyleyeyim. Farklılık oluşmadı benim gördüğüm kadarıyla." (E5)

"Bence bizde hiçbir değişiklik olmadı. Biz karantina döneminde işte, 3 saate izin verirken bütün teknolojiyi kullanmasına, normalleşmeye başlayınca 1 saat olarak yapmadık. O zaman 20 dakikaysa şimdi de 20 dakika oldu." (E6)

"...O dönemde çok bir ekran için zıtlıklar yaşamadık. Uyum sürecimiz daha kolay oldu." (E8)

Ebeveynlerden birinin karantinaya yönelik "kontrollü kullanma" ile normalleşmeye yönelik "esnek kullanma" ile ilgili tecrübesinden alıntı örneği şu şekildedir:

"Karantina döneminde daha hassastık. Daha ekstrem bir durum olduğu için daha plânlı, projeli gitmeliyiz diye düşündüm. O yüzden daha dakikasından, saatine daha çok dikkat ettik. Normalleşme süreci başladıktan sonra ben daha gevşettim. Karantina sürecinde 1 saat ise "Bu kesinlikle 1 saati geçemez" diyorsam, normalleşme sürecinde işte, zaten dışarı gitti, enerjisini attı. "Tamam 1 saat olmasın da 1,5 saat olsun. Bugün de böyle izlesin" 'e döndü." (E2)

Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin geneli, çocuğunun karantinadaki teknoloji kullanımının esnek olduğunu ifade etmiştir. Normalleşmede ise ebeveynlerin geneli, çocuğunun sosyal hayata yöneldiğini ifade etmiştir. Karantinada çocuğa gösterilen tutumun çocuğun teknoloji kullanımına yansıdığı; normalleşmede ise koşulların değişmesi ve kısıtlamaların kalkmasıyla birlikte çocuğun ihtiyacı olan sosyal hayata yönelimi görülmektedir.

V.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde kodlar ile kategoriler çerçevesinde çözümlenen ve temalar hâline getirilen veriler, literatür eşliğinde değerlendirilerek tartışılmış; elde edilen bulgulara yönelik yorumlar yapılmış ve öneriler getirilmiştir. Ebeveynlerin pandemi döneminde çocuğun teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerinden üç temel temaya ulaşılmıştır. Bu temalar "çocuğun pandemi sürecinde teknoloji kullanımı", "çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının insan ilişkilerine yansıması" ve "çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının karantina ile normalleşme arasındaki kıyası" olarak ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Yapılan veri analizinin sonuçları maddeler hâlinde sıralanmıştır.

- Çocuğun pandemi sürecinde teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin teknoloji kullanımının çocuklarının teknoloji kullanımı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveynler, teknoloji kullanımında süre artışının, dikkatli kullanım şeklinin, yeni teknolojik araçlarla tanışmanın ve teknolojik içeriklerden duyulan kaygının çocuğuna etki ettiğini ve çocuğun da bu hususlar doğrultusunda teknolojiyi kullandığını ifade etmiştir. Evden çalışan ebeveynlerin, iş esnasında çocuğuyla ilgilenemediği için çocuğunun da aynı ortamda bulunarak ekrana maruz kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin pandemi sürecinde kendi teknoloji kullanımının çocuğunun teknoloji kullanımını etkilemediği de belirlenmiştir. Pandemi süreciyle birlikte çocuğunun teknoloji kullanımında esnek davrandığını belirten ebeveynler, hem kendi hem de çocuğunun motivasyonunu düşürmemek için buna izin verdiğini görüş olarak sunmuştur. Ebeveyn görüşlerinde, çocuğun ekran sevgisi olduğu için teknolojik araçları kullanmada istekli davrandığı belirlenmiştir. Ebeveynler teknoloji kullanımının sosyal ihtiyaç olduğunu ve karşılanması gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveynlerin, çocuğunun pandemideki teknoloji kullanımının sosyal çevresini olumsuz etkilediği görüşüne ulaşılmıştır. Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji

kullanımına ebeveyn kontrolü ile yaklaşılması gerektiği belirlenmiştir. En çarpıcı sonuçlardan biri ebeveynlerin gün içerisinde yaşanan yorgunluğu gerekçe göstererek çocuğunun istemi dışında dahi onu teknolojiyi kullanmaya teşvik etmesi olmuştur. Ebeveynlerin pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımında karşılaştığı sorunlara dört çözüm önerisi öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, süre sınırlamasıdır. Ebeveynler karşılaşılan sorunlara çözüm üretme konusunda süre sınırlandırmasını önemsediğini ve bu çözümün çocuğun teknoloji kullanımını azalttığını ifade etmiştir. Ebeveynlerin ikinci çözüm önerisi, ilgi odağını değiştirme olmuştur. Çocuğunu, ilgi duyduğu teknolojiden başka bir ilgi odağına yönlendirdiği belirlenmiştir. Üçüncü çözüm önerisi, içerik sınırlaması olarak belirlenmiştir. Ebeveynler, çocuklarını zararlı içeriklerden korumak amacıyla içerik sınırlaması yaptığını ifade etmiştir. Ebeveynlerin kendi kuralları çerçevesinde teknoloji kullanımını aşan çocuğuna, teknolojiden mahrum bırakma karşılığını verdiği belirlenmiştir. Çocukların pandemi sürecinde genel olarak mobil araçlar kullandığı belirlenmiştir. Hem taşınabilir hem de pratik olmasının çocukların tercihini belirlediğini ancak ortak kullanım alanlarında kullanılan mobil olmayan cihazların da çocuklar tarafından tercih edildiği ifade edilmiştir. Çocukların teknolojik araçlarda, dijital yayın platformu ve çocuk kanallarını izlediği, oyun ve sesli kitap uygulamalarını kullandığı belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin çocuğunu yabancı dil programı ile tanıştırıp dil eğitimi için çocuğuna ilgili programları kullandırdığı belirlenmiştir. Katılımcı olan tüm ebeveynlerin çocuğunun teknoloji kullanımında öne sürdüğü ortak amaç, eğitici ve eğlendirici olması olarak belirlenmiştir. Ebeveynler çocuklarının pandemide günlük en az yarım saat, en fazla 2 saat teknoloji kullandığını ifade etmiştir. Yapılan görüşmeler neticesinde tüm çocukların pandemi sürecinde teknolojiyi kullandığı ve hiç kullanmayan çocuğun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık bir çocuğun pandemideki teknoloji kullanımında sınırlama olması gerektiğinin altını çizmiştir. Ebeveynlerin sınırlamaya ilişkin görüşü, kullanım sınırlamasına yönelik olarak belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin, teknoloji kullanımındaki zengin içerik ifadesi, çocuğun kullandığı içeriklerin nitelikli hâle

getirilmesi olarak belirlenmiştir. Çocukların pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ilgisini çeken unsurların oyun ve e-alışveriş uygulamaları ile videoların olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuğunun pandemideki teknoloji kullanımına yönelik beklentilerinin, gelişim alanlarını etkilemesi, süre artışı ve sınırlandırma olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin ilk kez bir pandemi sürecini yaşadığı ve bunun öngörülemeyen bir süreç olduğu gerekçesiyle çocuğunun teknoloji kullanımına beklentisiz yaklaştığı belirlenmiştir. Süreç içerisinde karşılaşılan durumlarda ise, çocukta olumsuz davranış değişikliği ve süre artışı görüldüğü, ayrıca tehlikeli içeriklerle karşılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında, teknolojinin doğru kullanıldığı ve ebeveynlerin çocuklarına bu yönden rehberlik ettiği de belirlenmiştir.

- Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının insan ilişkilerine yansımasına yönelik ebeveyn görüşleri incelendiğinde, bu durumun ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkiye yansıdığı belirlenmiştir. Ancak herhangi bir yansımanın olmadığı görüşüne de ulaşılmıştır. Çocukların hem anne hem de baba ile olumlu iletişim kurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı babalar, çocuğu ile ilişkisinde esnekliği öne çıkarırken annelerin çocuğu ile ilişkisinde esnekliğe rastlanmamıştır. Çocuğun olumsuz davranış değişikliğinin ebeveyni ile arasındaki ilişkiye yansıdığı belirlenmiştir. Çocukta görülen olumsuz davranış değişikleri sonucunda ebeveynlerin de tutum değişikliğinde ve çözüm önerileri geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler, süreç içerisinde çocuğu ile çevre arasında olumlu iletişim yaşandığını ifade etmiştir. Çocuklarının sosyal hayattan uzak kalmasını gerekçe gösteren ebeveynler, çocuklarında sosyalleşme sorunu ile olumsuz davranış değişikliği yaşandığını ifade etmiştir.
- Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının karantina ile normalleşme arasındaki kıyasına yönelik ebeveyn görüşleri incelendiğinde, karantina sürecindeki teknoloji kullanımının kontrollü olduğu belirlenirken normalleşmede de aynı sonuca ulaşılmıştır. Ayrıca karantina sürecindeki teknoloji kullanımının esnek olduğu sonucuna ulaşılırken aynı sonuca normalleşmede de ulaşılmıştır. Ebeveynlerin,

çocuğunun karantina ile normalleşme arasındaki teknoloji kullanımında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Ebeveynler normalleşmede, çocuğunun sosyal hayata yöneldiğini ifade etmiştir. Çocuğun, normalleşme ile birlikte teknoloji kullanımından sosyal hayata yönelim gösterdiği belirlenmiştir.

Yukarıda maddeler hâlinde çıkarılan sonuçlar, temalara göre değerlendirilerek literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Pandemi Sürecinde Ebeveynin Teknoloji Kullanımının Çocuğunun Teknoloji Kullanımına Etkisine İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin, birçoğunun pandemi sürecinde teknolojiyi kullanırken süre artışı yaşadığı, buna bağlı olarak da çocuklarda aynı durumun görüldüğü tespit edilmiştir. Ebeveynlerin görüşlerinden, ortak kullanım alanlarındaki teknolojik araçlara daha fazla yoğunlaşıldığı, evde yapılacak aktivitelerin kısıtlı kalması sebebiyle teknoloji kullanım süresinin arttığı ve pandemide çocuğunu okula göndermeyen ebeveynlerin çocuğu ile ortak teknoloji kullanım süresinin arttığı, sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evden çalışan ebeveynler, işleri gereği teknolojiyi daha fazla kullanır hâle geldiğini ifade etmiştir. Teknolojiyi kullanma süresi arttığı için mobil cihazına süre sınırlaması getiren ebeveynlerin, aynı zamanda çocuklarına da aynı sınırlamayı getirerek onlara örnek olduğu ve onları bu konuda ikna ettiği ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım ile teknoloji süresindeki artışın önlenebilir olduğu düşünülebilir. Benzer nitelikteki araştırmalardan birinde, okul öncesi eğitimi alan çocuklar ile ebeveynlerin günlük ekran süresinin 2 saatin üzerinde olmasının ebeveyn eğitimi, ekran süresi, uyku bozuklukları ve psikososyal adaptasyon üzerinde etkileri olduğu görülmüştür (Yen-Miao et al., 2021).

Ebeveynlerin birçoğu, pandemi sürecinde teknoloji kullanımına dikkat ettiğini vurgulamıştır. Ebeveynler günlük rutin ve alışkanlıklar gibi teknoloji kullanımının da pandemi süreciyle birlikte değiştiğini ve dolayısıyla dikkatli kullanılması konusunda doğru bir yol izlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kabakçı-Yurdakul vd. (2013) yaptığı bir araştırmada, ebeveynlerin teknoloji kullanımında risk ve fırsatları gözeterek çocukların teknoloji kullanımında titiz bir dengeleme yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda ebeveynlerin

çocuklarını teknolojiden faydalandırmak ve onları teknolojinin zararlarından korumak için doğru yaklaşım ve uygulamalar ile rehberlik etmesi gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik kaygı duyma kategorisinde katılımlarının düşük olduğu ve COVID-19 virüsü ile ilgili dijital içeriklerin çocukta oluşturduğu bilinç nedeniyle ebeveynlerin kaygı duyduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak katılımcı anneler ile yapılan bir araştırmada, tüm annelerin, teknolojinin etkisine yönelik yüksek düzeyde kaygı duyduğu ortaya çıkmıştır (Cengiz-Saltuk ve Erciyes, 2020). Bu noktadan hareketle, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımından kaygı duyduğu ve pandemi süreciyle birlikte kaygının dijital içeriklere de yöneldiği düşünülebilir.

Temanın diğer kategorilerinden olan maruz kalma, yeni teknolojik araçlarla tanışma ve etkilenmeme durumunda da katılımın düşük olduğu görülmüştür. Buradan hareketle, ebeveynlerin yoğunlaşan teknoloji kullanımına çocuklarının da maruz kaldığı ve yeni teknolojik araçlarla tanıştığı düşünülebilir. Etkilenmeme durumunda ise ebeveynler, kendi teknoloji kullanımından çocuklarının etkilenmediğini belirtmiştir. Bu da ebeveyn ile çocuğunun teknoloji kullanımında bir dengenin sağlandığını ve pandemi öncesi ile pandemi süreci farketmeksizin o dengenin korunduğunu düşündürebilir.

Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Yaşantısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Tartışma

Çocuğun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının yaşantısına göre değerlendirilmesine yönelik araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin tamamına yakınının esnek olduğu ve çocuğunun da teknolojiyi esnek kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili yapılan bir araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımında esnek oluşu ve çocuğun da teknolojiyi esnek kullanışının, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişimini, beslenme dengesini, uyku kalitesini ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır (Mustafaoğlu, 2018). Araştırmada ebeveynlerin esnek davranmasının sebebi, pandemi sürecinde çocuğun yeteri kadar dışarı çıkıp özgürce vakit geçirememesi ve ebeveyninin kendine zaman ayırması için bir müddet sonra çocuğunu teknolojiye

yönlendirerek çocuğun oyun ve eğlence ihtiyacının karşılanması olarak düşünülebilir.

Ebeveynlerin bir kısmı, ebeveyn kontrolüne ilişkin görüş bildirmiştir. Ebeveynler görüşlerinde, pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımının takip edilmesi, sadece çocuğun istek ve kararına bırakılmaması gerektiğini belirtmiştir. Literatürdeki bir araştırmada, ebeveynlerin çocuğun teknoloji kullanımında belli kurallar koyduğunu ve bu kurallara uyması için çocuklarını ikna etmeye çalıştıklarını belirtmiştir (Özyürek, 2018). Araştırmalara bakıldığında, çocuğun teknoloji kullanımında bilinç kazanabilmesi, zamanını iyi yönetebilmesi ve teknolojiden verim alabilmesi için ebeveyn kontrolünün mutlaka olması gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımını sosyal çevre ile ilişkilendirmiştir. Ebeveynler pandemi sürecinde çocuklarının yeteri kadar sosyalleşemediğini ve evde geçirilen vakitlerde teknolojiye olan yönelimlerin sosyal çevreden uzaklaşmalarına sebep olduğunu ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarında teknoloji kullanımının çocukların sosyal çevresi üzerinde etkileri olduğu ve ebeveynlerin çocuklarını bu bilinçte yetiştirmeleri gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır (Bulut, 2020). Bu sonuçlar doğrultusunda, pandemi süreci nedeniyle çocukların sosyal çevreden uzaklaştığı ve sosyal çevreleriyle daha çok, teknolojik cihazlar üzerinden çevrim içi görüşmeler yaptığı düşünülebilir.

Teşvik etme kategorisine az miktarda ebeveyn katılım göstermiştir. Ebeveynler kendi işlerini kolaylaştırmak amacıyla çocuklarının ilgi ve isteği olmasa dahi oyalanmaları için onları teknolojiyi kullanmaya teşvik ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca teknoloji kullanımı konusunda çocuklarını uyardıkları zamanlarda da çocuklarda kafa karışıklığı oluştuğunu belirtmiştir. Benzer nitelikteki çalışmalarda da, ebeveynlerin çocuklarını oyalama amacıyla teknolojiye yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Ateş-Durmuşoğlu ve Saltalı, 2019; Kırık, 2014). Bu çalışmalardan hareketle, teknolojinin çocuklarda herhangi bir tehlike oluşturmaması ve ebeveynlerin çocuklarına tutarlı bir davranış modeli sergilemesi için ancak belli kurallar çerçevesinde çocuklarına izin vermeleri gerektiği düşünülebilir.

Ekran sevgisine yönelik görüş bildiren ebeveynlerin küçük bir kısmı, çocuğunun ekran sevgisinin olduğunu ve ekrana duyduğu sevgiden kaynaklı olarak teknoloji kullanımının gerçekleştiğini belirtmiştir. Literatürde benzer bir çalışma, dijital ekranların tüketim analizinde annenin sosyo-eğitim düzeyinin düşük olmasının içerik tüketimini arttırdığını ortaya çıkarmıştır (Morales et al., 2020). Araştırmalar arası karşılaştırma yapıldığında, sonuçlar birbiriyle örtüşmemektedir. Çünkü yapılan araştırma sonuçlarına göre çocuğun ekrana duyduğu sevginin onun kullanım süresini arttırmadığı, dijital olmayan ekranlara dahi aynı ilgiyi gösterdiği ve ebeveyninin eğitim düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki araştırma sonuçlarına göre ise, çocuğun ekrana duyduğu ilginin süre artışına sebep olduğu ve ebeveyninin eğitim düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda çocuğun ekrana olan sevgi ve ilgisinin teknoloji kullanımındaki süre miktarına yansıması, ebeveyninin eğitim düzeyi ile ilişkilendirilebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı, sosyal ihtiyaca yönelik görüş bildirmiştir. Ebeveyn, çocuğunun yeteri kadar yaşayamadığı sosyal hayatı ve eğlenceyi teknoloji ortamında yaşadığını ve bunun bir sosyal ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Bu görüş neticesinde teknolojinin sosyalleşme ihtiyacını, sosyal çevre ile kurulan bağlantılar ile karşıladığı düşünülebilir.

Pandemi Sürecinde Çocuğun Teknoloji Kullanımında Karşılaşılan Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin çoğu çözüm önerisi olarak süre sınırlamasını kullanmıştır. Pandemi sürecinin başından itibaren getirilen birtakım kısıtlamalar, hareketin azalması ve evde uzun süre hareketsiz vakit geçirilmesi sebebiyle çocukların teknolojide vakit geçirme süresinde artış yaşandığı tespit edilmiştir. Benzer nitelikte bir çalışma incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunun teknoloji kullanımında çocuğuna süre sınırlaması yaptığı ve çocuğun bu sınırlamaya bir tepki göstermesi üzerine de ebeveyninin ona teknolojinin faydalarını ve zararlarını öğrettiği sonucu ortaya çıkmıştır (Zehir, 2019). Yapılan çalışmalara istinaden çocuğun teknoloji kullanımında süre artışının önüne geçmek için ebeveynler tarafından süre sınırlamasının getirilmesi gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin bir kısmı ilgi odağını değiştirmenin bir çözüm önerisi olacağını ifade etmiştir. Ebeveynler çocuklarının pandemiyle birlikte ilgi odağı hâline gelen teknolojinin, fazla vakit kaybına ve dış dünyayla bağlantılarının zayıflamasına bu nedenle ilgi odağını değiştirme önerisinde bulunduklarını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin yapılmış bir araştırmanın sonuçları incelendiğinde, çocukların teknolojiye yoğun ilgi göstermesi üzerine annelerinin onlarla sohbet ederek, onları konuşturarak ilgi odağını değiştirdikleri sonucunu ulaşılmıştır (Yaman, 2018). Görüşleri doğrultusunda ise çocuklarının ilgi odağını değiştirip teknolojiye daha fazla maruz kalmalarını önledikleri düşünülebilir.

Araştırmaya katılan az sayıda ebeveynin, içerik sınırlamasını çözüm olarak gördüğü ortaya çıkmıştır. Ebeveynler pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında çocuğun gelişim düzeyine uymayan ve sakıncalı içeriklere maruz kalmasını engellemek için çocukların teknoloji kullanımında içerik sınırlaması getirdiğini belirtmiştir. Benzer nitelikteki bir çalışma sonuçları incelendiğinde, annelerin teknolojik içerikler konusunda bilgi sahibi olduğu ve teknoloji kullanımı sırasında çocuklarına doğruyu öğreterek süreci kontrollü yönettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Oğuz, 2020).

Ebeveynlerin küçük bir kısmı, mahrum bırakma çözüm önerisini öne sürmüştür. Ebeveynler çocuğunun teknoloji kullanımına belli kurallar çerçevesinde izin verdiğini ve bu kurallara uyulmadığı takdirde çocuğuna kuralları hatırlatıp günlük teknoloji kullanım hakkından düşüldüğünü ifade etmiştir. Araştırmanın sonucundan hareketle, çocuğun kullandığı teknolojik cihazı, elinden alıp yasaklamak yerine kuralların baştan belirlenmesi ve disiplinin sağlanması için hatalı davranışlara ebeveyn stratejileriyle karşılık verilmesi gerektiği düşünülebilir.

Pandemi Sürecinde Çocuğun Kullandığı Teknolojik Araç ve Uygulamalara İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin hepsi pandemi sürecinde çocuklarının kullandığı teknolojik araçların mobil araç olduğunu, bunun yanında ebeveynlerin tamamına yakını, çocuklarının mobil olmayan araçları da kullandığını ifade etmiştir. Literatüre bakıldığında bir araştırmaya göre, çocukların çoğunun evinde mobil cihaz, hepsinin evinde ise mobil olmayan

cihazların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Güngör vd., 2020). Diğer bir araştırmaya bakıldığında ise, ailelerin evinde en fazla mobil cihaz bulunduğu ve çocukların bu cihazlarla erken yaşta tanıştığı tespit edilmiştir (Kayış, 2022). Araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde, mobil cihazların taşınabilir ve bireysel kullanım açısından pratik oluşunun hem ebeveynlere hem de çocuklara cazip geldiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin tamamına yakını, çocuklarının pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında dijital oyun tercih ettiğini belirtmiştir. Çocukların günlük yaşamda en sevdikleri aktivitenin oyun olduğunu ve ekrandaki renklerin, ışıkların, animasyonların çocukların merakını uyandırdığını ifade etmişlerdir. Dijital oyuna yönelik bir araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveynlerin esnek stratejiler kullanarak çocuklarını dijital teknolojiye yönlendirdiği ve buna bağlı olarak da çocuklarının dijital oyun bağımlılık eğiliminde artış olduğu görülmüştür (Güzen, 2021). Çocukların dijital oyun tercihlerinin doğru yönetilebilmesi için ilgi, istek ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması ve çocuğa fayda sağlayacak içeriklere sahip oyunların oynanması gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin büyük çoğunluğu, çocukları tarafından dijital yayın platformunun tercih edildiğini belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarının dijital yayın platformlarından dizi-film, belgesel ve videolar izlediğini, müzik dinlediğini ifade ederken aynı zamanda platformlara filtreleme özelliği getirerek çocuklarına güvenli teknoloji kullanımı sağladıklarını, çocukları için uygun görmedikleri içerikleri kullanmadıklarını ve dijital yayın platformlarına ailece ortak vakit ayırdıklarını ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada, çocukların dijital yayın platformlarında, dizi-film, belgesel ve Youtube'u izlediği sonucuna ulaşılmıştır (Evlice, 2022).

Ebeveynlerin büyük bir kısmı, çocuk kanalı üzerine görüş bildirmiştir. Ebeveynler çocuklarının çizgi film ve çocuk programlarını izlediğini ve ebeveyn olarak en çok güven duydukları kanalın TRT Çocuk olduğunu belirtmiştir. Yapılan bir araştırmada, çizgi dizilerde işlenen çocuk hakları temasının olumlu kullanımının olumsuz kullanımından daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aktı, 2014). Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak çocuk kanalları çocukların gelişim düzeyine uygun olduğu takdirde ebeveyn izniyle izlenebilir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin küçük bir kısmı, kullanım tercihi olarak sesli kitap görüşünde bulunmuştur. Ebeveynler çocukların hikâye ve masal dinlemeyi çok sevdiğini, çocuklarına vakit buldukça hikâye okuyup masal anlattığını bazen de bu etkinliği sesli kitap uygulaması ile gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Bu görüşteki tüm ebeveynlerin baba olması dikkat çekmektedir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, okul öncesi dönemde sesli kitap okuma yöntemi, yüksek kültürel sermayeye sahip olan annelerin bu sayede çocuğun okuryazarlık gelişimine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır (Emre, 2017). Araştırmalar incelendiğinde, çocuklar ile birlikte sesli kitap okuma aktivitesi yapmanın çocuğun gelişimine, hâyâl gücüne, yaratıcılığına ve ebeveyniyle geçirdiği vaktin değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı, çocuğunun yabancı dil programını kullandığını belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarının yabancı dil eğitimini, mobil cihazlarından satın aldığı dijital yabancı dil programları ile desteklediğini ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre AG (artırılmış gerçeklik) teknolojisi uygulamalarının okul öncesi dönemde dil öğretimini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Çevik vd., 2017). Okul öncesi dönemden itibaren çocukların yabancı dil eğitimini dijital uygulama ve programlarla desteklemek gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin hepsi çocuğunun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımını, eğitici ve eğlendirici amaçlı olduğunu belirtmiştir. Çocukların eğlenirken öğrenmesinin amaçlanması düşünülebilir. Ebeveynlerin küçük bir kısmı, çocuklarının teknolojiyi günde 0-1 saat arası; ebeveynlerin büyük çoğunluğu ise, günde 1-2 saat arası kullandığını ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada, çocukların günde 0-1 ilâ 1-2 saat arası mobil cihazlar kullandığı görülmüştür (Darga, 2021).

Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Bir Çocuğun Pandemi Dönemindeki Teknoloji Kullanımının Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin tamamına yakınının sınırlama görüşünde bulunduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin kendi çocuklarının pandemi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik belirttiği görüşlerde de

sınırlama önerisi öne çıkmıştır. Yapılan bir araştırmada, annelerin kısıtlayıcı ve sınırlayıcılığa yönelik medya aracılık rollerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yıldırım, 2021). Elde edilen bulgular neticesinde okul öncesi dönemdeki çocukların pandemi sürecindeki teknoloji kullanımının kontrol altında tutulması için sınırlama önerisinin kullanılması önemli görülebilir.

Süre esnekliği kategorisine ilişkin çok az miktarda ebeveyn, görüş bildirmiştir. Ebeveynler pandemi sürecindeki yaşantının sıkıntıları ve zorlukları nedeniyle çocuklara teknoloji kullanımında süre esnekliği verdiğini ifade etmiştir. Yapılan benzer bir araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların günde 1 saatten fazla ekran süresi olduğu ortaya çıkmıştır (Susilowati, 2021). Çocukların süre esnekliği ile birlikte teknoloji kullanımının artabileceği düşünülebilir.

Zengin içerik kategorisine ilişkin çok az miktarda ebeveyn, görüş bildirmiştir. Ebeveynler çocuğun sürekli aynı içerikleri deneyimlemesinin ona eğitsel bakımdan yeni bir kazanım sağlamayacağını ve tekrara düşeceğini ifade etmiştir. Çocukların hem eğitici hem de eğlendirici içerikleri kullanması ancak içeriklerin çeşitlendirilerek yenilenmesi gerektiği düşünülebilir.

Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımında İlgisini Çeken Faktörlere İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin büyük çoğunluğu, çocuğunun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ilgisini çeken faktörün oyun uygulaması olduğunu ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada, 4 yaşından itibaren çocukların bilgisayar oyunlarını tercih etme sebebinin oyunları sevmesi ve eğlenceli bulması olarak tespit edilmiştir (Üstündağ, 2019). Çocuğun pandemi sürecinde kullandığı teknoloji uygulamalarına ilişkin bulgularda da oyun uygulaması görüşü ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulguların sonuçlarının birbiriyle örtüştüğü düşünülebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı video görüşünde bulunmuştur. Ebeveynler virüs ve mikroplar ile ilgili videoların ve doğal video çekimlerinin çocukta merak uyandırdığını ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada çocuklara hitap eden videoların içinden en çok emek sömürüsü ile tüketime özendirme çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (Ünlükaya, 2021). Çocukların pandemi sürecini ilgilendiren videoları izlemesi, bu süreci ilk kez yaşadıkları için onlara farklı bir deneyim

olarak gelebilir. Bunun yanında çocuklar, doğal video çekimlerine başka bir mecradan ulaşamayacakları için kendilerine ait olduğunu, hatıra olarak saklayabileceklerini düşünebilirler.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin geriye kalan küçük kısmı, dijital alışveriş yaptığını ve çocuğunun bu sayede E-alışveriş uygulamalarına ilgi duyduğunu, E-alışveriş uygulamalarından özellikle Trendyol'un kendisinin ilgisini çektiğini ifade etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların ebeveynlerinin dijital alışveriş uygulamalarından etkilenerek E-alışveriş uygulamalarına yöneldiği düşünülebilir.

Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Ebeveynlerin Beklentileri ve Karşılaştığı Durumlara İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin yarısının beklentisi gelişim alanlarına yönelik olmuştur. Bilişsel gelişim alanında beklentisi olan ebeveynler, çocuğunun okulda öğrendiklerini, eğitsel teknolojik içerikler ile pekiştirmek istediğini, sosyal duygusal gelişim alanında beklentisi olan ebeveynler ise, çocuğunun mutlu ve keyifli olmasını istediğini belirtmiştir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların henüz küçük yaşlarda teknolojiyle tanışması ve kendini toplumdan izole etmesinin, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişim alanlarını tehdit ettiği ifade edilmiştir (Plowman et al., 2010). Araştırmalar değerlendirildiğinde, çocukların tüm gelişim alanlarının dikkate alınması ve buna bağlı olarak teknoloji kullanımının gerçekleşmesi gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin bir kısmı süre artışı beklentisine sahip olduğunu ifade etmiştir. Pandemi ilânından sonra çocuğunun teknoloji kullanımında süre artışı olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Nitekim öyle de olmuştur. Ebeveynlerin beklentisi ile karşılaştığı durumun birebir örtüştüğü görülmektedir. Literatürdeki bir araştırmanın sonuçlarına göre, pandemide çocuk, ergen ve yetişkinlerin internette geçirdiği sürenin arttığı ve sağlık açısından olumsuz etkilerin görüldüğü ortaya çıkmıştır (Baltacı, 2021). Ebeveynlerin süre artışıyla karşılaşması, çocuklarına yönelik doğru tutum ve uygulamalarda bulunarak bu artışın kontrolünü sağlayabileceklerini düşündürebilir.

Ebeveynlerin bir kısmı teknoloji kullanımındaki artışı ön görerek sınırlama beklentisinde bulunduğunu ifade etmiştir. Benzer nitelik taşıyan Amerika Pediatri Akademisi'nin çocukların televizyon izleme süresine yönelik sınırlılık getirilmesi önerisi üzerine yapılan bir araştırmada ebeveynlerin sınırlama getirmesinin çocukları ile çatışmaya sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Evans et al., 2011). Araştırmalar değerlendirildiğinde, çocukların teknoloji kullanımına her koşulda dikkat edilmesi ve ebeveynlerin en başından bir sınırlama getirerek çocuklarıyla anlaşma yapmasının faydalı olacağı düşünülebilir.

Ebeveynlerin bir kısmı ise ilk kez bir pandemi sürecini deneyimlediğini ve bu durumda çocuğunun teknoloji kullanımına yönelik herhangi bir beklentide bulunamadığını belirtmiştir.

Ebeveynlerin büyük çoğunluğu, olumsuz davranış değişikliği ile karşılaştığını ifade etmiştir. Ebeveynler, pandemi sürecinde teknolojiye yönelik getirdikleri sınırlama ve uyulması gereken kurallar karşısında çocuklarından beklemediği tepkiler aldıklarını ve çocukların genellikle kabul ettiği kurallara uymak istemediğini ve birtakım zıtlıklar yaşadıklarını belirtmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının pandemi sürecindeki ekran maruziyeti ve teknoloji bağımlılığının davranışlarına etkisini inceleyen bir çalışmanın sonuçlarına göre, kullanım süresi ile davranış boyutu arasında anlamlı farklılık görülmüştür (Uras, 2022). Araştırmalara göre, pandemi sürecinde teknoloji kullanan çocukların davranış değişikliklerine karşı hazırlıklı olunması gerektiği ve çocuklarla olan ilişkilerde doğru tutum ve yaklaşımda bulunulması gerektiği düşünülebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı, çocuklarının pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında karşılaştığı durumlara yönelik zararlı içerikler görüşünde bulunmuştur. Ebeveynler teknolojik içeriklere dikkat ettiklerini ancak bazen karşılarına zararlı içerikler çıkabildiğini ifade etmiştir. Yapılan bir araştırmada, web sitesindeki reklâmlarda çoğunlukla çocuk-yetişkin ayrımı yapılmadığı ve içeriklerin çocukların yaş düzeylerine uymadığı sonucuna ulaşılmıştır (İplikçi ve Batu, 2018). Bunun önlenmesi için aile koruma filtresi kullanılması ve çocukların ekran başında bireysel vakit geçirmesi yerine ailesi ile birlikte kontrollü vakit geçirmesi düşünülebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı, doğru teknoloji kullanımı görüşüne sahiptir. Ebeveynler çocuklarının teknoloji kullanımında onlara doğru anlatımda bulunduklarını, çocukların teknolojiden en verimli şekilde fayda alması için onlara rehberlik ettiğini çocukların da kendilerinin sözüne riayet ettiğini ifade etmiştir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, beklentilerin karşılaşılan durumlar ile örtüşmediği takdirde farklı stratejiler geliştirmek gerektiği düşünülebilir.

Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Ebeveyni ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocuğu ile olumlu iletişim kurduğu görülmüştür. Ebeveynler çocukları ile aralarında güçlü bir bağ olduğunu ve pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında da birbirleriyle olan ilişkiyi zedelemeden yapıcı olduklarını ifade etmiştir. Çocukların ebeveynleri ile güçlü bir bağ ve iyi bir iletişim kurabilmesinin, teknoloji kullanımına da yansıdığı düşünülebilir.

Ebeveynlerin bir kısmı, çocuklarında olumsuz davranış değişikliği gördüklerini belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik istediklerini alamadıklarında bağırma, ağlama ve hırçınlaşma gibi davranış değişiklikleri yaşadığını ifade etmiştir. Doküman analizi modeli ile yapılan bir araştırmada, çeşitli yayın organlarından ulaşılan verilere göre, pandemi sürecinde çocukların dijital kullanımının arttığı ve bu durumun olumsuz davranış değişikliğine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Altın, 2021). Çocukların davranış değişikliğinin önlenebilmesi için demokratik ve tutarlı olunması gerektiği düşünülebilir.

Babaların büyük bir kısmının esneklik görüşünde olduğu fakat annelerden aynı görüşün gelmediği dikkat çekmektedir. Babalar çocuklarına karşı çabuk ikna olduklarını ve çocuklarının teknoloji yönündeki isteklerini itiraz etmeden kabul ettiklerini ifade etmiştir. Bunun yanında anneler, daha otoriter ve disipliner tutum sergilediğini ve çocuk kendisinden izin alamayınca babası ile iletişim kurduğunu belirtmiştir. Yapılan bir araştırmada, COVID-19 sürecinin okul öncesi dönemdeki çocukların aile içi iletişimine birtakım değişiklikler getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Döğer ve Kılınç, 2021).

Araştırma sonuçları ele alındığında, anne-çocuk ile baba-çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olması için her iki ebeveynin de çocuğa karşı kararlı ve net bir tutum sergilemesi gerektiği düşünülebilir. Aksi takdirde ebeveynlerin davranışlarındaki tutarsızlık çocuğun da davranışlarına yansıyarak ebeveyn ilişkisine zarar verebilir.

Ebeveynlerin yarısının çocuğuyla ilişkisinde bir değişiklik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre babaların sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre çocuğun teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn tutum ve davranışları pandemi öncesi ile pandemi süreci arasında tutarlılık göstermektedir.

Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Çevresi ile Olan İlişkisine Yansımasına İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde olumlu iletişim ile olumsuz davranış değişikliği çocuğun ebeveyn ilişkisi ile benzerlik göstermektedir. Ebeveynlerin tamamına yakını çocuğun çevresi ile ilişkisinde olumlu iletişime yönelik görüş bildirmiştir. Yapılan bir araştırma, Pekanbaru şehrindeki dijital yerli nesil çocukların teknolojik araç kullanımında, anaokullarının rolünün düşük kategoriye dahil edildiğini göstermiştir (Zulkifli et al., 2021).

Ebeveynler, çocuklarının aile büyükleri, akrabalar ve arkadaşları ile görüntülü görüştüğünü ve bu vesilenin aralarındaki ilişkiye olumlu yansıdığını ifade etmiştir. Çocuğun pandemi sürecinde uzaktan görüntülü görüşmeler yapmasının, çevresi ile bir araya geldiğinde herhangi duraksama yaşamadan olumlu iletişim kurmasına sebep olduğu düşünülebilir.

Ebeveynlerin çok küçük bir kısmı olumsuz davranış değişikliğine yönelik görüş bildirmiştir. Ebeveynler çocuklarının akranları ile bulunduğu ortamlarda olumsuz davranışlar gösterdiğini ifade etmiştir. Araştırmanın neticesinde, çocuğun çevresi ile bir süre uzak kaldığı düşünülerek çevresindeki insanlar ile yaşadığı güzel anılardan bahsedilmesi, akranları ile iletişim kurduğu ortamlarda olumlu sözel ve eylemsel ifadelerle motivasyonun arttırılmasının çocuk ile çevre ilişkisine fayda sağlayabileceği düşünülebilir.

Ebeveynlerin küçük bir kısmı ise sosyalleşme sorunu görüşünde bulunmuştur. Ebeveynler çocukların evde daha uzun vakit geçirmesi sebebiyle

normalleşmeye adapte olmakta zorlandığını ve dış çevreyle iletişim kurma becerilerinin zayıfladığını ifade etmiştir. Araştırma doğrultusunda, çocuğun sosyal bir ortama girmeden önce insanlarla nasıl iletişim kurması gerektiğinin anlatılması ve evde oynanan oyunlarda bu konunun dramatize edilerek işlenmesinin çocuğun iletişim becerilerini destekleyeceği düşünülebilir.

Çocuğun Pandemi Sürecindeki Teknoloji Kullanımının Karantina ile Normalleşme Arasındaki Kıyası ile İlgili Görüşlere Dair Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunun karantina süreci için esnek kullanma görüşünde bulunduğu görülmektedir. Normalleşmede ise ebeveynlerin çok küçük bir kısmının esnek kullanma görüşünde bulunduğuna ulaşılmıştır. Ebeveynler karantina sürecinde belli bir zaman sonra bitkinlik yaşadıkları için çocuklarının teknoloji kullanımına ılımlı yaklaştığını ve onlara esneklik gösterdiğini ifade etmiştir. Benzer nitelikte yapılan bir araştırmada, çocuğun teknoloji kullanımında baskıcı ve gevşek tutuma sahip ebeveynlerin çocuğun gelişimi üzerine bilgi sahibi olmadığı ve çocuğun teknolojik araç kullanımının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Saltuk ve Erciyes, 2020). Araştırma sonuçlarına göre, bu yaklaşıma alışıldığı zaman teknoloji kullanımına yönelik düzenlemelere uyum sağlamakta zorlanılabileceği ve bu nedenle ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişki dengesinin iyi yönetilmesi gerektiği düşünülebilir.

Hem karantina hem de normalleşmede kontrollü kullanım görüşüne sahip çok az ebeveyn bulunmaktadır. Ebeveynler pandemi sürecinde bir kafa karışıklığı yaşadıklarını ve çocuklarının kontrollü teknoloji kullanımını göz ardı ettiklerini ifade etmişlerdir. Literatürdeki bir araştırmaya göre, ebeveynler ile çocukların artan teknoloji kullanımının birlikte geçirdikleri zamanı azalttığı sonucuna ulaşılmıştır (Yengil vd., 2019). Araştırma sonuçları itibariyle ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik bir farkındalığının olması ve hem kendi hem de çocuklarının teknoloji kullanımında kontrol sağlaması gerektiği düşünülebilir.

Her iki evrede de nötr kategorisine ait ebeveyn görüşleri eşitlik göstermektedir. Burada herhangi bir değişikliğin söz konusu olmadığı görülmektedir. Ebeveynler karantina ile normalleşmedeki teknoloji kullanımının aynı olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sonucuna göre çocuğun teknoloji kullanımının dengeli olduğu düşünülebilir.

Karantinadan farklı olarak normalleşmede ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocuklarının sosyal hayata yönelim gösterdiği görüşünü ortaya çıkarmıştır. Ebeveynler çocuklarının sosyal hayata yönelmesiyle birlikte teknoloji kullanımının değiştiğini ve pandemi sürecindeki gibi istekli ve ısrarlı olmadığını ifade etmiştir. Araştırmadan yola çıkılarak, normalleşme ile birlikte sosyal hayata yönelme durumunun, çocukların teknoloji kullanımındaki artışı düşürücü bir etkene sahip olduğu düşünülebilir.

A. Öneriler

Araştırmacının ulaştığı sonuçlar neticesinde önerilere yer verilmiştir.

Bulgulara Yönelik:

- Çocuk ile sağlıklı ilişkiler kurulmalı, pandemi sürecinde çocuğun teknoloji kullanımına hakim olunmalıdır.
- Koruyucu filtreler kullanılmalı, çocuğun kullandığı teknolojik içerikler denetlenmelidir.
- Sanal dünya ile gerçek arasında gelgitlerin yaşanmaması için sanal ile gerçeğin arasındaki farklar çocuğa anlatılmalıdır.
- "Google Family Link" ve "Kids 360" uygulamaları kullanılarak teknolojik uygulamaya kullanım sınırlaması getirilebilir.

Ebeveynlere Yönelik:

- Ebeveynler pandemi sürecinde teknoloji kullanırken ortaya çıkabilecek olumsuz davranışların önlenmesi amacıyla, gün içinde neler yapıldığı, bir konu hakkında ne düşünüldüğü ve ne hissedildiğine dair çocuğu ile sık sık paylaşımlarda bulunmalıdır.
- Çocuk ekran başında yalnız bırakılmamalı, çocuğa ebeveynleri ya da büyükleri eşlik etmelidir.
- Ebeveynler, çocuğa yemek vaktinde kolaylıkla yemek yedirmek ya da ağlama, öfkelenme gibi durumlarda çocuğu sakinleştirmek için çocuğu ekrana maruz bırakmamalıdır.

- Ebeveynler çocuğun uzun süre ekran karşısında hareketsiz kalmasını önlemek amacıyla beden egzersizleri ve çeşitli hareket etkinlikleri yaparak çocuğun ortopedik sağlığını korumalı ve psikomotor gelişimine destek olmalıdır.
- Pandemi sürecinde teknoloji kullanımında süre artışı görülmemesi için çocuk ile ebeveyn önceden bir anlaşma yapmalı, bu anlaşmaya karşılıklı olarak uyulmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik:

- Pandemi sürecinde teknoloji kullanımında çocuğun tüm gelişim alanlarına hitap eden uygulama ve içerikler tercih edilmelidir. Örneğin, Mental Up, Lingo Kids gibi uygulamalar tavsiye edilip çeşitlendirilebilir.
- Pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında, çocuğu ile iletişim sorunu yaşayan ebeveynlere seminerler verilmeli; aileler bilinçlendirilmelidir.

VI. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

CRESWELL, W. J. (2020). **Nitel Araştırma Yöntemleri,** Çev. M. Bütün ve S. B. Demir, İstanbul, Siyasal Kitabevi, 6. Baskı.

DİNÇ, B. (2011). **Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Çalışmaları,** Ed. F. Ali Sinanoğlu, *Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2. Baskı.

DONOHUE, C. (2015). **Technology and digital media as tools for teaching and learning in the digital age,** Ed. C. Donohue, *Technology and digital media in the early years: Tools for teaching and learning,* New York, NY: Routledge.

FOX, J. E. & SCHIRRMACHER, R. (2012). **Çocuklarda Sanat ve Yaratıcılığın Gelişimi,** Çev. N. Aral ve G. Duman, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 7. Baskı.

GOODWIN, K. (2018). **Dijital Dünyada Çocuk Büyütmek,** Çev. T. Er, İstanbul: Aganta Yayınevi, 1. Baskı.

JOHNSON, B. & CHRISTENSEN, L. (2014). **Eğitim Araştırmaları Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar,** Çev. İ. Budak ve A. Burdak, Ankara: Eğiten Kitap, 4. Baskı.

KANDIR, A., ÖZBEY, S. ve İNAL, G. (2010). **Okul Öncesi Eğitimde Program (1) Kuramsal Temeller,** İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 1. Baskı.

KARASAR, N. (2016). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar, İlkeler, Teknikler,** Ed. N. Dilek, Ankara: Nobel Yayınları, 36. Baskı.

KOL, S. (2017). **Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımı,** Ankara: Pegem, 8. Baskı.

PATTON, Q. M. (2014). **Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri,** Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir, Ankara: Pegem, 3. Baskı.

TÜRKOĞLU, T. (2010). **Dijital Kültür,** İstanbul: Beyaz Yayınları, 1. Baskı, 978-9755991665.

YALMAN-POLATLAR, D. ve BAYRAM-TUNCAY, E. (2020). **Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Dair Görüşlerinin İncelenmesi,** Ed. F. Meriçli ve A. Movlyanov, Ankara: World Children Conference Proceedings Book by Iksad Publishing House, 1. Baskı.

YAMAN, F., KABAKÇI-YURDAKUL, I. ve DÖNMEZ, O. (2020). **Dijital Vatandaşlıktan Dijital Ebeveynliğe Dönüşüm,** Ed. A. Görgün Baran, O. Hazer, M. S. Öztürk, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi. https://doi.org/10.14527/9786053187783.02

YAVUZER, H. (2010). **Ana-Baba ve Çocuk**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 31. Baskı.

YAY, M. (2019). **Dijital Ebeveynlik**, İstanbul: Yeşilay Yayınları, 2. Baskı.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2018). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri,** Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı.

MAKALELER

AKAR-MAZMAN, G. S. ve YOLERİ, S. (2018). "Erken Çocuklukta Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanım Ölçeğinin Türkçeye Uyarlama Çalışması", **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi**, cilt 11, sayı 2, ss.229-243. https://doi.org/10.30831/akukeg.347679

AKBULUT, Y. (2013). "Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları", **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 3, sayı 2, ss.53-68.

AKÇAY, A., BOZAN, M. A. ve KARAHAN, E. (2020). "Sınıf Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Pandemi Sürecindeki Çevrim İçi Öğrenme Deneyimlerinin İncelenmesi", **Turkish Studies,** cilt 15, sayı 4, ss.201-214. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44348

AKKAŞ-BAYSAL, E., OCAK, G. ve OCAK, İ. (2020). "Covid-19 Salgını Sürecinde Okul Öncesi Çocuklarının Eba ve Diğer Uzaktan Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Ebeveyn Görüşleri", **Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi,** cilt 6, sayı 2, ss.185-214. DOI: 10.47615/issej.835211

AKKUŞ, S., YILMAZER, Y. ve ŞAHİNÖZ, A. (2015). "3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi", **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi**, cilt 1, ss.351-360.

ALACA, E. ve YILMAZ, B. (2016). "Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı ve Bilgi Toplumuna Dönüşüm: Türkiye'de durum", **Türk Kütüphaneciliği**, cilt 30, sayı 3, 507523.

ALTINKAYNAK, Ş. Ö. ve YANIKLAR, C. (2014). "Anne ve Babaların Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuklarının Gelişimine Yönelik Beklentileri", **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 30, ss.56-72.

ARAL, N. ve DOĞAN-KESKİN, A. (2018). "Ebeveyn Bakış Açısıyla 0-6 Yaş Döneminde Teknolojik Araç Kullanımının İncelenmesi", **Addicta: The Turkish Journal on Addiction,** cilt 5, ss.317–348.

ARAL, N., AYSU, B. ve KADAN, G. (2020). "Covid 19 Sürecinde Çocuklar: Gelişimsel İhtiyaçlar ve Öneriler", **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** cilt 11, sayı 2, ss.360-379.

ARSLAN, A. ve KUTLUCA, A. Y. (2021). "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Pedagojik İnançlarının Öz-Yeterlik ve Eleştirel Düşünme Açısından İncelenmesi", **Trakya Eğitim Dergisi,** cilt 11, sayı 2, ss.838-852.

ARSLAN, B. ve NUR, E. (2018). "Teknolojinin Yeni Çocuğu: K Kuşağı", **AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi,** cilt 6, sayı 15, ss.329-347. https://doi.org/10.33692/avrasyad.510042

ARSLAN, M., XU, B. & EL-DIN, M. G. (2020). "Transmission of SARS-CoV-2 via fecal-oral and aerosols–borne routes: Environmental dynamics and

implications for wastewater management in underprivileged societies", **Science of the Total Environment**, cilt 743, 140709.

ASLANARGUN, E. ve TAPAN, F. (2011). "Okul Öncesi Eğitim ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri", **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 11, sayı 2, ss.219-238.

ATEŞ, M. A. ve DURMUŞOĞLU-SALTALI, N. (2019). "KKTC'de Yaşayan 5-6 Yaş Çocukların Tablet ve Cep Telefonu Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi", **Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi (GEBD),** cilt 5, sayı 1, ss.62-90.

ATİLA-DEMİR, S ve GENÇ-ÇELEBİ, Ş. (2017). "Tek Ebeveynli Ailelerin Sorunları: Nitel Bir Araştırma", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi,** cilt 7, sayı 13, ss.111-128.

AYDOĞAN-KOCAKOYUN, Ş. ve GÜNEY, Z. (2019). "K-12 Düzeyindeki Çocukların Dijital Oyun Oynama Süreçlerine İlişkin Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Çalışma", **Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi,** cilt 13, sayı 29, ss.252-274. doi: 10.29329/mjer.2019.210.14

AYGÜN, H. A., ÇİNİCİ, A. ve HERDEM, K. (2014). "Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji Algılarının Çizdikleri Karikatürler Yoluyla İncelenmesi", **Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 3, sayı 2, ss.232-258.

BABAROĞLU, A. (2018). "Eğitim Ortamları Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları", **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 18, sayı 3, 13131330.

BAY, D. N., BAHÇIVAN, E. ve KALAY, B. (2018). "Okul Öncesinde Okul Aile İşbirliğine Yönelik Ailelerin ve Öğretmenlerin Görüşleri", **Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi,** cilt 4, sayı 3, ss.58-82.

BAYZAN, Ş. ve ÖZBİLEN, A. (2011). "Dünyada İnternetin Güvenli Kullanımına Yönelik Uygulama Örnekleri ve Türkiyede Bilinçlendirme Faaliyetlerinin İncelenmesi ve Türkiye İçin Öneriler", **Engineering Sciences,** cilt 7, sayı 2, ss.521531.

BJORK-WILLEN, P. ve ARRONSSON, K. (2014). "Preschoolers' "animation" of computer games", **Mind, Culture, and Activity,** cilt 21, sayı 4, ss.318–336.

BOZKURT, A., JUNG, I., XIAO, J., VLADIMIRSCHI, V., SCHUWER, R., EGOROV, G. & PASKEVICIUS, M. (2020). "A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis", **Asian Journal of Distance Education,** cilt 15, sayı 1, ss.1-–126. https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572.

BULLEN, M. & MORGAN, T. (2016). "Digital learners not digital natives", **La Cuestión Universitaria,** cilt 7, ss.60-68.

BULUT, A. (2018). "Okul Öncesi Öğrencilerinin Teknoloji Kullanımlarına İlişkin Alışkanlıklarının Gelişim Özellikleri Üzerindeki Etkileri", **Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi,** cilt 1, sayı 1, ss.52-69.

CAN, E. (2020). "Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye'de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları", **Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi,** cilt 6, sayı 2, ss.11-53.

CAN-YAŞAR, M. ve ARAL, N. (2010). "Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi", **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi,** cilt 3, sayı 2, ss.201-209.

CANBEK, G. ve SAĞIROĞLU Ş. (2007). "Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği", **Politeknik Dergisi,** cilt 10, sayı 1, ss.33-39.

CERNIGLIA, L., CIMINO, S. & AMMANITI, M. (2021). "What are the effects of screen time on emotion regulation and academic achievements? A three-wave longitudinal study on children from 4 to 8 years of age", **Journal of Early Childhood Research,** cilt 19, sayı 2, ss.145-160.

CHOWELL, G., ECHEVARRIA-ZUNO, S., VIBOUD C., SIMONSEN, L., TAMERIUS, J., MILLER, M. A. & BORJA-ABURTO, V. H. (2011). "Characterizing the epidemiology of the 2009 influenza A/H1N1

pandemic in Mexico", **PLoS medicine,** cilt 8, sayı 5. https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000436

COPELAND, D. L., BASURTO-DAVILA, CHUNG, W., KURIAN, A., FISHBEIN, D. B., SZYMANOWSKI, P. & AVERHOFF, F. (2013). "Effectiveness of a school district closure for pandemic influenza A (H1N1) on acute respiratory illnesses in the community: a natural experiment", **Clinical infectious diseases,** cilt 56, sayı 4, ss.509-516. https://doi.org/10.1093/cid/cis1050

CÖMERT, I. T. ve KAYIRAN, S. M. (2010). "Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı", **Çocuk Dergisi,** cilt 10, sayı 4, ss.166-170.

ÇAMLIBEL-ÇAKMAK, Ö. (2010). "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı", **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** cilt 1, sayı 20, ss.1-18.

ÇELİK, F., ve YENAL, T. H. (2020). "Covid-19 ve Hareketsiz Yaşam", **Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi,** cilt 3, sayı 2, ss.249-259.

ÇETİN, C., ve KARALAR, S. (2016). "X, Y ve Z Kuşağı Öğrencilerin Çok Yönlü ve Sınırsız Kariyer Algıları Üzerine Bir Araştırma", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, cilt 14, sayı 28, ss.157-197.

ÇEVİK, G., YILMAZ, R. M., GÖKTAŞ, Y. ve GÜLCÜ A. (2017). "Okul Öncesi Dönemde Artırılmış Gerçeklikle İngilizce Öğrenme", **Journal of Instructional Technologies and Teacher Education,** cilt 6, sayı 2, ss.50-57.

DARGA, H. (2020). "Digital Games Played at Home by 5-6 Year Old Children Attending Kindergarten and Determining Parents' Behaviors", **Journal of Computer and Education Research Year,** cilt 9, sayı 17, ss.447-479.

DARLING-HAMMOND, L. & HYLER, M.E. (2020). "Preparing educators for the time of COVID . . . and beyond", **European Journal of Teacher Education**, cilt 43, sayı 4, ss.457–465.

DAVIES, J. (2012). "Facework on Facebook as a new literacy practice", **Computers & Education,** cilt 59, sayı 1, ss.19–29. https://www.doi.org/10.1016/j.compedu.2011.11.007

DEMARTINO, C., LIEBERMAN, D. & SO, J. (2009). "Young Children's Learning With Digital Media", **Computers in the Schools**, cilt 26, sayı 4, ss.271-283. http://dx.doi.org/10.1080/07380560903360194

DEMİR-ÖZTÜRK, E., DEMİR-YILDIZ, C. ve KURU G. (2020). "COVID-19 Pandemi Günlerinde Anneler Ne Düşünür? Çocuklar Ne İster? Anne ve Çocuklarının Pandemi Algısı", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD),** cilt 7, sayı 5, ss.204-220.

DERELİ, E. ve DERELİ, B. M. (2017). "Ebeveyn-Çocuk İlişkisinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Psikososyal Gelişimlerini Yordaması", **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 14, sayı 1, ss.227-258.

DOĞAN, S. (2016). "Eğitim ve Öğretimde Teknolojinin Doğru Kullanımı ve 0-7 Yaş Çağındaki Çocuklarda Teknolojinin Etkisi", **Yeni Türkiye Dergisi,** cilt 1, sayı 88, ss.722-730.

DÖĞER, S. S. ve KILINÇ, F. E. (2021). "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Kovid-19 Pandemisinde Ev Karantinası Yaşamları", **Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi,** cilt 2, sayı 2, ss.1-14.

DÖNMEZ, G., KORAL, Ü. ve AKBULUT, A. (2021). "Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri", **Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi,** cilt 6, sayı 2, ss.148-164.

DUNN, J., GRAY, C., MOFFETT, P. & MITCHELL, D. (2018). "'It's more funner than doing work': children's perspectives on using tablet computers in the early years of school", **Early Child Development and Care,** cilt 188, sayı 6, ss.819-831.

DURMUŞ, K. ve ÖVÜR, A. (2021). "Medya Etkileri Bağlamında Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yeni Medya Kullanımının Analizi", **Yeni Medya Elektronik Dergisi,** cilt 5, sayı 2, ss.136-155.

EARN, D. J., HE, D., LOEB, M. B., FONSECA, K., LEE, B. E. & DUSHOFF, J. (2012). "Effects of school closure on incidence of pandemic influenza in Alberta, Canada", **Annals of internal medicine,** cilt 156, sayı 3, ss.173-181. doi: 10.7326/0003-4819-156-3-201202070-00005.

EKİNCİ-VURAL, D. ve KOCABAŞ, A. (2016). "Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,** cilt 15, sayı 59, ss.1174-1185.

EMRE, O. (2017). "Sesli Kitap Okuma Etkinliğinde, Annenin Kültürel Sermayesinin Çocuğun Okul Öncesi Okuryazarlık Gelişimine Etkisi", **Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi,** cilt 5, sayı 10, ss.235-255.

ER, A. G. ve ÜNAL, S. (2020). "Dünyada ve Türkiye'de 2019 Koronavirüs Pandemisi", **Flora Dergisi,** cilt 25, sayı 1, ss.1-8.

ERCİYES, C. ve SALTUK-CENGİZ, M. (2020). "Okul Öncesi Çocuklarda Teknoloji Kullanımına İlişkin Ebeveyn Tutumlarına Dair Bir Çalışma", **Yeni Medya Elektronik Dergi,** cilt 4, sayı 2, ss.106-120.

ERGÜNEY, M. (2017). "İnternetin Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar Üzerindeki Etkileri Hakkında Bir Araştırma", **Ulakbilge,** cilt 5, sayı 17, 19171938.

ERTEN, P. (2019). "Z Kuşağının Dijital Teknolojiye Yönelik Tutumları", **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi,** cilt 10, sayı 1, ss.190-202.

FEEHAN, K., POCKLINGTON, D., SHAMIR, H. & YODER, E. (2018). "Technology in Early Childhood Education: Long-Term Effects", **Economics, Management and Marketing,** 238.

FLEWITT, R., MESSER, D. & KUCIRKOVA, N. (2015). "New directions for early literacy in a digital age: The iPad", **Journal of Early Childhood Literacy,** cilt 15, sayı 3, ss.289-310. https://doi.org/10.1177/1468798414533560

GEER, R., WHITE, B. & ZEEGERS, Y. (2017) "Emerging pedagogies for the use of iPads in schools", **British Journal of Educational Technology,** cilt 48, sayı 2, ss.490–498.

GENÇER, E. ve YAZICI, E. (2016). "Okul Öncesi Çocukların Bilgi ve İletişim Teknolojileriyle Etkileşiminin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi", **Kastamonu Eğitim Dergisi,** cilt 24, sayı 5, ss.2235-2252.

GERMANN, T. C., GAO, H., GAMBHIR, M., PLUMMER, A., BIGGERSTAFF, M., REED, C., & UZICANIN, A. (2019). "School dismissal as a pandemic influenza response: When, where and for how long?", **Epidemics,** cilt 28, 100348.

GILLIAM, W. S., MALİK, A. A., SHAFIQ, M., KLOTZ, M., REYES, C., HUMPHRIES, J. E. & OMER, S. B. (2021). "COVID-19 transmission in US child care programs", **Pediatrics,** cilt 147, sayı 1, ss.1-9.

GJELAJ, M., BUZA, K., SHATRI, K. & ZABELI, N. (2020). "Digital Technologies in Early Childhood: Attitudes and Practices of Parents and Teachers in Kosovo", **International Journal of Instruction,** cilt 13, sayı 1, ss.165-184.

GOODWIN, K. (2012). "Early Childhood Teachers' Thoughts and Practices About The Use Of Computers in Early Childhood Education", **NSW Department of Education and Communities.**

GÜLAY, H. (2009). "Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkiler", **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** cilt 12, sayı 22, ss.82-93.

GÜLER, H., ŞAHİNKAYASI, H, ve ŞAHİNKAYASI, Y. (2017). "İnternet ve Mobil Teknolojilerin Yaygınlaşması Fırsatlar ve Sınırlılıklar", **Sosyal Bilimler Dergisi,** cilt 7, sayı 14. https://doi.org/10.31834/kilissbd.341511

GÜNAY, D. (2017). "Teknoloji Nedir? Felsefi bir yaklaşım", **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi,** cilt 1, ss.163-166.

GÜNAY, D. ve ÇALIK, A. (2019). "İnovasyon, İcat, Teknoloji ve Bilim Kavramları Üzerine", **Üniversite Araştırmaları Dergisi,** cilt 2, sayı 1, ss.1-11.

GÜNGÖR, H., OGELMAN, H., SARIKAYA, H. ve KÖRÜKÇÜ, Ö. (2020). "Çocukların Gözünden Evdeki Teknolojik Araçlar", **Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi,** cilt 8, sayı 23, ss.175-201.

GÜVEN, D. ve KARTAL, G. (2006). "Okulöncesi Eğitimde Bilgisayarın Yeri ve Rolü", **Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi,** cilt 23, sayı 1, ss.19-34.

HARRELL, S. & BYNUM, Y. (2018). "Factors affecting technology integration in the classroom", **Alabama Journal of Educational Leadership,** cilt 5, ss.12-18.

HEKLER, E. B., LAMBERT, J., LEVETHAL, E., LEVETHAL, H., JAHN, E. & CONTRADA, R.J. (2008). "Commonsense İllness Beliefs, Adherence Behaviors and Hypertension Control Among African Americans", **Journal of Behavioral Medicine,** cilt 31, sayı 5, ss.391-400.

HERODOTOU, C. (2017). "Mobile games and science learning: A comparative study of 4 and 5 years old playing the game Angry Birds", **British Journal of Educational Technology,** cilt 49, sayı 1, ss.6-16. https://doi.org/10.1111/bjet.12546

HİRA, İ. ve ÖZKAN, A. (2017). "Dijital Medya ve Sosyalleşme: 6-12 Yaş Çocukların Sosyalleşmesine Dair Ebeveyn Görüşleri (İstanbul Örneği)", **Kesit Akademi Dergisi,** cilt 9, ss.245-270.

HOSOKAWA, R. ve KATSURA, T. (2018). "Association between mobile technology use and child adjustment in early elementary school age", **PloS One,** cilt 13, sayı 7, e0199959.

INFANTE, C., WEITZ, J., REYES, T., NUSSBAUM, M., GOMEZ, F., & RADOVIC, D. (2010). "Co-located collaborative learning video game with single display groupware", **Interactive Learning Environments,** cilt 18, sayı 2, ss.177-195. doi: 10.1080/10494820802489339

IONESCU, V. M. & ENESCU, F. M. (2022). "Using information technology in Romanian preschool environment during the COVID-19 pandemic In 2021", **13th International Conference on Electronics, Computers and Artificial Intelligence (ECAI)**, ss.1-6.

IŞIK, H. ve ÖZDEMİR, O. (2010). "Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Fen Okuryazarlığının Durumu", **Türk Fen Eğitimi Dergisi,** cilt 7, sayı 3, ss.42-56.

İNAN, H. Z. ve İNAN, T. (2015). "3 H s education: Examining Hands-On, Heads-On And Hearts-On Early Child-Hood Science Education", **International Journal of Science Education,** cilt 37, sayı 12, ss.1974-1991.

JIAO, W.Y., WANG, L.N., LIU, J., FANG, S.F., JIAO, F.Y., PETTOELLO MANTOVANI, M. & SOMEKH, E. (2020). "Behavioral and Emotional Disorders in Children during the COVID-19 Epidemic", **The Journal of Pediatrics,** basımda.

JIMENEZ-MORALES, M., MORALES, M. & MEDINA-BRAVO, P., BRAVO, M. (2020). "Childhood use of mobile devices: Influence of mothers' socio-educational level", **Comunicar,** cilt 28, sayı 64, ss.21-28.

KAÇAN, M. O. ve KİMZAN, İ. (2017). "Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi", **Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi,** cilt 12, ss.203-215.

KAHYAOĞLU, M. (2011). "İlköğretim Öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Yeni Teknolojileri Kullanmaya Yönelik Görüşleri", **Online-Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi,** cilt 1, sayı 1, ss.79-96.

KAKIRMAN-YILDIZ, A. (2012). "Dijital Yerliler Gerçekten Yerli mi Yoksa Dijital Melez mi?", **The Journal of Academic Social Science Studies,** cilt 5, sayı 7, ss.819-833.

KARABULUT, B. (2015). "Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve Melezler", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 21, ss.11-23.

KARATAŞ, Z. (2015). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri", **Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi,** cilt 1, sayı 1.

KENAR, İ. (2012). "Teknoloji ve Derslerde Teknoloji Kullanımına Yönelik Veli Tutum Ölçeği Geliştirilmesi ve Tablet PC Uygulaması [Development of parents' attitude scale regarding technology and use of technology in classes and tablet PC application]", **Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi,** cilt 2, sayı 2, ss.123-139.

KILINÇ, E. P. ve KILINÇ, B. (2014). "Yeni Medya Ortamında Çocuk Birey: Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya Pedagojisinin Önemi", **Akdeniz İletişim Dergisi,** cilt 22, ss. 9-23.

KIRIK, A. M. (2014). "Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma", **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,** cilt 3, sayı1.

KIM, J. (2020). "Learning and Teaching Online During Covid-19: Experiences of Student Teachers in an Early Childhood Education Practicum", **International Journal of Early Childhood,** ss.145-158. https://doi.org/10.1007/s13158-020-00272-6

KONCA, S. A. (2020). "Velilerin Okul Öncesi Eğitim Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi", **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** (AEÜSBED), cilt 6, sayı 3, ss.892-902.

KOSTYRKA-ALLCHORNE, K., COOPER, N. & SIMPSON, A. (2017). "The Relationship Between Television Exposure And Children's Cognition And Behaviour: A Systematic Review", **Developmental Review**, cilt 44, ss.19–58.

KÜÇÜKŞEN, K. (2020). "COVID-19 Günlerinde "Ev Halleri" nin Karikatürlere Yansıması Göstergebilimsel Bir Analiz", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi** (ASEAD), cilt 7, sayı 6, ss.38-57.

LIEBERMAN, A. F., CHU, A., VAN HORN, P. & HARRIS, W. W. (2011). "Trauma in early childhood: Empirical evidence and clinical implications", **Development and Psychopathology**, cilt 23, ss.397–410. doi:10.1017/S0954579411000137

LIN, Y. M., KUO, S. Y., CHANG, Y. K., LIN, P. C., LIN, Y. K., LEE, P. H. & CHEN, S. R. (2021). "Effects of parental education on screen time, sleep disturbances, and psychosocial adaptation among Asian preschoolers: a randomized controlled study", **Journal of Pediatric Nursing**, cilt 56, e27-e34.

LOVATO, S. B. & WAXMAN, S. R. (2016). "Young children learning from touch screens: taking a wider view", **Frontiers in Psychology**, cilt 7, 1078. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01078

MAZZA, C., RICCI, E., BIONDI, S., COLASANTI, M., FERRACUTI, S., NAPOLI, C. & ROMA, P. (2020). "A nationwide survey of psychological distress among Italian people during the COVID-19 pandemic: Immediate psychological responses and associated factors", **International Journal of Environmental Research and Public Health**, cilt 17, 3165. doi:10.3390/ijerph17093165

MCARTHUR, B. A., EIRICH, R., MCDONALD, S., TOUGH, S. & MADIGAN, S. (2021). "Screen use relates to decreased offline enrichment activities", **Acta Paediatr**, cilt 110, sayı 3, ss.896–898.

MCCABE, P.C & ALTAMURA, M. (2011). "Empirically Valid Strategies to Improve Social and Emotional Competence of Children", **Psychology in the Schools,** cilt 48, sayı 5, ss.513-540.

MCLOUGHLIN, C. & LEE, M. J. (2010). "Personalised and self regulated learning in the Web 2.0 era: International exemplars of innovative pedagogy using social software", **Australasian Journal of Educational Technology**, cilt 26, sayı 1.

MERTALA, P. (2016). "Fun and games - Finnish children‟s ideas for the use of digital media in preschool", **Nordic Journal of Digital Literacy,** cilt 10, sayı 4, ss.207-226. doi:10.18261/issn.1891-943x-2016-04-01

MUSTAFAOĞLU, R., ZİREK, E., YASACI, Z., ve ÖZDİNÇLER, A. R. (2018). "Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri", **Addicta: The Turkish Journal on Addictions,** cilt 5, sayı 2, ss.1-21.

NEGRETTE, G. M., LAIXELY, J., CORDOBA, T. E. & SANDERS-SMITH, S. C. (2022). " "So we start from zero": Lessons and reflections from online preschool during the COVID-19 pandemic", **Journal of Early Childhood Research**, 1476718X221083410.

NEUMANN, M. M. & NEUMANN, D. L. (2017). "The use of touch-screen tablets at home and pre-school to foster emergent literacy", **Journal of Early Childhood Literacy,** cilt 17, sayı 2, ss.203-220. https://doi.org/10.1177/1468798415619773

NICOLL, A. & COULOMBIER, D. (2009). "Europe's initial experience with pandemic (H1N1) 2009-mitigation and delaying policies and practices", **Eurosurveillance**, cilt 14, sayı 29, 19279.

OĞUZ, B. N. ve KUTLUCA, A. Y. (2020). "Okul Öncesi Dönemde Çocukları Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi", **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 39, sayı 2, ss.252-268.

OK, S. (2016). "Öğretmen ve Ailelere Göre Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliğinin Önemi", **İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi,** cilt 32, ss.61-79.

OLIEMAT, E., IHMEIDEH, F. ve ALKHAWALDEH, M. (2018). "The use of touch-screen tablets in early childhood: Children's knowledge, skills, and attitudes towards tablet technology", **Children and Youth Services Review,** cilt 88, ss.591-597. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.03.028

OLOWE, P. K. & KUTELU, B. O. (2014). "Perceived importance of ICT in preparing early childhood education teachers for the new generation children", **International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE),** cilt 3, sayı 2, ss.119-124.

OSHER, D, CANTOR, P. & BERG, J. (2020). "Drivers of human development: How relationships and context shape learning and development", **Applied Developmental Science,** cilt 24, sayı 1, ss.6–36.

ÖZYÜREK, A. ve CEYLAN, Ş. (2014). "Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Becerilerin Desteklenmesi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 35, sayı 35, ss.99-114.

ÖZYÜREK, A. (2018). "Okul Öncesi Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanımının Annelerin Görüşlerine Göre İncelenmesi", **Çocuk ve Gelişim Dergisi,** cilt 2, sayı 2, ss.1-12.

PEMBECİOĞLU, N. (2020). "Covid-19 - Medya Okuryazarlığı ve Çocuklar Üzerine Etkileri", **Çocuk ve Medeniyet Dergisi,** cilt 5, sayı 9, ss.73-112.

PLOWMAN, L., STEVENSON, O., STEPHEN, C. & MCPAKE, J. (2012). "Preschool children's learning with technology at home", **Computers and Education,** cilt 59, sayı 1, ss.30-37.

PRENSKY, M. (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants", **On the Horizon,** cilt 9, sayı 5, ss.1-6.

RADESKY, J. S. & CHRISTAKIS, D. A. (2016). "Increased Screen Time: Implications for Early Childhood Development and Behaviour", **Paediatric Clinics of North America,** cilt 63, sayı 5, ss.827–839. https://doi.org/10.1016/j.pcl.2016.06.006

ROSEN, L. D., LIM, A., FELT, J., CARRIER, L. M., CHEEVER, N. A., LARA-RUIZ, J. & ROKKUM, J. (2014). "Media and technology use predict sill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits", **Computers in Human Behavior,** cilt 35, ss.364–375.

SALTUK, M. C. & ERCİYES, C. (2020). "Okul Öncesi Çocuklarda Teknoloji Kullanımına İlişkin Ebeveyn Tutumlarına Dair Bir Çalışma", **Yeni Medya Elektronik Dergisi,** cilt 4, sayı 2, ss.106-120.

SARI, T. & NAYIR, F. (2020). "Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar ve Fırsatlar", **Electronic Turkish Studies,** cilt 15, sayı 4, ss.959-975.

SAYAN, H. (2016). "Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı", **21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,** cilt 5, sayı 13.

SAYGI, D. ve UYANIK-BALAT, G. (2013). "Anasınıfına Devam Eden Çocuğu Olan Annelerin Çocukları İle İlişkilerinin İncelenmesi", **International Journal of Human Science,** cilt 10, sayı 1, ss.844-862.

SCHEERINGA, M. S., ZEANAH, C. H. & COHEN, J. A. (2011). "PTSD in children and adolescents: Toward an empirically based algorithm", **Depression and Anxiety,** cilt 28, sayı 9, ss.770-782.

SEVGİLİ-KOÇAK, S. ve KURT-DEMİRBAŞ, N. (2020). "2-6 Yaş Arasında Çocuğu Olan Ebeveynlerin Bakış Açısıyla COVID-19 Salgın Sürecinin Değerlendirilmesi", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD),** cilt 7, sayı 6, ss.328-349.

SHARKINS, K. A., NEWTON, A. B., ALBAIZ, N. E. A. & ERNEST, J. M. (2016). "Preschool Children's Exposure to Media, Technology, and Screen Time: Perspectives of Caregivers from Three Early Childcare Settings", **Early Childhood Education Journal**, cilt 44, sayı 5, ss.437–444. https://doi.org/10.1007/s10643-015-0732-3

SHEER, V. C. (2011). "Teenagers' use of MSN features, discussion topics and online friendship development: The impact of media richness and communication control", **Communication Quarterly,** cilt 59, sayı 1, ss.82–103. https://www.doi.org/10.1080/01463373.2010 .525702

SHIFRIN, D., BROWN, A. & HILL, D. (2015). "Growing up digital. In: Media Research Symposium", **Itasca, IL: American Academy of Pediatrics.**

SUSILOWATI, I. H., NUGRAHA, S., ALIMOESO, S., & HASIHOLAN, B. P. (2021). "Screen time for preschool children: Learning from Home during the COVID-19 pandemic", **Global Pediatric Health,** 8, 2333794X211017836.

ŞAHİN, A. (2019). "Eğitimde Bilişim Teknolojisi Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Metafor Çalışması", **Adıyaman Üniversitesi Sosyal**

Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt 31, ss.121-159. https://doi.org/10.14520/adyusbd.492882

ŞEN, S., YILDIZ-ÇİÇEKLER, C. ve YILMAZ, R. (2010). "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen 5-6 Yaş Çocukların Üstdil Becerilerinin İncelenmesi", **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 29, sayı 2.

TAM, C.L., LEE, T.H., KUMARASURIAR. & HAR, W.M. (2012). "Parental authority, parent-child relationship and gender differences: A study of college students in the Malaysian context", **Australian Journal of Basic and Applied Sciences,** cilt 6, sayı 2, ss.182-189.

TELLİ, S. G. ve ALTUN, D. (2020). "Koronavirüs ve Çevrimiçi (online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi", **Üniversite Araştırmaları Dergisi,** cilt 3, sayı 1, ss.25-34.

TİCAN-BAŞARAN, S. ve ULUBEY, Ö. (2018). "2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirilmesi", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,** cilt 51, sayı 2, ss.1-38. DOI: 10.1501/Egifak.000000, E-ISSN: 2458-8342, P-ISSN: 1301-8342

TOKEL, S. T., BAŞER, D. ve İŞLER, V. (2013). "Türkiye'deki Ebeveynlerin Çocuklarının İnternet ve Sosyal Paylaşım Siteleri Kullanımına Yönelik Bilgi Seviyeleri ve Algıları", **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** cilt 9, sayı 1, ss. 226-237.

TOOTELL, H., FREEMAN, M., & FREEMAN, A. (2014). "Generation Alpha at the Intersection of Technology, Play and Motivation", **47th Hawaii International Conference on System Sciences,** ss.82–90. https://doi.org/10.1109/HICSS.2014.19

UYANIK, Ö. ve KANDIR, A. (2010). "Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler", **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi,** cilt 3, sayı 2, ss.118-134.

ÜSTÜNDAĞ, A. (2019). "4-6 Yaş Arası Çocuklar Tarafından Tercih Edilen Dijital Oyunlar", **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** cilt 10, sayı 2, ss.1-19.

VANDERLOO, L. M., CARSLEY, S., AGLIPAY, M., COST, K. T., MAGUIRE, J. & BİRKEN, C. S. (2020). "Applying harm reduction principles to address screen time in young children amidst the COVID-19 pandemic", **Journal of Development & Behavioral Pediatrics,** cilt 41, sayı 5, ss.335-336.

YALÇIN-AĞGÜL, F., YALÇIN, M., ZEHİR, H., ZEHİR K. (2019). "Okul Öncesi Dönemde Çocukların Teknolojik Araç Kullanımı ve Ailelerin Bu Araçların Kullanımını Sınırlandırmada Kullandığı Stratejiler", **Current Research in Education Dergisi,** cilt 5, sayı 2, ss.88-103.

YAMAN, F., DÖNMEZ, O., AKBULUT, Y., KABAKÇI-YURDAKUL, I., ÇOKLAR, A. N. ve GÜYER, T. (2019). "Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi", **Eğitim ve Bilim Dergisi,** cilt 44, sayı 199, ss.149-172.

YAPICI, M. ve ULU, F. B. (2010). "İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri", **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi,** cilt 3, sayı 1, 4355.

YOLERİ, S. ve TANIŞ, H. M. (2014). "İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeylerini Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi", **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** cilt 4, sayı 2, ss.130-141.

ZEVENBERGEN, R. (2007). "Digital Natives Come to Preschool: Implications for Early Childhood Practice", **Contemporary Issues in Early Childhood**, cilt 8, sayı 1, ss. 19-29.

ZHANG, X. (2011). "Parent–child and teacher–child relationships in Chinese preschoolers: The moderating role of preschool experiences and the mediating role of social competence", **Early Childhood Research Quarterly**, cilt 26, sayı 2, ss.192–204.

ZULKIFLI, N., NOVIANTI, R. & GARZIA, M. (2021). "The Role of Preschool in Using Gadgets for Digital Natives Generation", **Jurnal Pendidikan Usia Dini,** cilt 15, sayı 2, ss.221-238.

WELLS, M. B. (2015). “Predicting Preschool Teacher Retention And Turnover İn Newly Hired Head Start Teachers Across The First Half Of The School Year”, **Early Childhood Research Quarterly,** cilt 30, ss.152-159.

WILLETT, R. (2007). “Technology, Pedagogy and Digital Production: A Case Study of Children Learning New Media Skills”, **Learning Media and Technology,** cilt 32, sayı 2, ss.167-181.

QUINONES, G. & ADAMS, M. (2021). “Children’s Virtual Worlds and Friendships during the covid-19 Pandemic”, **Video journal of education and pedagogy,** ss.1-18. doi:10.1163/23644583-bja10015

DİĞER KAYNAKLAR

AKKAN, B. (2020). “Kovid-19’un Çocuklar Üzerinde Etkisi ve Çocuk Odaklı Sosyal Politikalar”, TESEV Değerlendirme Notları.

AKTI, B. (2014). “TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Okulöncesi Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Çizgi Dizilerin Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi”.

BERDİK, C. (2020). “Future of Childhood: Revisiting the Potential of Uses of Media in Children’s Education”, New York, NY: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop.

BOYD, D. (2014). “It’scomplicated: The social lives of networked teens”, New Haven, CT: Yale University Press.

CAGLIARI, P. (2019). “Appunti di ricerca”, In: Children R (ed.) Sconfinamenti: Incontri con soggetti viventi/ Paesaggi digitali. Reggio Emilia: Reggio Children, ss.10–13.

CRESWELL, J. W. & CLARK, V. L. P. (2016). “Designing and conducting mixed methods research”, sage publications.

ERTÜRK, D Y. (2011). “Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı”, M. R.

HOLLOWAY, D., GREEN, L. & LIVINGSTONE, S. (2013). "Zero to eight: Young children and their internet use", EU Kids Online. LSE London, EU Kids Online, eprints. lse. ac. uk/52630

LAURICELLA, A. R., CINGEL, D. P., BLACKWELL, C., WARTELLA, E. & CONWAY, A. (2014). "The mobile generation: Youth and adolescent ownership and use of new media", Communication Research Reports, cilt 31, sayı 4, ss.357-364.

MARSH, J., PLOWMAN, L., YAMADA-RICE, D., BISHOP, J., LAHMAR, J., SCOTT, F. & WINTER, P. (2015). "Exploring Play and Creativity in Pre-schooler's use of apps: Final Project Report", https://doi.org/10.4324/9780429444418-3

MARSHALL, C. & ROSSMAN, G. B. (2014). "Designing qualitative research. Sage publications".

SWIST, T., COLLIN, P., MCCORMACK, J. & THIRD, A. (2015). "Social media and the wellbeing of children and young people: A literature review". Perth, WA: Prepared for the Commissioner for Children and Young People, Western Australia.

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI. (2020). "81 İl Valiliğine Koronavirüs Tedbirleri Konulu".

TEZLER

AKTAŞGİL, F. (2022). "Pandemiyle Başa Çıkma ve Hijyen Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Covid-19 Algıları Üzerindeki Etkisinin Metaforlar Aracılığıyla İncelenmesi", (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi.

ARAZ, Y. (2010). "Çocuk Kitaplarını Resimlemede Dijital Teknolojinin Kullanılması Üzerine Bir Araştırma", (Yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ARSLAN, A. (2020). "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenmeye Yönelik Pedagojik İnançlarının Öz-Yeterlik İnançları ve Eleştirel Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi: Sakarya İli Örneği",

(Yüksek lisans tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

ARSLAN, H. H. (2021). "Pandemi Sürecinde Uzaktan ve Yüz Yüze Okul Öncesi Eğitimi Alan Çocukların Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması", (Yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BULUT, E. (2020). "Okul öncesi eğitimde 4-6 yaş grubundaki çocukların bilgi iletişim teknolojileri kullanımının akademik başarılarına ve sosyal hayatlarına etkilerine ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi: Batman ili örneği", (Yüksek lisans tezi), Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

CANBELDEK, M. (2015). "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalite İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", (Yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÇAVĞA, A. (2021). "Covid-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun ve Etkinlik Tercihlerinin İncelenmesi", (Yüksek lisans tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

ERCAN, M. (2021). "COVID-19 Pandemi Döneminde İlk Okuma Yazma Sürecine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri", (Yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ERDOĞAN, G. (2022). "Okul Öncesi Eğitimine Devam Eden 48-72 Aylık Çocukların Anne ve Babalarının Ebeveyn Tutumları ile Medya Aracılıklarının İncelenmesi", (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EVLİCE, S. (2022). "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Günlük Ekran Sürelerinin ve İçeriklerinin İncelenmesi", (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

FİLİZ, G. (2021). "Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 48-60 Aylık Çocukların Ebeveynlerinin Teknoloji Kavramına İlişkin Metaforlarının İncelenmesi", (Yüksek lisans tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

GÜZEN, M. (2021). “COVID-19 Pandemi Öncesi ve Pandemi Sürecinde 4-6 Yaş Çocuklarının Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimleri ve Ebeveyn Rehberlik Stratejilerinde Görülen Farklılıkların İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

IŞIK, S. (2019). “Dijital Çağda Kuşaklararası Farklılıklar ve Z Kuşağı: Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma”, (Yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İLİŞ, B. E. (2006). “Erken Çocukluk Eğitiminde Bilgisayar Kullanımına Yönelik Bilgisayar ve Anaokulu Öğretmenleri İle 6 Yaş Grubu Çocuklarının Görüşleri”, (Yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

KAYIŞ, A., N. (2022). “Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Teknolojileri Kullanımlarının İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KILINÇ, S. (2015). “Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

KORKUT, Ş. (2012). “Lise Öğrencilerinde Çocukluk Örselenme Yaşantıları ve Öfke İfade Biçimleri ile Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

METİN, P. (2011). “Teknoloji Okuryazarlığını Geliştirmek Üzere Yetişkinlere Yönelik Bir Eğitim Programı”, (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OBUZ, F. (2021). “Okul Öncesi Çocuğunun İnternet Kullanımı ve Sorunlu Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

OĞUZ, B.N (2020). “Okul Öncesi Dönemde Çocukları Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

OKUMUŞ, V. (2018). “Çocukların Sosyal Medya Kullanımları İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OMRAK, C. (2019). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bağlanma Örüntüleri ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Teknoloji Kullanımıyla İlişkisi”, (Yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

ÖZLÜ, Ö. (2011). “Uzaktan Eğitim Metoduyla Sürdürülebilirlik Eğitimi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma”, (Yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

SANTAMARIA, M. L. M. (2020). “A Mixed Methods Study on Early Childhood Services Touchscreen Tablet Use and Non-Use in New Zealand”, For the degree of Doctor, Victoria University.

SÖNMEZ, B. (2022). “Okul Öncesi Eğitim Programının Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, (Yüksek lisans tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

SÜRMEN, Y. G. (2011). “Türk Milli Eğitiminde Örgün Eğitimin Yeri ve Okul Öncesi Eğitim”, (Yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

TUNÇELİ, H. İ. (2012). “Anaokullarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Okul Olgunluklarına Etkilerinin İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

UĞRAŞ, T. (2012). “Türkiye’deki Dijital Yerlilerin Yeni Medyayı Kullanım Alışkanlıklarının Bilgi Toplumu Bağlamında İncelenmesi”, (Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

URAS, N. (2022). “Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Teknoloji Bağımlılığı ve Ekran Maruziyetinin Davranışları Üzerindeki

Etkisi", (Yüksek lisans tezi), İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

YAMAN, F. (2018). "Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi", (Doktora tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YILDIRIM, B. (2021). "Okul Öncesi Çocukların Medya Araçları Kullanımlarında Annelerin Medya Aracılık Rolleri ve Bilinçli Farkındalıklarının İncelenmesi", (Yüksek lisans tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

BİLDİRİLER

AKTÜRK, C., 2017. Uzaktan Eğitimin Öğretmen Adaylarının Başarısına Etkisi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği, *Uluslararası Gelecek İçin Öğrenme Alanında Yenilikler Konferansı*, 3(1), 1-12.

BİLGİÇ, G. H., DUMAN, D., SEFEROĞLU, S. S., 2011. Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri, *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri,* 257-263, İnönü Üniversitesi.

CENGİZ, D., 2012. Okullarda Teknoloji Kullanımı ile Beşeri Altyapı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Akademik Bilişim'12 - XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Uşak Üniversitesi.

ELLEZ, A. M., GİRGİN, G., AKAMCA-ÖZYILMAZ, G., OĞUZ, E., 2010. Okulöncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim: Renk ve Şekil Kavramlarının Öğretimi. *19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı,* Kıbrıs.

GELDERBLOM, H., KOTZÉ, P., 2009. Ten Design Lessons from the Literature on Child Development and Children's Use of Technology. *Proceedings of the 8th International Conference on Interaction Design and Children,* ss.52-60.

İNCİ, M. A., AKPINAR, Ü., KANDIR, A., 2017. Dijital Kültür ve Eğitim. *11. Ulusal Okul Öncesi Eğitimi Öğrenci Kongresi,* cilt 37, sayı 2, ss.493-522.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

BOLAT, Ö., "Dijital Rehber Olmada 1. Adım: Üretim ve Tüketim Odaklı Teknoloji Kullanımı", https://www.youtube.com/watch?v=ATkGaLau7uk, (Erişim Tarihi: 2 Mart 2022).

GIANNINI, S., & LEWIS, S. G. (2020). "Three ways to plan for equity during the coronavirus school closures", Retrieved From World Education Blog: https://Gemreportunesco.Wordpress.Com/2020/03/25/Three-Ways-ToPlan-For-Equity-During-The-Coronavirus-School-Closures, (Erişim Tarihi: 5 Nisan 2022).

HAO, W. (2020). "Policy Update: Remote learning in early childhood", National Association of State Boards of Education, cilt 27, sayı 6. https://nasbe.nyc3.digitaloceanspaces.com/2020/06/Hao_ECE-RemoteLearning-Final.pdf, (Erişim Tarihi: 26 Mart 2021).

IŞIKOĞLU-ERDOĞAN, N. (2014). "Erken Çocuklukta Sınıfta Teknoloji Kullanımı: Okul Öncesi Eğitimi ve Teknoloji".https://www.researchgate.net/publication/328266369_Erken_Cocuklukta_Sinifta_Teknoloji_Kullanimi_Okuloncesi_Egitimi_ve_Teknoloji, (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2021).

LAU, J., YANG, B. & DASGUPTA, R. (2020). "Will the coronavirus make online education go viral?timeshighereducation", https://www.timeshighereducation.com/features/ willcoronavirus-make-online-education-go-viral, (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2022).

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2013). "Okul Öncesi Eğitim Programı", http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf, (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2021).

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2021). "Yüz Yüze Eğitim Yapılacak Okullar ve Sınıf Düzeyleri", https://istanbul.meb.gov.tr/www/yuz-yuze-egitim-yapilacak-okullar-ve-sinif-duzeyleri/icerik/3571, (Erişim Tarihi: 3 Mart, 2021).

OFCOM, U. K. (2012) "Children and Parents: Media Use and Attitudes Report. London", Available at: https://www.ofcom.org.uk/research-and-data/media-literacy-research/childrens/children-and-parents-media-useand-attitudes-report-2019, (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2021).

STOCKHOLM. (2020). "Novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic: European Centre for Disease", https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/RRA-sixthupdate-Outbreak-of-novel-coronavirus-disease-2019-COVID-19.pdf, (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2021).

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI [TCSB]. (2020). "Covid-19 Rehberi", https://Covid19bilgi.Saglik.Gov.Tr/Depo/Rehberler/Covıd19_Rehberi.Pdf, (Erişim Tarihi: 24 Nisan 2020).

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ [TÜBA]. (2020). "Covıd-19 Pandemi Değerlendirme Raporu", http://www.Tuba.Gov.Tr/Files/İmages/2020/Kovidraporu/Covid-19%20raporufinal+.Pdf, (Erişim Tarihi: 5 Ocak, 2022).

UNITED NATIONS EDUCATIONAL SCIENTIFIC CULTURAL ORGANIZATION [UNESCO]. (2020). "How to keep Engaged Remotely with Your Students in the Context of the COVID-19 Crisis: Tips forTeachers", https://en.unesco.org/news/resources-parents-andteachers-motivating-supporting-children-during-remote-learning, (Erişim Tarihi: 28 Ocak 2021).

WORLD HEALTH ORGANIZATION. (2020). "Coronavirus disease 2019 (COVID-19)" Situation report1, https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200121-sitrep-1-2019ncov.pdf?sfvrsn=20a99c10_4.

EKLER

Ek: 1 Aydınlatılmış Onam Formu

Ek 2: Araştırma Soruları

Ek 3: Etik Kurul Onayı

EK 1: Aydınlatılmış Onam Formu

1. Çalışmanın adı:

Okul Öncesi Eğitimi Alan 36-72 Aylık Çocukların Covid-19 Pandemisi Sürecindeki Teknoloji Kullanımına Yönelik Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi

2. Araştırmacının adı, çalıştığı kurum ve iletişim numarası:

Merve EREN -

3. Araştırmanın amacı ve kısa özeti:

Çocukların teknoloji kullanımında, ebeveyn görüşlerinin etkisi büyüktür. Yaşamın eve sığdırılmaya çalışıldığı COVID-19 pandemisi sürecinde, okulların da kapatılmasıyla evde kalmak durumunda olan bireylerin büyük bir kısmını çocuklar ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Çocuklar yetişkinlere nazaran ilk kez bu tip bir durumla karşılaşmış ve sosyal medya kanalları ile salgının gidişatına tanık olmuşlardır (Hekler ve ark., 2008). Çocukların teknoloji yoluyla öğrendiği pandemi faktörü, onlara pandemi ile teknoloji arasında ilişkisel bir yaklaşım kurdurmuştur. Çocukların en yakınında olan ve güvenilir bilgi kaynağı olarak görülen ebeveynlerin de bu süreci nasıl anlamlandırdığı merak konusudur. Bu nedenle bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynleri araştırmaya dâhil edilerek; çocuklarının pandemi sürecindeki teknoloji kullanımı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, çok yeni bir durum olan COVID-19 pandemisi ile ilgili literatürün oluşmasına katkı sağlaması ve araştırmacılara rehberlik etmesi açısından önemli görülmektedir. Literatüre bakıldığında, okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımına ilişkin çalışmalara rastlanmış; okul öncesi eğitimi alan çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımına dair çalışmalara rastlanmamıştır. Dolayısıyla literatürdeki boşluk temelinde bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi alan çocukların COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımının ebeveyn görüşlerine göre incelenmesidir. Araştırmanın, COVID-19 pandemisi sürecinde, İstanbul ilinde ikâmet eden, 36-72 ay aralığında; okul öncesi eğitimi kademesinde çocuğu olan 10 ebeveyn üzerinde yürütülmesi plânlanmıştır. Ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruları cevaplandırması için kendileriyle mülâkat (yüz yüze ya da online) yapılacaktır. Görüşme sonucu elde edilen

verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulması için betimsel ve içerik analiz modeli kullanılacaktır.

4. Bu araştırmada seçilme nedeniniz nedir?

- 36-72 ay aralığında okul öncesi eğitimi alan bir çocuğunuzun olması ve çocuğunuzla birlikte Covid-19 Pandemisini tecrübe etmeniz.

5. Araştırmaya katılma zorunluluğunuz var mı?

- Katılım zorunluluğu yoktur; gönüllülük esastır.

6. Katılmayı kabul ederseniz süreç nasıl işleyecek?

- Gönüllü Bilgilendirme Formu'nu okuduktan sonra Araştırmaya Gönüllü Katılım Onayı'nı imzalamanız gerekecektir. Akabinde, araştırmaya katkı sağlaması için size hazırlamış olduğum yarı yapılandırılmış Görüşme Formu'ndaki açık uçlu sorulara cevap vermeniz gerekecektir. Cevaplarınız, yazılı ve sesli olarak kayıt altına alınacak olup elde edilen veriler, araştırmacı tarafından analiz edilecektir.

7. Araştırmaya katılmanın size olumsuz yönleri/riskleri olacak mı?

- Araştırmayı etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştireceğimiz için olmayacaktır.

8. Araştırmaya katılmanın size olası yararları nelerdir?

- Bilime, okul öncesi eğitime ve yüksek lisans öğrencisinin bitirme tezine katkı sağlayacak olmanız.

9. Araştırmanın sizin için maddi bir bedeli var mı?

- Yüz yüze görüşme için -gerekiyorsa- araç ile ulaşım bedeli ve uzaktan görüşme (Zoom) için internet bağı bedeli (*Haricinde herhangi bir maddi bedel yoktur).*

10. Kimlik bilgileri ve elde edilen verilerin gizliliği nasıl sağlanacak?

- Ad-soyad bilgileriniz hiçbir şekilde deşifre edilmeyecektir; araştırmada, kodlama yapılarak kullanılacaktır. Cevaplarınız, yazılı ve sesli olarak kayıt altına alınacak olup kayıtların doğrulanması için onayınıza sunulacaktır. Ses kayıtları ise, araştırma tamamlandıktan sonra silinecektir.

11. Araştırma sonunda size bilgi verilecek mi?

- Elbette verilecektir.

12. Araştırma sonuçları nasıl değerlendirilecek?

- Görüşme sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulması için içerik analiz modeli kullanılacaktır.

13. Teşekkür:

- Araştırmama katıldığınız için teşekkür ederim.

BU BİLGİLENDİRME FORMU SİZDE KALACAKTIR. ARAŞTIRMAYA KATILMAK İSTERSENİZ AŞAĞIDA YER ALAN BELGEYİ İMZALAMANIZ GEREKMEKTEDİR.

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM ONAYI

Gönüllü katılımcıya, araştırmadan önce verilmesi gereken bilgileri gösteren "Gönüllü Bilgilendirme Formu'nu" okudum. Bu bilgilerin içeriği ve anlamı, bana yazılı ve sözlü olarak açıklandı. Aklımdaki tüm soruları sorma olanağı tanındı; sorularıma verilen cevaplar da, araştırma ve araştırmacıya güven duymamı sağladı. Çalışmaya katılmadığım ya da katıldıktan sonra çekildiğim durumda, hiçbir yasal hakkımdan vazgeçmiş olmayacağım. Bu koşullar doğrultusunda söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın, tamamen kendi rızamla, gönüllü olarak katılmayı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Bu metnin imzalı bir kopyasını aldım.

Gönüllü Katılımcının;

Adı-Soyadı:

Yaş ve Cinsiyeti:

İmzası:

Adresi:

.....

.....

Telefonu:

Tarih:

EK 2: Görüşme Soruları

Sevgili Ebeveynler,

Bu araştırma, Tez dersi kapsamında, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi programı, son sınıf öğrencisi Merve EREN tarafından bitirme tezi olarak yürütülmektedir. Araştırma ihtiyaç analizine binaen, demografik bilgiler alınarak 36-72 ay aralığında çocuğu olan ebeveynlerle sosyal mesafe kurallarına uygun görüşmeler yapılacaktır. Bir ebeveyn olarak sizin, deneyimleriniz ve konu ile ilgili görüşleriniz araştırmaya zenginlik katacaktır.

Sizinle yapacağımız sohbet, aşağıdaki sorular çerçevesinde gerçekleşecektir. Sohbetimiz yaklaşık 30 dakika sürecektir.

1. Yaş:
2. Ebeveyn Türü:
3. Mezuniyet Düzeyi:
4. Meslek:
5. Çalışma Durumu:
6. İkâmet Ettiği İl/İlçe:
7. Çocuğunuzun cinsiyeti:
8. Çocuğunuzun doğum tarihi (ay/yıl):

1. COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımınızın, çocuğunuzun teknoloji kullanımına nasıl etkileri oldu?
2. Çocuğunuzun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımını, yaşantısına göre nasıl değerlendirirsiniz?
3. Çocuğunuzun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında karşılaştığınız sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?
4. Çocuğunuz süreç içerisinde, hangi teknolojik araç ve uygulamaları; hangi amaca yönelik, ne kadar süre ile kullandı?

5. Okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık bir çocuğun pandemi dönemindeki teknoloji kullanımı sizce nasıl olmalıdır?

6. Çocuğunuzun COVID-19 pandemisi sürecindeki teknoloji kullanımına yönelik, karantina ile normalleşme arasındaki kıyaslama nasıldır?

7. Çocuğunuzun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımında ilgisini çeken faktörler neler oldu?

8. Çocuğunuzun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımından beklentiniz ne idi? Siz ne ile karşılaştınız?

9. Çocuğunuzun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımı, ebeveyniyle olan ilişkisine nasıl yansıdı?

9a. Annesiyle olan ilişkisine nasıl yansıdı?

9b. Babasıyla olan ilişkisine nasıl yansıdı?

10. Çocuğunuzun pandemi sürecindeki teknoloji kullanımı çevresine olan ilişkisine nasıl yansıdı?

EK 3: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.03.2022-45260

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :E-88083623-020-45260 15.03.2022
Konu :Etik Onayı Hk.

Sayın Merve EREN

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 10.03.2022 tarihli ve 2022/04 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Hüseyin KAZAN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSM4DB6063 Pin Kodu : 32912 Belge Takip Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon : 444 1 428
Web : http://www.aydin.edu.tr/
Kep Adresi : iau.yaziisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Büke KENDER
Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Merve EREN

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Programı.

Lisans: İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği.

Mesleki Deneyim:

İş Yeri: Küçükçekmece Belediye Anaokulu

Bölüm: Okul Öncesi Eğitimi

Unvan: Stajyer Öğretmen (10.2016 – 05.2017)

İş Yeri: İhlas Eğitim Kurumları – Özel Bizimevler 7 İhlas Anaokulu

Bölüm: Okul Öncesi Eğitimi

Unvan: Okul Öncesi Öğretmeni – Zümre Başkanı (09.2017 – 09.2020)

Okul Öncesi Öğretmeni - Okul Müdürü (09.2020 – 09.2021)

Okul Müdürü (09.2021 - 09.2022)